

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕКТОР “РИБАРСТВО” /2007 – 2013 г./

**ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР “РИБАРСТВО” /2007 – 2013/**

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТРАТЕГИЯ И ОПИСАНИЕ НА ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ

София, БЪЛГАРИЯ

I. СЪДЪРЖАНИЕ	
II. ВЪВЕДЕНИЕ И ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА	4
III. АНАЛИЗ	5
1. Общо описание на сектор “Рибарство” в Република България и анализ на националните и местни особености:	5
2. Досегашен усвоен опит от предприсъединителния период	29
3. Ключови контекстни индикатори за описание на сектор рибарство:	32
4. SWOT анализ и стратегия на ниво Оперативна програма	33
5. Екологична ситуация	35
6. Равенство между жените и мъжете	41
IV. СТРАТЕГИЯ НА НИВО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА СЪГЛАСНО ИНДИКАТОРИТЕ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ И РЕЗУЛТАТНОСТ. КАЛЕНДАРНИ И МЕЖДИННИ ЦЕЛИ	44
V. РЕЗЮМЕ НА ПРЕДВАРИТЕЛНАТА (EX-ANTE) ОЦЕНКА: ОБОСНОВКА И СЪГЛАСУВАНOST СЪС СЪОТВЕТНАТА ЧАСТ ОТ НАЦИОНАЛНИЯ СТРАТЕГИЧЕСКИ ПЛАН	56
VI. ПРИОРИТЕТНИ ОСИ НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА	59
Приоритетна ос 1: Мерки за приспособяване на българския риболовен флот .70	
Приоритетна ос 2: Аквакултура, риболов във вътрешни водоеми, преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура	83
Приоритетна ос 3: Мерки от общ интерес	99
Приоритетна ос 4: Устойчиво развитие на рибарските области	116
Приоритетна ос 5: Техническа помощ	125
VII. ФИНАНСОВИ РАЗПОРЕДБИ. ИНДИКАТИВЕН ФИНАНСОВ ПЛАН ЗА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕКТОР “РИБАРСТВО”	128
VIII. РАЗПОРЕДБИ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕКТОР “РИБАРСТВО” – СИСТЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ	129
Определяне на отделните органи по Оперативната програма, съгласно член 58 от Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006:	130
Описание на процедурите за мобилизация и движение на финансовите потоци	134
Описание на системата за мониторинг и оценка, както и състава на Комитета за мониторинг	136
Обмен на данни между ЕС и България чрез Информационната система на Общността SFC 2007	138
Определяне системата за осигуряване информираност и публичност на Оперативната програма	141

АНЕКС 1. СТРАТЕГИЧЕСКА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА - ДОКЛАД 146

II. ВЪВЕДЕНИЕ И ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

1. Република България (в лицето на администрацията, която отговаря за прилагането на Общата политика по рибарство на Европейския съюз – Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури) изготви Оперативната програма за развитие на сектор “Рибарство” в съответствие с изискванията на Регламент на Съвета на Европейския съюз № 1198/2006 за създаването на Европейския фонд по рибарство, както и Регламент на Европейската комисия № 498/2007 разписващ подробните правила за прилагане на Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006. Двата документа на Общността са основата на прилагането на структурната политика в областта на рибарството за финансов период 2007-2013 г. В настоящата Оперативна програма са описани политиките и приоритетите за развитие на сектор “рибарство” – риболов и аквакултура, както и районите на действие на рибарските групи, които ще получат финансиране от Европейския фонд по рибарство. Оперативната програма (както и Националният стратегически план за развитие на рибарството и аквакултурите) обхваща период на програмиране от седем години 1 януари 2007 г. – 31 декември 2013 г.

В процеса на разработване на стратегическите документи: Национален стратегически план и Оперативна програма, бяха проведени консултации с всички заинтересовани лица от сектора. Неправителствени организации, представители на рибарския сектор, експерти от държавната администрация, имащи отношение към рибарството, научни и изследователски институти, както и учени, взеха участие в тематични работни групи за обсъждане стратегическото развитие на сектор “рибарство” в България. Целта на Националния стратегически план е да представи начина на приложение на структурната политика на ЕС в България като част от Общата политика по рибарство и в изпълнение приоритетите на Общността. Целта на Оперативната програма е да опише как ЕФР ще допринесе за постигане целите, чрез програмиране и финансово разпределение на помощта от ЕФР по приоритетни оси.

2. Оперативната програма ще бъде прилагана на цялата територия на Република България, която е класифицирана като Цел “Сближаване” по смисъла на Европейския регламент за Кохезионната политика.¹

---

¹ Регламент на Съвета (ЕО) № 1989/2006 от 21 декември 2006, изменящ Приложение III към Регламент (ЕО) № 1083/2006, определящ общите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и отменящ Регламент (ЕО) № 1260/1999

III. АНАЛИЗ

1. **Общо описание на сектор “Рибарство” в Република България и анализ на националните и местни особености:**

При описанието на рибарския сектор, като се взе предвид че при изготвянето на Оперативна програма се изисква по-аналитичен подход от този, използван при изготвянето на НСП, се идентифицираха позитивните и негативните тенденции за развитие на сектора, върху които Програмата може да окаже влияние

Данните и контекстните индикатори, използвани за анализ в Оперативната програма на сектор “Рибарство” са осъвременени спрямо използваната в НСП статистика за описание на сектора.

В Оперативната програма, сектор “Рибарство” е описан като част от икономиката на страната, като този сектор обхваща дейностите свързани с производство, преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура. В рамките на европейското законодателство по отношение на ЕФР, вътрешно-териториалният риболов също е включен в дефиницията на сектора.

Сектор рибарство има специфична роля, както в земеделието на Република България, така и в националната икономика като цяло. Общият приход от рибарски дейности прибавя към българската икономика около €14.3 млн. Сектор “рибарство” в България, включващ и преработката на риба, има относително малък дял на национално ниво (0.38% от заетостта в страната), въпреки това осигурява висока работна заетост на регионално равнище, особено в крайбрежните райони, където заема значителен дял в местните икономики като те имат тенденцията да бъдат регионално и местно концентрирани. Има около 12 260 заети (2003 г.), от които 16% са жени.

1.1. Анализ на националните и местни особености:

1.1.1. Морски риболов

Различни държавни институции са включени в контрола на риболова в България. Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури /ИАРА/, Изпълнителна агенция “Морска администрация” към Министерство на транспорта, Главна дирекция “Гранична полиция” към Генерална дирекция “Полиция” – Национална служба “Полиция” на Министерство на вътрешните работи, Министерство на околната среда и водите, както

и Изпълнителна агенция “Пристанищна администрация” към Министерство на транспорта имат значителна роля в морския риболов. Координацията между органите следва да се подобри и трябва да се осъществява по-ефективен контрол върху опазването на морските ресурси.

Българската крайбрежна ивица на Черно море е с дължина 378 км. Териториалното море на страната (до 12 морски мили) е 6 506 км², площта на континенталния шелф е 10 886 км², а Изключителната икономическа зона в Черно море – около 25 699 км².

Черно море има специфични особености, които ограничават възможностите за морски риболов. Морската вода на Черно море е два пъти по-слабо солена (18‰), отколкото морските води в Средиземно море и в Световния океан, които имат соленост около 35‰. Ниската соленост не е подходяща за отглеждането на други видове освен тези, които обитават днес Черно море. Приливите и отливите са ниски (от 3 до 8 см). Друга специфична характеристика на Черно море е наличието на сероводород в хоризонтите под 150 - 200 м дълбочина, обхващащ почти 90% от целия морски обем. Наличието на сероводород не позволява съществуването на пелагични и дънни групи живи морски организми в дълбоките слоеве на морето. Това обяснява ограниченията на видовото разнообразие и наличните запаси.

По-голяма част от риболовните дейности са съсредоточени в териториални води (до 12 мили). Основните пристанища, които се ползват от рибарите за разтоварване на уловите са в Балчик, Бургас, Варна, Созопол и Несебър. Риболовните дейности са локализираны по цялото крайбрежие, а отглеждането на молюски е съсредоточено в централните и северни райони.

Рибни запаси

В Черно море живеят около 125 вида риба (26 от тях са значими за икономиката/търговията видове). Основни и най-масово представени в уловите са пелагичните видове, които обитават открито море и крайбрежната зона.

Някои от черноморските видове имат сезонен и/или миграционен характер. Други се отбелязват като “местни” (немигриращи) и са обект на целогодишен риболов:

- **местни (немигриращи) видове:** цаца (*Sprattus sprattus sulinus*); калкан (*Psetta maxima maeotica*); сем. Попчета (*Gobiidae*); морски кефал (*Mugil cephalus*); меджид (*Merlangius merlangius euxinus*); и др.
- **мигриращи видове:** хамсия (*Engraulis encrasicolus ponticus*); сафруд

(*Trachurus mediterraneus ponticus*); дунавска скумприя (*Alosa pontica pontica*); черноморска бодлива акула (*Squalus acanthias*); лефтер (*Pomatomus saltatrix*); паламуд (*Sarda sarda*) и др.

- **молюски/ракообразни:** черна мида (*Mytilus galloprovincialis*) и рапан/морски охлюв (*Rapana venosa* /*Rapana thomassiana*/) и др.

Най-често обект на риболов в Черно море са дребни видове риби: цаца, хамсия, сафрид и меджид. Други риби, представени в по-малки количества в уловите, са: кефал, акула и калкан. В допълнение към тези видове България е развила и експлоатацията на инвазивния морски охлюв Рапана (*Rapana venosa*/*Rapana thomassiana*/). Рапанът е хищник за някои други видове морски организми като черната мида.

Институтът по океанология /в рамките на Българската академия на науките/ и Институтът по рибни ресурси /в рамките на Националния център за аграрни науки/ в град Варна извършват всяка година изследвания (два пъти годишно за калкана: през пролетта и есента) за определяне количеството риба в Черно море с помощта на ИАРА.² Резултатите показват, че общото количество на популацията от цаца в българския шелф е почти 30 000 тона и допустимите улови на цаца от наличните ресурси без да има негативно въздействие върху популацията, могат да достигнат 10 000 - 15 000 тона на година. Възможно е такова количество да е обект на риболов, но пазарното търсене не е готово да го поеме, а и цацата не е високостойностен и висококачествен продукт.

Уловът на най-ценния рибен запас в Черно Море – Калкан (*Psetta maxima maeotica*) е обект на европейски ограничения /годишна квота/. Резултатите от последната трална снимка за калкан показаха наличие на биомаса в Българската акватория около 1780 тона /съответните количества ще бъдат заложили в регламент на Европейската комисия/.

Възстановяването и опазването на застрашените видове, особено съхраняване запасите от моруна, ще бъде защитено с предвидения за въвеждане 8-годишен мораториум за уловите на есетрови видове за цялото Черно море и река Дунав. Периодът ще бъде установен в съответствие с консервационните мерки, предприети от Република Румъния и в бъдеще от мерките, предприети от Общността.

---

² Българските изследователски и научни институти разчитат на държавна помощ и имат ограничени финансови средства /поради бюджетни ограничения/ за осъществяването на научни проекти и изследвания. Техните възможности за организация на научни проекти са свързани с допълнително финансиране от различни европейски фондове.

Заетост

В подсектор морски риболов заетите са 3 430 души. Морският риболов е от значение за заетостта в крайбрежните райони и в съседни на тях области в страната. Риболовните дейности са важни за местната икономика и заедно с преработвателната промишленост имат значителен дял в следните региони на Черноморското крайбрежие: Приморско и Бургаски регион (16,6% от заетите са в риболовните дейности), Бяла, Варненски регион (11,9% от работните места са в тази област).

В Бургас и Варна има значителен брой заети в сектора (677 и 232, съответно). Общият доход на рибар (с плавателен съд) за 2005 г. е в размер на € 1 850.

Риболовен флот

От 2 556 регистрирани български риболовни кораби през 2007 г., само 67 са с дължина над 15 м. От общия брой кораби, 95 % са с дължина по-малка от 12 м. Повечето от тези с дължина над 15 м (около 36) са на възраст над 20 години и са неефективни за риболов, поради липсата на оборудване и двигатели, съответстващи на техния тонаж. Състоянието на флота е доста лошо по отношение безопасността на борда на плавателния съд, работните условия, хигиената, качеството на продуктите, енергийната ефективност, селективността на уредите и въздействието върху околната среда. Риболовният флот е основно съсредоточен в Балчик, Бургас, Варна и Созопол.

Таблицы 1 и 2 по-долу показват общият брой на риболовните кораби, регистрирани и извършващи риболовна дейност в различни райони на Черно море, сегментите на флота, както и разпределението на капацитета на българския риболовен флот по категория тонаж (GT) и категория дължина:

Таблица 1. Разпределение на българския риболовен флот в Черно море по категория дължина, 2007.

Категория	Брой	Тонаж (GT)	Мощност (KW)	VCU
< 12 m	2 453	4306,4	47155,17	51255,57
12 - 15 m	36	564,96	3459,27	3407,68
15 - 24 m	55	1876,5	9004,85	9209,58

> 24 m	12	1 583,00	3 304,76	3 707,73
Общо:	2 556	8330,86	62924,05	67580,56

Източник: ИАРА (2007) /използвани са данни за регистрираните риболовни кораби съгласно Регистъра на риболовните кораби на Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури/

Таблица 2. Разпределение на българския риболовен флот в Черно море по категория тонаж /GT/, 2007.

Категория	Брой	Тонаж (GT)	Мощност (KW)	VCU
< 10 GT	2436	4069,35	45702,2	49885,75
10 - 25 GT	70	1117,47	7501,41	7191,64
25 - 40 GT	27	925,82	3900,54	4262,53
> 40 GT	23	2208,29	5819,97	6241,08
Общо	2556	8320,93	62924,12	67581,00

Източник: ИАРА (2007) /използвани са данни за регистрираните риболовни кораби съгласно Регистъра на риболовните кораби на Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури/

VCU - Vessel Capacity Unit/Капацитет на плавателния съд

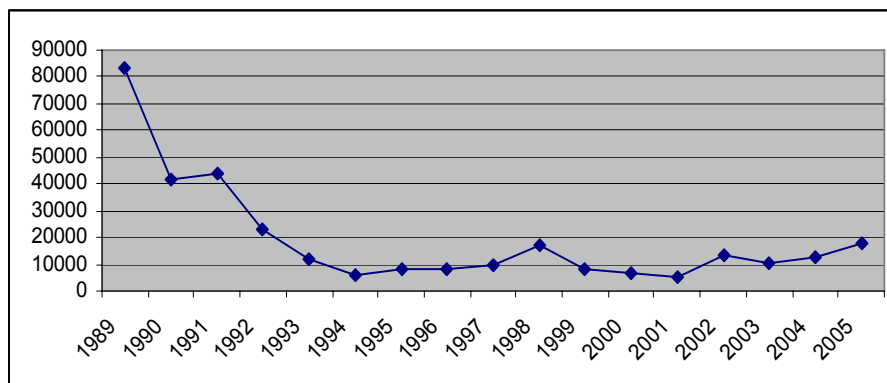
VCU = дължина /m/ x ширина /m/ + 0,45 x мощност /kW/

Цялостната картина на българския черноморски риболовен флот показва, че броят на малките риболовни кораби преобладава значително. Малките риболовни кораби оперират в близките до брега зони. Българската администрация предвижда да провежда специална политика по отношение на дребното крайбрежно рибарство, предвид специфичните характеристики на този сегмент от флота. В частност, повечето от малките риболовни кораби от българския риболовен флот не са покрити и трябва да бъдат модернизирани.

Морски риболов

Общите улови от стопански риболов в Черно море намаляват през годините като тенденцията е показана на Фигура 1:

Фигура № 1. Морски улови по години:

Източник: ИАРА

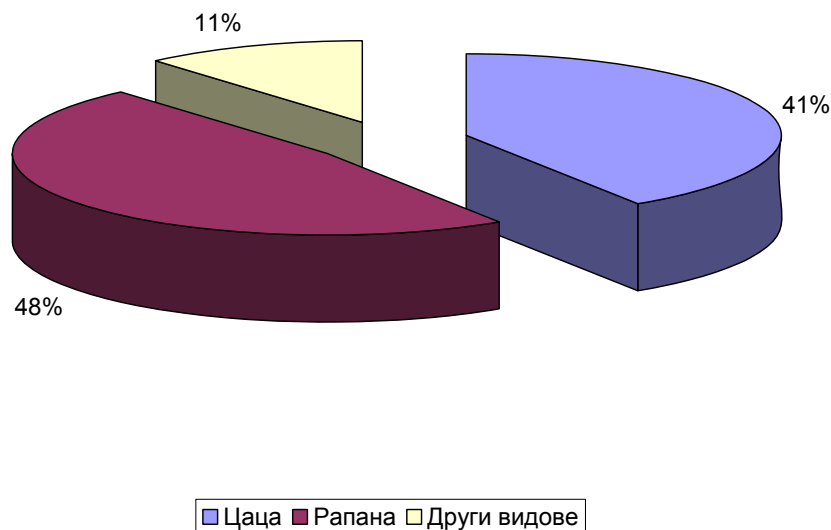
Основното намаление на уловите в началото на 90-те години се обяснява с прекратяване дейността на българския океански риболов. Океанският риболовен флот бе представен от държавната фирма "Океански Риболов", като риболовните зони на действие на флота се простираха в основните шест риболовни зони на Атлантическия океан. Съставът на флота включваше 30 океански траулери и шест транспортни хладилни кораби. Общият улов извършван от българският риболовен флот през осемдесетте години варира между 120 000 и 150 000 тона. След рухването на плановата икономика, българският риболовен флот бе приватизиран и корабите бяха продадени на други страни.

Динамиката на уловите на повечето стопански ценни видове риба в българската черноморска шелфова зона показва тенденция към повишаване през последните години. Единственият вид с устойчиви запаси е цацата (от рибите) и морския охлюв Рапана (от моллюските).

Рапанът е инвазивен вид за Черно Море. Неговото възпроизводство се разпространи много за последните 30 години и нормативна уредба за ограничаване на неговото възпроизводство следва да бъде изготвена след научно изследване относно влиянието на популацията на Рапан върху биоразнообразието в Черно Море.

Уловите в Черно море представляват приблизително 90 % от общото производство на риба в България и възлизат за 2005 г. на 17 620 тона. Уловът на морския охлюв - Рапана възлиза на 47,7% от общия улов в Черно море. Оставащата част от продукцията идва от улова на цаца в зависимост от сезонния характер /виж фигура 2/:

Фигура № 2. Съотношение на уловите по видове в Черно море за 2005 г.

Значимите за черноморския риболов видове са: калкан, акула, паламуд, лефер, кефал, есетрови видове и дунавска скумрия (карагъоз). Запасите от черноморски есетрови видове риба застрашително намаляват през последните две десетилетия. Научните изследвания и анализи показват, че при нормална дейност на риболовния флот уловите в Черно море могат да бъдат увеличени без поставянето под риск на съществуващите рибни запаси.

Специфична информация за Рапана и въздействието му върху околната среда

Rapana venosa (*Rapana thomasiana*) е от семейство Мурициде /представител на група хищни морски охлюви, обитаващи района на Японско и Жълто море/. Рапанът е бързо възпроизвеждащ се и мигриращ вид, обитаващ среда със слаба соленост, замърсени води и такива със слаба кислородна концентрация. Няма естествени врагове. Разпространението му се извършва най-вече чрез водата, използвана за баласт на корабите, в която обичайно присъстват ларви на морския охлюв.

Rapana venosa /*Rapana Thomasiana*/ се появява за първи път в Черно море през 40-те години на миналия век и популациите му се разпростират по северозападните брегове на Румъния, България и Турция от 1959 г. до 1972 г.

Рапанът е месоядно коремоного, чиято основна храна са мекотелите. Той е активен хищник на двучерупчестите видове, предпочитащ черните миди (*Mytilus galloprovincialis*). Разпространението му е сериозна пречка за отглежданите естествени популации на стриди и миди. *Rapana venosa* /*Rapana thomasiana*/ е много опасен

хищник, обвиняван за намаляването на естествените популации от различни Черноморски коремоноги използвани за консумация. Рапанът е донесъл огромни промени в екологията на дънните организми, като някои са пред почти пълно изчезване. Поради своето хищническо влияние *Rapana venosa* /*Rapana Thomasiana*/ се смята за един от най-нежеланите нашественици по целия свят и въпреки, че учените все още изучават влиянието му, анализите сочат загриженост за потенциалните щети, които той би нанесъл върху местните екосистеми и неговото възпроизводство следва да бъде ограничено.

Риболовни уреди

Различни видове риболовни уреди за активен и пасивен риболов се използват в България за морски риболов. Пасивните риболовни уреди включват парагади, дънни и плаващи хрилни мрежи. Активните риболовни уреди включват грибове и пелагични тралове.

Даляните

Далянът е част от акваторията на Черно море, определена по реда на Закона за рибарството и аквакултурите, където се монтира стационарен мрежен уред за пасивен морски риболов на дълбочина 8 - 12 метра. Чрез подводните съоръжения (мрежи), рибата се насочва към определено място (къща/ капан), посредством което се изважда от рибарите чрез използване на малки открити лодки. Целевите видове за улов са миграционни видове като паламуд, сафрид, акула и други видове. Уловите на риба със стационарни мрежови уреди като даляните е щадящ за околната среда риболовен метод, който не замърсява и не причинява негативни последици за морското дъно и бреговата линия.

Инфраструктура на пристанищата, които се използват от рибарите за разтоварване на уловите

Политиката по отношение на пристанищата се провежда от Министерство на транспорта. Риболовните дейности в рамките на основните търговски пристанища не се считат за приоритет и следователно не им се обръща внимание, което обяснява необходимостта от намеса. Основните пристанища, на които рибарите разтоварват уловите си са разположени във Варна, Бургас, Созопол, Балчик и Несебър, а по-малки места за разтоварване има в LAU I регионите - Приморско, Царево, Ахтопол, Отманли и Ропотамо. Съоръженията в зоните на пристанищата се нуждаят от модернизация за обезпечаване на по-добра безопасност, условия на работа, хигиена и качество на

продуктите. В частност, осигуряването на производство на лед, изграждането на подходящи санитарни зони за разтоварване, организирането на транспорт и други, са необходимите инвестиции с цел модернизация.

Като се има предвид състоянието на българския риболовен флот е трудно да се обезпечи доброто снабдяване със стоки, услуги и спомагателни дейности за риболовния флот във всички пристанища. Трябва да се определи минимален жизнен размер на флота, домуващ в тези пристанища, за да се осигури икономическата жизнеспособност на риболовния сектор ("Minimum Vitalis").

Много места за разтоварване разположени по брега също трябва да бъдат модернизирани, за да бъдат осигурени добри възможности за разтоварване.

Заклучения:

България следва да:

- Подкрепи въвеждането на консервационни мерки по отношение на основните рибни запаси в Черно море с различни дейности, в т.ч. изработване на планове за възстановяване и управление на запасите, съгласно Част II на Регламент (Съвет на ЕС) № 2371/2002 за подобряване управлението на риболовното усилие;
- Преструктурира черноморския риболовен флот чрез определянето на минимално жизнено равнище /"minimum vitalis"/ на българския риболовен флот;
- Създаде ефективен и устойчив риболовен флот;
- Модернизира риболовните уреди и селективността и въведе използването на по-благоприятни и щадящи околната среда риболовни методи;
- Модернизира инфраструктурата на пристанищата, които рибарите използват за разтоварване на своите улови с инсталации с достатъчен капацитет.

1.1.2. Риболов във вътрешни водоеми

Есетровите видове представляват добра възможност за развитие като аквакултури. Уловът на есетрови видове в р. Дунав понастоящем е лимитиран/забранен.

Общата водна площ в България, обхваната от сладководни басейни е 65 000 ха, включваща естествени езера, аквакултурни ферми (басейни от земен и бетонов тип и язовири), течащи води и река Дунав. Дължината на река Дунав в българската част е

471 км. Река Дунав се отличава като реката с най-богатата ихтиофауна в Европа. Има 58 вида риби, които обитават река Дунав, повечето от които са мигриращи. Като една от основните водни артерии в Европа, за река Дунав е характерно високо равнище на замърсяване. Въпреки, че през последните години нивото на промишленото замърсяване и това вследствие на войната в Косово е намаляло, то все още остава сериозната заплаха за биоразнообразието, устойчивото развитие на видовете и риболовните възможности по реката.

Общата дължина на реките за риболов във вътрешни водоеми е 20 231 км, с обща водна повърхност от 15 000 ха. Съществуват около 80 вида, които обитават язовири, естествени и изкуствени езера и други реки.

Научното изследване на динамиката на рибните популации на стопански значимите, ценните и защитени застрашени видове в язовирите, езерата и реките се извършва от Института по зоология, Българската академия на науките (БАН), Биологическия факултет на Софийския университет, както и от Централната лаборатория по екология в София. Въпреки бюджетните ограничения, следва да се цели добрият диалог между професионалните организации на рибарите и научните институти с цел прилагане резултатите от изследователските центрове, както и прилагане резултатите от пилотните и изследователски проекти.

Производство на риба от риболов във вътрешни водоеми

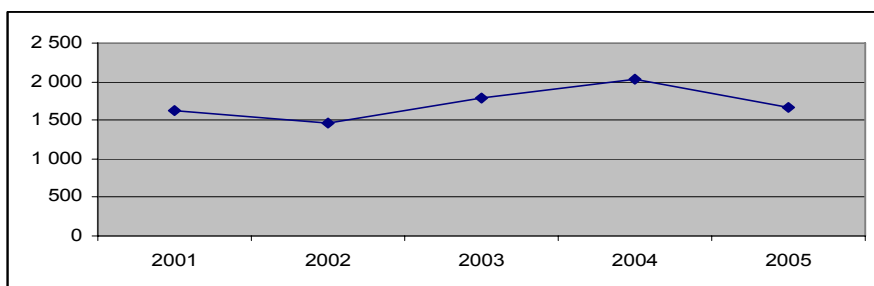
Уловите на риба във вътрешнотериториални води представляват 10.3 % от общият улов за страната и се състоят от улови в река Дунав (1.8%) и улови в други реки и водните басейни (8.5%). По-голяма част от уловите в изкуствени водоеми се отнася за същите видове, отглеждани като аквакултура.

Риболов във вътрешнотериториални води (без река Дунав)

Основно малки риболовни кораби, извършващи риболов в язовирите и в някои естествени езера, извършват стопански риболов във вътрешнотериториални води.

По-важните видове за риболов във вътрешнотериториалните водни басейни са: шаран, златиста каракуда, бял и пъстър толстолоб, бял и черен амур, платика, европейски сом, бяла риба и други. Средните годишни улови варират между 1 500 и 2 000 тона. Средните улови за 2005 г. са в размер на 1 663.86 тона и представляват приблизително 7.3 % от общото производство на риба.

Фигура № 3. Улови във вътрешнотериториални водни басейни по години:

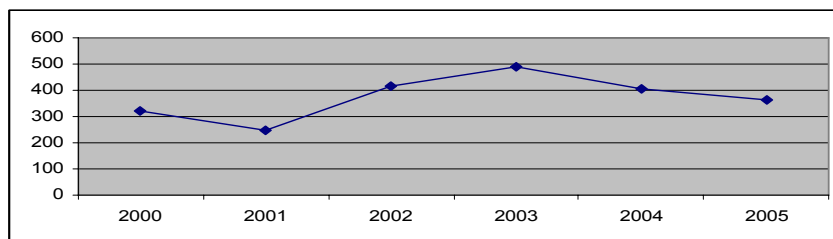
Източник: Статистика ИАРА

Все още се извършва стопански риболов в някои големи язовири. Тази дейност е с тенденция на изчезване, като язовирите ще се използват за любителски риболов, аквакултура или за други дейности като риболовен и еко-туризъм.

Риболов в река Дунав

Общите улови в река Дунав през последните няколко години са между 300 и 500 тона/годишно (виж Фигура 4 по-долу):

Фигура № 4. Улови в река Дунав по години:

Източник: Статистика на ИАРА

По поречието на река Дунав има наличие на рибарски общности. В по-голямата си част те са зависими от риболова и живеят в рибарски селища. В районите на страната по поречието на река Дунав, риболовната дейност е важна за населението като средство за препитание и често е единствената възможност за доходи. Стопанският риболов в река Дунав се извършва от 1 126 малки рибарски лодки с максимум 10 GT (и с дължина по-малка от 12 метра), повечето от които са стари, без двигатели и с лошо оборудване. Концентрацията на риболовни лодки се наблюдава в района на Русе - 300 риболовни лодки, Силистра - 336 риболовни лодки, Видин и Враца - 234 риболовни лодки.

Най-важните видове за населението, ангажирано в риболовна дейност по река Дунав са: европейски сом, дунавска платика, бяла мряна, шаран и мигриращи видове като дунавска скумрия и есетрови видове. Популациите от най-значимите и ценни дунавски видове не са стабилни, уловите не са гарантирани и е невъзможно да бъдат планирани предварително. Популациите на есетрови видове и особено популациите от моруна устойчиво намаляват и се нуждаят от специални мерки за опазване като предвиждания мораториум върху уловите (Виж раздела за морски риболов).

Вътрешнотериториалният риболов също допринася значително за заетостта на регионално равнище като 1 620 души са заети във вътрешнотериториалния риболов като по-голяма част от риболовните дейности са сезонни и представляват средство за препитание, което обяснява ниската добавена стойност на вътрешнотериториалния риболов.

Равнището на модернизация на местата за разтоварване по река Дунав е слабо, това има негативен ефект върху безопасността, затруднява контролната дейност и улеснява браконьерството.

Замърсяването в река Дунав може да има въздействие върху вътрешнотериториалния риболов по отношение на качеството и здравословния ефект на продуктите от риболов. Съществуват доклади, които отделят специално внимание върху замърсяването с тежки метали и органични продукти в р. Дунав. Министерство на околната среда и водите е ангажирано с мониторинга върху нивата на замърсяване в р. Дунав във връзка с превенцията на рибарските общности и потребителите.

Заключения:

България следва да:

- Подобри оборудването на борда и да модернизира рибарските лодки с оглед подобряване навигационната безопасност и работните условия. Подпомогне използването на по-благоприятни за околната среда риболовни методи, които да осигурят по-добро опазване на ресурсите;
- Преструктурира съоръженията за разтоварване и да модернизира инфраструктурата със закрити лодкостоянки;
- Подпомогне силно съхранението и опазването на рибните ресурси в река Дунав чрез комплексни мерки за опазване на рибата и посредством зарибяване (с есетрови видове), които мерки да бъдат приложени от дунавските страни след установяването на 8-годишен мораториум за риболова на есетрови видове в река Дунав.

1.1.3. Аквакултура

Българската аквакултура има голям потенциален капацитет с наличието на около 65 000 ха водна площ. Общата водна повърхност използвана за отглеждане на риба в момента е само 9 178 ха. Размерът на рибните стопанства в България обикновено е малък:

- Повече от 29 % от стопанствата реализират дейността си върху площ за производство на аквакултури по-малка от 1 ха;
- Средните по големина стопанства, които имат водна площ между 1 и 10 ха представляват 42 % от общия брой аквакултурни ферми в страната;
- Около 34 на брой аквакултурни стопанства са разположени върху водни площи от повече от 20 ха.

Наличието на водни басейни с незапълнени капацитетни възможности за аквакултура е предпоставка за бъдещо развитие на бранша. По-голяма част от тези басейни са в работещо състояние и са собственост на държавата в лицето на различни министерства, останалите са общинска или частна собственост: от общо 5 107 изкуствени водоеми (“язовири”), 947 са държавна собственост, 4 105 общинска и 55 са частна собственост. Тези публични съоръжения обикновено се отдават под наем на частни фирми чрез многогодишни концесии.

Традиционно се използват екстензивни и полу-интензивни методи³ за производство на аквакултури. Много стопанства са икономически нежизнеспособни, те имат нужда от приспособяване към нови видове и нови пазари, тъй като традиционните видове са с ниска стойност и генерират нисък доход за производителите. Съществува липса на технологии за производството на по-ценни видове риба, както и има липса на готови за внедряване методи и технологии за интензификация на действащите мощности и производства и за внедряване на нови за страната и подходящи за местните условия видове риби. Този процес трябва да бъде обект на проекти, разработвани и внедрявани от научни колективи на различни конкретни производствени бази.

Използването на язовири за производството на аквакултури е много важно особено в регионите LAU 1. Заетостта в рибопроизводството през 2005 г. е била около 5 000 души в шаранопроизводството и 250 души в пъстървопроизводството. Броят на

---

³ Много инсталации се считат за интензивни по българските стандарти, но не са интензивни по международните стандарти

заетите в първопроизводството е сравнително малък поради спецификата на садковото отглеждане. През същата година годишният доход на работниците пряко ангажирани в аквакултурното производство е бил между € 1 850 – 2 000.

Фигура № 5. Карта на основните аквакултурни райони в България

X/Y Общ брой на фермите/брой на риболъпилни

- 1 до 100 ха рибни ферми
- 101 до 250 ха
- 251 до 500 ха
- 501 до 1000 ха

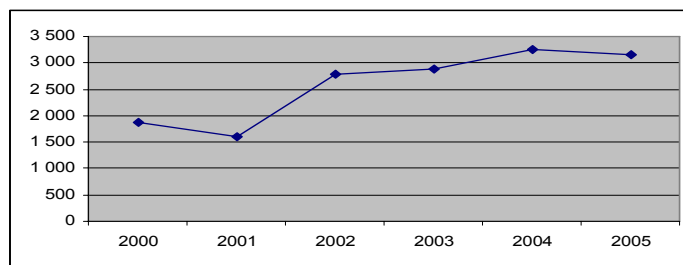
Общ брой рибни ферми регистрирани в базата данни - 209,
62 от които с риболъпилни

Източник: ИАРА, 2007

Производство от аквакултура

Производството от аквакултура е около 13.8 % от общото производство на риба в страната. Общото производство от аквакултура се е увеличило през последните години. (виж Фигура № 6 по-долу):

Фигура № 6. Производство от аквакултура по години:

Източник: Статистика на ИАРА

Секторът е разделен на два подсектора: сладководно производство на аквакултури и морски аквакултури.

1. Сладководно производство на аквакултури:

Сладководното производство на аквакултури е традиционно добре развит сектор, но има нужда от интензификация на съществуващата материална база и от реструктуриране на производството и въвеждане на нови видове с добри пазарни перспективи, които са по-ценни от традиционните видове (по-голяма част от които са шаранови).

В България съществуват отлични условия по отношение на околната среда, както и добро качество на водата за отглеждане на сладководни видове, особено в планинските реки и язовири. Съществува добър потенциал за развитието на органична аквакултура.

Най-масово отглежданите видове, обект на аквакултура в България са дъговата пъстърва (36.6% от общата продукция през 2005 г.) и шарана (29,5% от общата продукция през 2005 г.). Другите видове включват есетрови, костур, бяла риба и сомови видове.

- **Топловодни аквакултури**

Топловодните стопанства представляват 55% от фермите за аквакултурно производство. В топоводното производство на аквакултури, обект за отглеждане са: шаран (*Cyprinus carpio*); бял толстолоб (*Hypophthalmichthys molitrix*) и пъстър толстолоб (*Aristichthys nobilis*); бял амур (*Stenopharingodon idella*) и черен амур (*Mylopharingodon piceus*); буфалови риби (*Ictiobus spp.*) и лин (*Tinca tinca*). Нараства значението на европейския сом (*Sillurus glanis*), американския (канален) сом (*Ictalurus punctatus*), бялата риба (*Sander/Stizostedion/ lucio-perca*), щуката (*Esox lucius*), като обект на този тип производство на аквакултури. Правени са опити за отглеждане на змиорка (*Anguilla anguilla*). Към топлолюбивите водни организми

принадлежи и езерния рак (*Astacus leptodactylus*), чието производство за 2005 г. възлиза на 2.5 тона.

Продукцията от топловодните стопанства, включително есетровите е 1 813 тона през 2005 г., което представлява 57.7 % от общата продукция на аквакултури в страната.

Есетровите риби (заемащи междинно положение по отношение на изискванията си към температурните режими, спрямо топловодните и студеноводните аквакултури) са обект на отглеждане в специализирани сладководни ферми за производство на хайвер, риба за консумация и на зарибителен материал. Българските производители на есетра са постигнали значителен успех при отглеждането на есетрови риби в мрежови садки поставени в изкуствени водоеми. Основно се отглеждат руска есетра (*Acipenser gueldenstaedti*), сибирска есетра (*Acipenser baeri*) и някои техни хибриди, моруна (*Huso huso*) и чига (*Acipenser ruthenus*). Производството на есетрови риби е най-бързо развиващият се подсектор при аквакултурата за последните 6 - 7 години.

- **Студеноводни аквакултури**

Обект на студеноводните аквакултури в България са основно сем. Пъстървови - дъгова пъстърва (*Oncorhynchus mykiss*), балканска пъстърва (*Salmo trutta fario*) и сивен (*Salvelinus fontinalis*).

Продукцията от пъстървовите стопанства през 2005 г. е 1157 тона, което представлява 37% от общата продукция на аквакултури в страната. Производството на дъгова пъстърва е съсредоточено основно в планинските и полупланински региони на страната, като се прилага най-вече отглеждане в басейнови стопанства (бетонотип стопанства) и в садкови установки. Стойността на продукцията при първата продажба през 2005 г. е около € 3.5 млн.

2. Морска аквакултура:

Морската аквакултура се състои понастоящем от ферми за молюски и за кафяво морско водорасло. Те съставляват по-малко от 1% от общото производство, но имат добри перспективи за бъдещо развитие и се нуждаят от специални мерки за подкрепа.

Черноморският бряг няма подходящи заливи за предпазване на морските аквакултури от вълните, нито фиорди за осигуряване на подходяща дълбочина, което е проблем за

отглеждането на морски аквакултури в садки. Наземните ферми на брега и подводните мрежови садки са алтернативно решение за морските аквакултури. Тези условия предопределят също така използването на мидени инсталации от колекторно-въжен плаващ тип, вместо рафтова технология.

Фермите за морски аквакултури са 18 (мидени - 16 и за кафяво морско водорасло /*Cystoseira* sp./ - 2). Те заемат 9 % от общия дял на стопанствата в страната.

Основният вид отглеждан като морска аквакултура в Черно море е черната морска мида (*Mytilus galloprovincialis*). Производството ѝ през 2005 г. е в размер на 170 тона, което представлява 5.4% от общата продукция от аквакултура в страната.

През последните три години има стабилна тенденция към развитие на морските аквакултури по българското крайбрежие на Черно море. През 2006 г. бяха регистрирани четири нови ферми за морски аквакултури, а съществуващите ферми разшириха производствения си капацитет. **Заклучения:**

България следва да:

- Увеличи годишното производство на продукти от аквакултура;
- Развие морската аквакултура;
- Обезпечи устойчиво и ускорено развитие на сладководните и морските аквакултури;
- Подобри доходността на фирмите работещи в сектор “аквакултура” чрез интензификация на съществуващата производствена база посредством внедряване на модерни технологии, методи и средства за производство и чрез изграждане на нови интензивни стопанства, включително на садкови ферми, за пълноценно и ефективно ползване на наличния язовирен и друг воден фонд;
- Увеличи годишното производство и разшири видовото разнообразие и асортимента на предлаганите на пазара риба и рибни продукти, чрез повишаване дела на ценните и деликатесни видове риба;
- Осигури адаптиране и внедряване в производството на модерни технологии, методи и оборудване в производството на аквакултури, чрез реализиране на проекти на базата на партньорство между науката и производството.

1.1.4. Преработка на риба

Българската преработвателна промишленост претърпя неблагоприятни последици от преминаването на българската икономика от централизирана към пазарна и

разпадането на пазара на бившите комунистически страни. Много пазари бяха загубени вследствие на отсъствието на българския океански риболов, представляван преди от държавното предприятие “Океански риболов”, което като последица доведе до закриването на големи преработвателни фабрики, основно в консервната промишленост. Забраната за износ на рибни продукти от България за страните от ЕС поради неспазване стандартите на Европейския съюз, допринесе за намаляване на рибопереработката. След падане забраната за износ за страните от ЕС, както и поради ниската цена на труда, българските преработвателни фабрики възстановиха износа на преработени рибни продукти за ЕС и други пазари. В по-голяма част от рибопереработвателните предприятия е въведена системата HACCP и в страната се прилагат нормативните документи на Европейския съюз от така наречения «Хигиенен пакет», гарантиращ здравето на потребителя.

На вътрешния пазар има ограничено търсене. В България повечето риба се консумира прясна или охладена. Основните рибни продукти са замразени, малко количество са полу-консервирани или консервирани продукти. Уловите от цаца са важни за преработвателната промишленост – голяма производствена гама и широк обем от различни типове продукти /осолени, мариновани, консервирани/ се приготвят от този вид улови.

Много производители на продукти от риболов и аквакултура имат свои собствени преработвателни съоръжения, разположени близо до местата за производство на прясната риба, което им позволява да подобрят качеството на продуктите и да добавят по-висока стойност към тях. Всички изисквания на ЕС в областта на ветеринарно-санитарния контрол, качеството и стандартите за безопасност се прилагат в момента от сектора, тъй като рибопереработвателната индустрия беше модернизирана в съответствие със стандартите на ЕС с финансовата помощ на предприсъединителната програма на Европейския съюз - САПАРД.

Общият брой работещи рибопереработвателни предприятия е 26. Преработката на *Rapana venosa* се е превърнала в значителна индустрия с шест компании включени в нея (една в Созопол, две в Бургас, две във Варна и една в Балчик). Тези предприятия получават жив Рапан директно от рибарите и приходът от продажбите на Рапан за 2005 г. се оценява на € 4 200 000.

Общият брой лица, заети в рибопереработвателната промишленост през 2005 г. е бил 2 230. В района на Созопол рибопереработката заема около 1.4% от общата заетост. В Бургас (335 работни места) и Варна (320 работни места), рибопереработването представлява 0.2% до 0.3% от общата заетост. Общият приход на заетите в рибопереработка през 2005 г. е бил приблизително € 2 150 годишно. По-голяма част от заетите при преработването на Рапан (70 % от тях) са жени. Около 70 - 75% от заетите

в преработката на Рапан са наети със сезонни договори на пълен работен ден, тъй като работата е сезонна и съответства на сезона на улов на Рапан.

Заклучения:

България следва да:

- Подобри проследяемостта на преработените продукти;
- Подобри качеството на опаковане и етикетирание;
- Сведе до минимум изпускането на отпадъчни води и да управлява третирането на отпадъците;
- Произвежда нови продукти, като прилага нови технологии, както и да развива иновативни методи за производство;
- Увеличи производствения си капацитет и да подобри технологичното си равнище и производствен обхват;
- Увеличи ориентираната за износ продукция.

1.1.5. Маркетинг

Лошата организация на пазара има последици върху цената на рибните продукти (от улови и аквакултура и от преработка). Българските продукти не могат да се конкурират с продуктите от внос.

Потреблението на риба в България традиционно е ниско в сравнение с равнищата на потребление на съседни страни като Турция и Гърция, което увеличава натиска върху ценовото равнище. Това се дължи на липсата на промоционални кампании и организация на пазара на риба в страната.

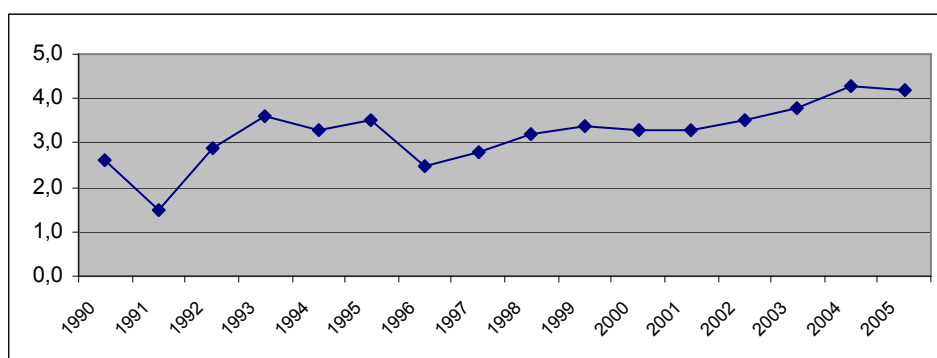
Цените на рибата и рибните продукти са относително високи за българския купувач, като се отчита и фактът, че темпа на тяхното нарастване се увеличава с всеки изминал месец след приемането на Република България в ЕС. Най-разпространените и най-достъпни на пазара са шарановите видове и замразените филета предимно от скумрия. Търсенето на тези видове се обославя от традициите в приготвянето им в България. С появата на големите вериги магазини, се увеличи разнообразието от риба и рибни продукти, което доведе до промяна в потребителските предпочитания. През последните няколко години има тенденция за нарастване на изискванията на потребителите към качеството на рибата и рибните продукти, както и растеж на пазарното търсене на нови полу-готови рибни продукти.

Съществува и тенденция за увеличаване цените на всички видове прясна, замразена, филетирана и охладена риба. Цените на пазара на дребно са високи в сравнение с ниските цени на едро и цените при първа продажба. По този начин ценовата разлика остава при регистрираните купувачи и търговците на едро.

Ценовите равнища на произвежданите в България дъгова пъстърва се колебаят между 3,5 - 4,5 евро за килограм; на шарановите (в зависимост от вида) между 0,75 - 2 евро за килограм; и на замразената скумрия между 1,5 - 2 евро на килограм.

Потреблението на риба достига 6 кг/човек за година в средата на 80-те години; през 90-те години намалява рязко до 3 кг/човек, но през последните няколко години има тенденция за слабо увеличение в потреблението на риба в България (виж Фигура 7 по-долу).

Графика № 7. Потребление на риба

Потребление на риба на човек/годишно за периода 1990-2005 г.

Търсенето на риба се увеличава и потребителските предпочитания се разнообразяват. С общо 40 000 - 45 000 тона риба за вътрешно потребление, е изчислено че годишното потребление в момента е около 4 - 4.5 кг/глава от населението. Има тенденция за увеличаване разнообразието на рибни продукти на пазара вследствие подобрените хигиенни условия в цеховете за преработка.

- **Внос**

Общото количество риба за потребление на българския пазар е около 45 000 тона/годишно. Половината от него - 20 000 - 25 000 тона, представлява продукцията от внос. Около 90% от вноса се състои от замразена риба и филета (скумрия, хек, съомга и други видове), останалите 10% се разпределят между прясната риба (ципура,

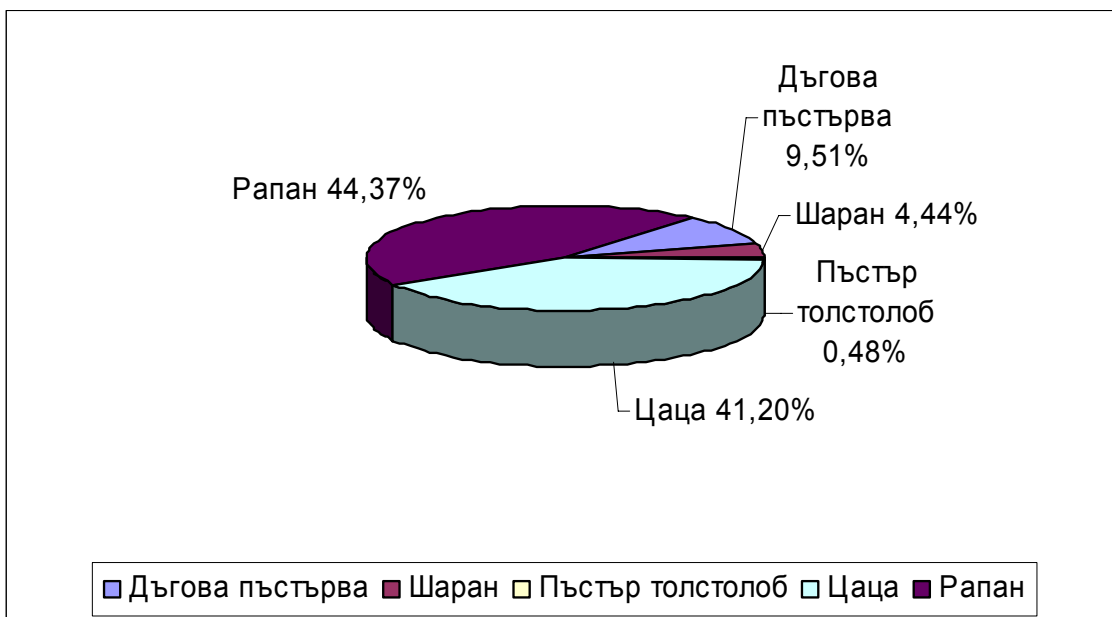
лаврак, риба тон и други) и преработени продукти (мариновани, осолени и консервирани). От 2006 г. се е развил евтиният внос на продукти от Индонезия, Китай и Виетнам, който се състои основно от замразени филета. Част от внесената риба се преработва в български преработвателни предприятия и се реекспортира за европейски и други пазари.

- **Износ**

Общият износ на българска рибна продукция е около 1 500 тона/годишно. Повече от половината от целия износ на рибни продукти представлява износа на молюски (миди и Рапан).

- Рапанът е основният експортно-ориентиран продукт от черноморските улови, с 44.37% (8 400 тона) от общите улови. Рапанът е много атрактивен продукт и се изнася основно за Япония. Подготовката на продукта за износ ангажира много работници и преработвателни мощности в страната.
- Аквакултурното производство е основно насочено към вътрешния пазар (около 100% от продажбите на произведените количества риба от шаранови видове се осъществяват в България). Замразените рибни продукти представляват най-големият дял от продуктите за износ. Има малки количества шаран и консервирана цаца, които се изнасят за Румъния, Гърция, бившата югославска Република Македония и Украйна. Съществува тенденция за нарастване износа на прясна дъгова пъстърва за пазара на ЕС, в частност за Германия.

Фигура № 8. Износ на риба за 2005 г. по видове:

Търговският баланс в сектора е отрицателен – стойността на внесената риба и рибни продукти е почти 2.5 пъти по-висока от стойността на изнесената риба.

Все още няма изградена **пазарна инфраструктура** за рибата и рибните продукти в България. В някои планински и други селски райони разпространението на риба и рибни продукти е много слабо развито и това е причина потреблението на риба и рибни продукти в тези райони да е много по-ниско от средните равнища. Има ясна необходимост от изграждането на рибна борса и дистрибуционни мрежи за продуктите от риболов и аквакултура, както и от създаването на система от центрове за първа продажба /тържища/ и подпомагане на електронната търговия. Продуктите от вътрешнотериториален и морски риболов се търгуват посредством регистрирани купувачи и чрез търговците на едро. Тези купувачи получават прясна риба от търговци на едро, търгувачи по крайбрежието, замразена цаца от преработватели и замразена вносна риба от директните вносители, и снабдяват пазарите на дребно и магазинната мрежа във вътрешността на страната. Малък процент български пресни рибни продукти и жива риба се продават в големите вериги магазини.

Заключения:

България следва да:

- Развие вътрешния си национален пазар за риба и рибни продукти посредством изграждане на борса и тържища;
- Подобри маркетинга на рибата и рибните продукти;

- Създаде организации на производителите в сектор “Рибарство”;
- Подобри националната и регионална пазарна инфраструктура посредством изграждането на дистрибуционна мрежа;
- Изготви маркетингова стратегия, включваща рекламни и промоционални кампании;
- Подкрепи позитивната тенденция в нарастване потреблението на риба и рибни продукти в страната, чрез организирането на промоционални и рекламни кампании.

1.1.6. Рибарски области

До настоящия момент липсва политика и стратегия за устойчиво развитие на рибарските области.

Риболовът е една от основните дейности за жителите на черноморските крайбрежни райони и на районите по поречието на река Дунав, както и по отношение на някои вътрешни области с висока концентрация на аквакултурни дейности. Тези области се характеризират с ниска гъстота на населението, значително равнище на заетост в рибарския сектор и упадък на рибарството. Населението на всеки от тези региони е по-малко от 150 000 жители. През следващите години много от работещите в рибарския сектор ще бъдат засегнати от реструктурирането на този сектор.

Има наличие на изключителни природни ресурси, както и историческо наследство по поречието на река Дунав и по Черноморското крайбрежие. Древни крепости, римски селища, както и градове под егидата на ЮНЕСКО предлагат много възможности за развитието на туристически дейности, които могат да увеличат заетостта и да подобрят качеството на живот в тези рибарски области. Други форми на туризъм, предлагащи добър потенциал за развитие са наблюдение на птици, научен, исторически и културен туризъм. Добавянето на стойност към предлаганите местни продукти може да бъде друг източник на нови възможности.

Любителският риболов е друга дейност, която представлява възможност за развитие в тези области. Има над 150 000 души в България, които практикуват риболов в свободното си време за забавление или като спорт, и този брой се увеличава с всяка изминала година. Съществуват няколко организации на любители-риболовци като най-големите са НЛРС “Съюз на ловците и риболовците в България” и Централен рибарски съюз.

В България има малък опит с проекти, които насърчават партньорството между публичния и частния сектор. Досега не е имало ЛИДЕР програмиране и процесът на изграждане на капацитет за управление на местно ниво ще бъде труден. Важна ще бъде експертната помощ при изготвянето на местни стратегии за развитие от страна на рибарските групи, както и организиране обменът на добри практики.

Заклучения:

България следва да:

- Развива рибарските области, да разнообразява икономическите дейности в тях и да създаде възможности за развитието на интегрирани стратегии, както и създаване на алтернативни доходи;
- Идентифицира и развива човешкия потенциал, който от своя страна да допринесе за местното развитие на рибарските области;
- Насърчава развитието на благоприятни за околната среда дейности;
- Улесни достъпа до други финансови източници, които да се използват на териториално равнище за достигане на устойчиво развитие на рибарските области.

1.1.7. Описание на администрацията, отговорна за прилагане на Европейския фонд по рибарство

Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА), създадена в рамките на министерство на земеделието и продоволствието е отговорна за управлението на целия сектор „Рибарство“. 27-те Регионални инспекторати по рибарство отговарят за мониторинга и контрола на дейностите по места. Администрацията на ИАРА наброява 340 човека, като по голяма част от тях са инспекторите по риболовен надзор от Регионалните инспекторати по рибарство.

ИАРА е както секретариат, така и оперативен координатор на Националния стратегически план и Оперативната програма заедно с Работната група, която включва всички заинтересовани лица в сектора и е създадена съгласно Решение от 18.11.2005 г. на Координационния съвет към Националния план за развитие, за да координира процеса на подготовка на програмните документи за участие на България в усвояване на средства от Европейския фонд по рибарство.

ИАРА е Управляващ орган по отношение на ЕФР, поради което на централно ниво е създадена специална дирекция “Структурна политика” Администрацията на тази

дирекция ще работи в тясно сътрудничество с Мониторинговия комитет на Оперативната програма и ще изготви критериите за избор на проекти в съответствие с критериите за допустимост съгласно Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006.

Административният капацитет на ИАРА не е напълно адаптиран за тези нови отговорности.

Разплащателната агенция в рамките на Държавен фонд «Земеделие» ще бъде администрацията, която ще осъществява финансирането по отношение на Европейския фонд по рибарство.

Заклучения

България следва да:

1. Изгради адекватна система за управление и контрол по отношение прилагането на Оперативната програма за ЕФР;
2. България следва да приеме цялата национална правна уредба, за да осигури на заинтересованите лица и заетите в рибарския сектор необходимата регулативна рамка;
3. Административният капацитет на ИАРА следва да бъде укрепен, за да изпълнява агенцията задълженията си на Управляващ орган на Оперативната програма;
4. ИАРА следва да изготви споразумения/протоколи с други органи и звена, свързани с прилагането на Оперативната програма за Европейския фонд по рибарство.

2. Досегашен усвоен опит от предприсъединителния период

Програма ФАР на Европейския съюз включваше и сектор “рибарство” сред своите приоритети. Успешно бяха реализирани два туининг проекта за обучение на експерти от администрацията на Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури, както и беше извършена доставка на информационно, техническо и лабораторно оборудване по два инвестиционни контракта. Предназначените за този сектор средства са използвани посредством реализирането на следните проекти:

- **Проект BG0101.05 Преструктуриране на рибарството и аквакултурите, който включва:**

Туининг проект № BG01/IB/AG–04 по програма ФАР на ЕС за “Институционално

изграждане: хармонизиране на законодателството и укрепване административния капацитет на ИАРА“ и неговия инвестиционен компонент, насочен към създаване на достатъчна материална база за агенцията и нейните териториални инспекторати по рибарство с цел по-ефективно осъществяване на контролните функции – доставка на мобилни средства за контрол /патрулни катери и автомобили/; доставка на информационно-техническо оборудване и оборудване и софтуер за Системата за сателитно наблюдение на риболовните кораби; доставка на оборудване за националната Информационно-статистическа система в областта на рибарството; както и доставка на лабораторно оборудване, включително и мобилни лаборатории.

- **Проект BG2004/016-711.03.03 Хармонизиране и прилагане на законодателството – механизми на ОСП и ОРП – и укрепване на административния капацитет на Министерство на земеделието за изпълнение на бъдещи отговорности, включващ:**

Туининг проект за обучение на администрацията на Министерство на земеделието, в чиято структура е и Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури, както и инвестиционен компонент, състоящ се от договор за доставка на големи и малки патрулни катери и оборудване за контрол и високо проходими автомобили.

- **Проект BG2005/017-353.03.03 Хармонизиране и прилагане на законодателството – механизми на ОСП и ОРП – и укрепване на административния капацитет на Министерство на земеделието за изпълнение на бъдещи отговорности:**

Този проектен фиш включва три подконтракта за доставка на лабораторно оборудване; доставка на оборудване за научноизследователски кораб за определяне на рибните запаси в българската акватория на Черно море; както и доставка на Информационно-техническо оборудване и софтуер. Изпълнението на подконтрактите предстои.

Заклучения: Целите на проектите по програма ФАР са били постигнати и средствата по програмата са подобрили значително капацитета на Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури чрез реализираните проекти за институционално изграждане и доставка на оборудване.

Друг източник на финансиране за сектор “рибарство” през предприсъединителния период е **програма САПАРД** на Европейския съюз. Финансовата помощ по програмата е в размер на 12 милиона евро, определена за рибарския сектор с цел изпълнение на европейските изисквания в областта на санитарните и хигиенни условия и безопасността на труда и храните. 14 преработвателни предприятия и 26 аквакултурни ферми са сключили договори за целия програмен период, но

възможностите за финансиране по програмата не са били достатъчно популяризирани сред потенциалните бенефициенти. Общите **заклучения** от дейността на програма САПАРД по отношение на сектор „рибарство“ са следните:

Положителни:

- По-голяма част от преработвателните предприятия са модернизирани и реструктурирани в съответствие със стандартите и изискванията на ЕС.
- Придобит опит, и от страна на бизнеса, и от страна на администрацията в усвояването на европейски фондове.
- Степента на усвояване на средства е значително по-висока в сравнение с другите предприсъединителни програми /100% от сумите са били договорени и около 60% от средствата са изплатени, но периодът на програмата още не е приключил/.
- Влизане на нови инвеститори и вливане на свежи капитали в сектора.

Отрицателни:

- Тромиви административни процедури и наличие на управленски риск, които често са водили до отлагане предоставянето на финансова помощ на бенефициентите.
- Много припокриващи се контролни дейности, извършвани на различно административно ниво.
- Липса на информираност и публичност за потенциалните бенефициенти.
- Покриване от програмата само на някои сфери от подсекторите аквакултура и преработка.

Прилагането на Оперативната програма за развитие на сектор “Рибарство” ще вземе предвид тези слабости и положителни ефекти от програма САПАРД, за да гарантира най-ефективното и подходящо разпределение на финансовата помощ през Програмен период 2007 – 2013 г.

Последният предприсъединителен фонд **програма ИСПА** на Европейския съюз не е използван за сектор “рибарство”.

3. Ключови контекстни индикатори за описанието на сектор „рибарство“:

1. Брутен вътрешен продукт за 2005 г. - 11 645 183 886 €;

2. Дял на рибарството в БВП - 14 300 000 € /в процентно изражение - 0.14%;

3. Цифри за заетостта по подсектори, мъже и жени:

- Заети в морски риболов - **3 430**, 0 % жени;
- Заети в аквакултурата - **4 980**, 0.2 %жени;
- Заети в преработка - **2 230**, 89 %, жени;
- Заети във вътрешнотериториалния риболов - **1 620**, 0.92% жени.

4. Годишен доход на заетите по подсектори:

- Годишен доход в морски риболов - **1 850 €**/на човек;
- Годишен доход в аквакултурата - **2 000 €**/на човек;
- Годишен доход в преработката - **2 230 €**/на човек;
- Годишен доход във риболов във вътрешни водоеми - **310 €**/на човек.

5. Български риболовен флот /Септември 2007/:

2 556 риболовни кораби; 67 над 15 метра; 2 453 под 12 метра;

2 556 риболовни кораби; общо GT 8 320,93; общо kW 62924,12; общо VCU 67581,00.

6. Улови в Черно море:

Уловите в Черно море представляват почти 90% от общото производство на риба в България и възлизат на 17 620 тона през 2005 г.

Уловът на морски охлюв (Рапан) представлява 47.7 % от общите улови в Черно море.

7. Улови във вътрешнотериториални води:

Средните годишни улови варират между 1 500 и 2 000 тона. Уловите през 2005 г. са 1 663.86 тона, което представлява приблизително 7.3 % от общото производство на риба.

8. Аквакултура

Общата водна площ, използвана за отглеждане на риба е **9 178** ха.

Регистрирани са **209** аквакултурни ферми, от които **62** с риболюпилни.

Производство на аквакултури:

Производството от ферми за топлолюбиви аквакултури (включително производство на есетри) през 2005 г. е било **1 813** тона;

Производството от пъстървови ферми за 2005 г. е било **1 157** тона;

Производството от морски аквакултури в Черно море през 2005 г. е било **170** тона.

9. Преработка:

Общият брой работещи преработвателни предприятия е **26**.

10. Маркетинг:

Общото количество консумирана риба на българския пазар е около 45 000 тона/годишно.

Средното индивидуално потребление на глава от населението се оценява на 4 - 4.5 кг/човек за година.

4. SWOT анализ и стратегия на ниво Оперативна програма

Силни страни

- Квалифицирани и опитни рибари
- Недостатъчно експлоатирани пелагични рибни ресурси и запаси от молюски
- Отлични условия по отношение на околната среда и качеството на водата за отглеждането на сладководни видове
- Относително ниска цена на труда
- Наличие на опитна работна ръка
- Изключителни природни ресурси
- Наличие на пазарен потенциал за рибата и рибни продукти
- Големите вериги магазини са представени в България

Възможности

- Преструктуриране и модернизация на риболовния флот
- Модернизация на пристанищата, които се ползват от рибарите за разтоварване на уловите
- Модернизация на инфраструктурата на местата за разтоварване на уловите
- Модернизация на дунавския риболовен флот
- Потенциал за разнообразяване на аквакултурното производство с видове с по-добра пазарна стойност и добро търсене на международните пазари, включително органична аквакултура
- Потенциал за производство на морски аквакултури
- Увеличаване пазарното търсене на преработени продукти и тяхното разнообразяване
- Увеличаване потреблението на риба и рибни продукти
- Пазарен потенциал за нови видове рибни продукти
- Потенциал за развитие на туризма

Слаби страни

- Стар и икономически нежизнеспособен риболовен флот
- Висок процент неефективни стари малки рибарски лодки
- Недостатъчна инфраструктура за разтоварване на уловите
- Слабо видово разнообразие и остарели инсталации в аквакултурата
- Липса на фиорди и заливи по Черно море за отглеждане на морска аквакултура
- Слабо и сезонно търсене и липса на традиции в потреблението на риба и други водни организми
- Лоши дистрибуционни мрежи
- Ниска степен на разнообразяване на икономическите дейности в рибарските области
- Трудности при мобилизирането на необходимите финансови средства

Заплахи

- Липса на достатъчен контрол върху риболова
- Замърсяване на дунавските води
- Високо равнище на браконьерството
- Трудности при достъпа до финансови ресурси

- Увеличена конкуренция на пазара на Европейския съюз
- Увеличаване вноса на продукти с висока добавена стойност
- Миграция на населението към по-развити икономически области /градовете/
- Липса на сътрудничество между местните партньори

5. Екологична ситуация

Обобщение:

Съгласно изискванията на европейското законодателство, екологичният доклад е дискутиран с Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури, с представители на други министерства и ведомства от държавната администрация, екологични организации и с широката общественост.

А. Преглед състоянието на околната среда в България

1. Черно море е затворено море с чувствителна околна среда. Евтрофикацията на Черно море, дължаща се на изключителното ниво на хранителни притоци от реките и директно от страните с излаз на морето, е довела до съществени промени в екосистемата, настъпили от 1960 г. насам. Въпреки това, състоянието на околната среда на крайбрежните води в Западната част на Черно море се е подобрило значително в периода от края на 80-те и началото на 90-те години на 20 век.
2. Дължината на бреговата линия на Българското черноморие е 378 км. Основните пристанища, които се ползват от рибарите за разтоварване на уловите са Балчик, Бургас, Варна, Созопол и Несебър. Риболовна активност се осъществява по цялата брегова ивица, като централните и северни райони са основните места за отглеждането на миди. Брегът е от значение за риболова, но също така е и важна спа и лечебна зона, където са изградени редица известни курорти. Строежът на крайбрежни курорти и масовият туризъм оказват влияние основно върху екологичните условия, главно на брега, но също така имат и влияние върху риболовните дейности.
3. Като страна богата на разнообразие от водни ресурси, България разполага с голям брой реки, които са разделени на няколко региона, в зависимост от разположението на тяхното заустване. В рамките на Министерство на околната среда и водите са обособени четири Дирекции за управление на басейните и те са структурите, отговорни за прилагане политиката за управление на водите на местно ниво. Екологичното състояние на реките е добро. Съществува, обаче, изключително малко информация по отношение на рибните запаси в тях.

4. Основната река е Дунав, представляваща държавната граница на север с Румъния. Качеството на водата в река Дунав е изследвано през 2003 г. в рамките на Международна мрежа за наблюдение (ММН) на Международната комисия за защита на река Дунав. От гледна точка на химическия състав на Дунав, водите на реката са в доста лошо състояние по много от основните фактори. Въпреки това, според информацията, получена от Министерство на околната среда и водите, състоянието се подобрява.

Препоръка: Преди отваряне на мярката Риболов във вътрешни водоеми, Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури трябва да реализира научно проучване за качеството на водата, неговото влияние върху рибарството и евентуалните рискове за човешката консумация на риба от река Дунав. Прилагането на мерки 2.5. и 4.1. могат да зависят от това проучване.

5. Много малко информация е достъпна за състоянието на **езерата и малките водоеми**, също както и за състоянието на рибните ресурси в тях.

Препоръка: ИАРА трябва да включи езерата и малките водоеми в гореспоменатото научно изследване за качеството на водата и неговото влияние върху риболова.

6. Броят на **защитените територии** в България е 858 в края на 2004 г., с обща площ от 544 394,9 ха. **Предложената СЗЗ мрежа** се състои от 114 Специални защитени зони, определени за защитата на 87 зони за размножаване и на 90 зони обитавани от мигриращи видове. Те покриват около 2,601,786 ха, които представляват 23.6% от територията на България и 54,272 ха от морската зона. Вероятните зони, които ще бъдат определени по НАТУРА 2000 съгласно Директивата за местообитанията покриват обща площ от 3 425 176,95 ха /включително 60 834,75 ха в морето/. Тази област отговаря на 30% от площта на страната.

Б. Екологични характеристики на зоните, които е възможно да бъдат засегнати значително от прилагането на Оперативната програма

1. **Описание на рибните запаси.** До 1993 година е регистрирано общо намаление на рибните запаси в Дунавския басейн и най-вече в замърсените реки. Един от основните проблеми за намаляването на есетровите популации е мащабната

употреба на води за напояване.

2. В Черно Море има 125 вида риба, като 26 от тях са със стопанско значение.

Преобладаващите видове в уловите са пелагичните, които се намират в открито море и в близост до брега. Най често срещаните видове улови в Черно море са цаца, хамсия, сафрид и черноморски меджит. Други срещани видове, но в по-малки количества са: барбуня, черноморска акула и калкан. В допълнение, България е развила промишлената експлоатация на морски охлюв (*Rapana venosa*). В този подсектор на морския риболов са заети 3 430 човека.

3. Риболовът във вътрешнотериториални води е в размер на 10.3 % от общото количество улови и се състои от улови в река Дунав (около 1.8 %) и улови в изкуствените водоеми (около 8.5 %). Преобладаващите видове в улова във вътрешността на страната са: Шаранови, Каракуда, Пъстър и Бял толстолоб, Бял и Черен амур, Платика, Европейски сом, Костур и др. Средните годишни улови варират между 1 500 и 2 000 тона.

4. Общата площ използвана за отглеждане на риба понастоящем е 9 178 ха. Заетите в аквакултурата за 2005 г. са около 5 000 души в отглеждането на шаран и 250 души в пъстървопроизводството. Продукцията от топлолюбиви видове, в това число и есетрови за 2005 г. е 1813 тона, което е в размер на 57, 7 % от общото аквакултурно производство в страната. Производството на пъстърва за 2005 г. е 1157 тона, което представлява 37% от общото производство в страната. Делът на морската аквакултура през 2005 г. е 170 тона, което за 2005 г. представлява 5.4% от общото производство.

В. Екологични цели

Основна цел на реформираната **Обща политика по рибарство на Европейския съюз** е да гарантира управление на рибарството, което осигурява устойчиви екологични, икономически и социални условия. Кодексът за отговорен риболов на Организацията по прехрана и земеделие на ООН установява принципите за отговорно рибарство и рибарска активност. Предвид горното, следните 5 цели се считат за приоритетни по отношение на рибарството и управлението на водите. Те са отчетени при избора на мерките:

- Биоразнообразие, фауна и флора;
- Качество на водите;

- Население и обществено здраве;
- Културно и архитектурно наследство;
- Надземни и водни пътища.

Г. Вероятни значителни ефекти от изпълнението на Оперативната програма върху околната среда

Тази част засяга вероятния ефект на всяка Приоритетна ос и всяка мярка върху околната среда. Използваните символи (-- до ++, 0 като неутрална) обобщават вероятното влияние на Приоритетните оси или на отделните мерки върху околната среда. Оценката е обобщена както следва:

Мерки	Скала на влияние
Мярка 1.1. Публична помощ за постоянно прекратяване на риболовни дейности	++
Мярка 1.2. Публична помощ за временно прекратяване на риболовни дейности	
Мярка 1.3. Инвестиции на борда и селективност	++
Мярка 1.4. Дребномащабен крайбрежен риболов	+
Мярка 1.5. Социално-икономически компенсации	+/-
Мярка 2.1. Инвестиции в производството на аквакултура	++/-
Мярка 2.2. Аква-екологични мерки	++
Мярка 2.3. Мярка за опазване здравето на потребителя	0
Мярка 2.4. Мярка за опазване здравето на животните	
Мярка 2.5. Риболов във вътрешни водоеми	+/--
Мярка 2.6. Инвестиции в преработка и маркетинг	++
Мярка 3.1. Колективни дейности	+
Мярка 3.2. Мерки, предназначени за опазване и развитие на водната фауна и флора	++
Мярка 3.3. Инвестиции, насочени към реконструкция и модернизация на пристанища, които се ползват от рибарите за разтоварване на уловите, места за разтоварване и закрити лодкостоянки	++
Мярка 3.4. Разработване на нови пазари и промоционални кампании	++
Мярка 3.5. Пилотни проекти	+

Мярка 3.6. Пренасочване на риболовни кораби за дейности извън риболова	0
Мярка 4.1. Развитие на рибарските области	
Мярка 5.1. Техническа помощ	

Д. Избор на алтернативни възможности

Алтернативата за прилагането на тази програма е “Нулевата опция”, при която Оперативната програма не се прилага и инвестициите в размер на над 100 млн. евро не се реализират. Както показва изборът на мерки в предишния раздел, прилагането на Оперативната програма би следвало да има голям положителен ефект върху състоянието на околната среда.

Заклучение:

- Биоразнообразието ще бъде запазено и дори увеличено
- Общественото здраве ще се облагодетелства от по-големия дял на рибни продукти в дневния хранителен режим на населението
- Водите ще се облагодетелстват от по-добрата инфраструктура за обработване на отпадъчни води
- Културното и архитектурно наследство и ландшафта ще се запазят, по-специално посредством прилагането на Приоритетна ос № 4

Е. Препоръки

Няколко препоръки могат да бъдат направени с цел да се гарантира по-добро съответствие между Оперативната програма и изискванията за защита на околната среда. Тези препоръки включват:

- Реализирането на специално изследване върху качеството на водите в основните реки, по-специално в река Дунав, също както и в основните езера и изкуствени водоеми.
- Възможно най-бързо финализиране на консервационните планове за калкан (и вероятно цаца) и осъществяването на обмен на информация с Румъния.
- Извършване на изследване, определящо екологичния баланс на уловите на Рапан чрез тралиране.
- Изследване съоръженията за аквакултура, включително анализ на влиянието на

вероятните инвестиции за модернизация.

- Определяне екологичното сертифициране на продуктите от аквакултура, вземайки предвид защитата на околната среда.
- 8 - годишният мораториум върху есетровите видове в река Дунав е необходимо да бъде активно извършен в сътрудничество с Румънските власти.
- Пазарното проучване, отнасящо се до маркетинга на рибни продукти, трябва да отчете интереса на потребителите към органични продукти.
- Целите на защитените зони са теоретични и следва да се преразгледат.
- Два критерия трябва да бъдат включени при избора на проекти за рибарските групи по Ос № 4: проучванията на местно ниво трябва да включват основните екологични въпроси и местните инициативи трябва да вземат предвид тяхното вероятно влияние върху околната среда.
- Последващо проучване трябва да изработи индикаторите, засягащи околната среда, които трябва да бъдат включени в системата за мониторинг.

Ж. Заключение

В заключение, прилагането на Оперативната програма и предвидените мерки ще окажат влияние върху околната среда. Това влияние като цяло трябва да бъде положително и “нулевата опция” не се препоръчва. Предложените препоръки по-горе трябва да съдействат за намаляване отрицателното влияние върху околната среда. Следните принципи трябва също да допринесат за прилагане на Оперативната програма с благоприятно въздействие върху околната среда:

- Една част от проектите трябва да имат и оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС), извършена преди тяхното реализиране.
- Трябва да се поощряват инвестиции, които допринасят за прилагането на технологични иновации и развитие на устойчив риболов.
- Трябва да се дава приоритет на инвестиции, които намаляват използването на ресурсите, спомагат за запазването на екосистемите и намаляват вредното въздействие върху околната среда.

Тези предложения е необходимо да се интегрират в система, която ще се изгради с цел прилагане на мерките. Това трябва да бъде контролирано от квалифицирана група в Управляващия орган. При необходимост, специално обучение ще бъде проведено с цел повишаване капацитета на работната група при оценка влиянието върху околната среда.

6. Равенство между жените и мъжете

Националното законодателство и Конституцията на Република България (Чл. 6, ал. 2) утвърждават равенство на възможностите между гражданите.

Стратегията на Общността за равенство на възможностите между мъжете и жените има пет цели:

- Икономическо равенство;
- Равнопоставено участие в процеса на вземане на решения;
- Социално равенство;
- Гражданско равенство;
- Промяна на традиционните роли и преодоляване на половите стереотипи.

Основните инструменти за постигането на тези цели са:

- Прилагане на планове за равенство между половете;
- Насърчаване на равните възможности във всички области на намеса от Общността.

В сектор рибарство има около **12 260** заети (2003 г.), от които **16 %** са жени.

Рибарството преобладаващо е традиционна мъжка дейност.

По-голяма част от рибарите са мъже и само 1 % от разрешителните за стопански риболов са издадени на жени. Жените преобладават в преработвателната промишленост и в маркетинга. Голям брой жени са заети в изследователските и образователни структури.

Таблица № 3. Разпределение на заетостта в рибарството по полове

Подсектор	Общо	Мъже	Жени
Морски риболов	3 430	3 430	0
Аквакултура	4 980	4 970	10
Преработка	2 230	250	1 980
Риболов във вътрешни водоеми	1 620	1 605	15
Общо:	12 260	10 255	2 005

Източник: ИАРА

Таблицата потвърждава, че най-голям брой жени работят в преработвателния сектор, където представляват 88% от работната сила. Те са много по-слабо представени в аквакултурата, в риболовът във вътрешни водоеми и практически не са представени в морския риболов.

Оперативната програма за развитие на сектор "Рибарство" ще цели насърчаване на равните възможности между мъжете и жените.

В частност, местното партньорство прилагано по отношение на ос № 4 ще се стреми към постигането на равновесие между половете, също както и за добро представителство на младите хора в сектора.

Изводи от направения анализ

Българската визия след присъединяването на Република България към ЕС е на страна с висок жизнен стандарт, основан на устойчив социално-икономически растеж. Това ще доведе до по-високо търсене на качествени, безопасни и разнообразни продукти. Извършващите риболов трябва да бъдат по-отговорни към използването на ресурсите и следва да бъдат по-добре интегрирани в социалната система и системата за опазване на околната среда.

Ключовите изводи от анализа са вече представени в SWOT анализа по-горе. Те могат да бъдат обобщени както следва:

Управление на флота

- Подобряване използването на черноморските ресурси, модернизиране на българския риболовен флот /инвестиции на борда на риболовните кораби и селективност на уредите/ и изваждане на стари кораби, или промяна на тяхното предназначение в резултат от Плана за приспособяване на риболовното усилие към наличните в Черно море ресурси.
- Подкрепа за населението от черноморските крайбрежни области, заето в риболов, в частност подобряване на дребния крайбрежен риболов.
- Подобряване на професионалните умения на рибарите чрез: инвестиции за финансово подпомагане на рибарите с цел те да могат да се адаптират, да подобрят дейността си по управление, както и да подобрят общата си работа посредством бъдещо засилване ролята на човешкия потенциал.

Устойчив рибарски сектор – тенденции и заключения от анализа на подсекторите риболов и аквакултура:

- Увеличаване дела на рибарския сектор „Рибарство” в брутния вътрешен продукт;
- Намаляване на стопанския риболов във вътрешните водни басейни с изключение на стопанския риболов в река Дунав;
- Създаване на Рибарски групи в областите, които зависят от рибарството, където ще бъдат прилагани интегрирани стратегии за местно развитие;
- Увеличаване дохода на лицата, заети в сектора.

Създаване на пазарна инфраструктура – тенденции и заключения от анализа:

- Необходимост от подобряване качеството на продукцията и увеличаване пазарното търсене;
- Необходимост от създаване на пазарна инфраструктура за риба и рибни продукти;
- Необходимост от увеличаване разнообразието от рибни продукти на пазара и подобряване на хигиенните условия в преработвателните предприятия;
- Необходимост от организиране на специални промоционални дейности, както и от осъществяването на рекламен проект за развитие на аквакултурната, риболовната и рибопреработвателната промишленост и за промоциране на пазара на Европейския съюз на отглежданите видове в България;
- Увеличаване дела на рибата и другите водни организми на българския хранителен пазар.

Укрепване на административния капацитет – тенденции и заключения от анализа:

- Необходимост от укрепване на административния капацитет с оглед извършването на контрол и разпределянето на средства от Европейския фонд по рибарство;
- Увеличаване броят на специалистите и работещите в сектора с подходяща квалификация.

IV. Стратегия на ниво Оперативна програма съгласно индикаторите за въздействие и резултатност. Календарни и междинни цели

Стратегията предложена в Оперативната програма има три основни направления:

- Подкрепа на целите, заложи в Националния стратегически план, одобрен от Министерския съвет на Република България през месец декември, 2006 г.;
- Подпомагане постигането на целите, заложи в член 4 на Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006;
- Съответствие със SWOT анализа, изготвен от Управляващия орган.

Предварителната /Ex-ante/ оценка, представена в Глава V, потвърждава съответствието между целите, представени на ниво Оперативна програма, с Националния стратегически план и с регламентите за Европейския фонд по рибарство.

Националните стратегически приоритети залегнали в НСП са съвместими с изложената стратегия по отношение на целите, описани в Приоритетните оси и представени в секция VIa.

4.1. Общи цели на Оперативната програма: стратегическа визия за сектор "Рибарство" в България

Както е заложено в Националния стратегически план, **стратегическата визия** за сектора е насочена към превръщането му в конкурентоспособен, модерен и динамичен, базиран на устойчивото развитие на рибарството, както и към подобряване качеството на живот в рибарските области.

Следните **индикатори за въздействие** могат да дадат измерение по отношение постигането на тази стратегическа визия:

- Повишаване конкурентоспособността на сектора (повишена добавена стойност, повишена продуктивност);
- Създаване или поддържане на работни места в трите подсектора (Черноморски риболов, Аквакултура и Риболов във вътрешни водоеми), както и преработвателната промишленост и рибарските области;
- Допринасяне към устойчивост на сектора (опазване на биоразнообразието и устойчивостта на рибните запаси) чрез управление на ресурсите.

Оперативната програма е основният инструмент за постигане на тази визия заедно с

другите финансови инструменти /различни от Европейския фонд по рибарство/, които ще бъдат използвани от българските институции. Постигане стратегическата визия на сектор «Рибарство» ще бъде преследвана и чрез проекти, финансирани от други фондове. Секциите за разграничителните /демаркационни/ линии по всяка от Приоритетните оси с останалите финансови инструменти на Общността, допринасят за общата представа за допълняемост с останалите финансови инструменти на ЕС.

Проекти, свързани с изпълнение изискванията на Регламент на Съвета на ЕС № 861/2006 ще допринесат също за постигане на визията. Основните дейности извън ЕФР, които ще спомогнат за реализиране визията за сектор "Рибарство" в България са както следва:

- Надграждане и поддържане на Сателитната система за наблюдение на риболовните кораби;
- Закупуване на електронни устройства за събиране и трансфер на данни за риболовната активност;
- Закупуване на ИТ оборудване и устройства за събиране, обработка и съхранение на данни за риболовната активност;
- Закупуване на компютърна техника за инспекторите по риболовен надзор от Териториалните инспекторати по рибарство на Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури;
- Предоставяне на електронни дневници за корабите от Регистъра за риболовните кораби на ИАРА;
- Партньорска дейност с научни институти с цел осигуряване на необходимата научна информация за сектор "Рибарство";
- Обучение на експертите и на инспекторите по риболовен надзор на ИАРА, както и обучение на рибарите и всички заети в сектора.

4.2. Специфични цели, залегнали в Оперативната програма

За постигане стратегическата визия, Оперативната програма има четири основни цели, обвързани с единадесет специфични цели:

Цел 1: Да се осигури конкурентоспособност и устойчивост на сектор "Рибарство";

Цел 2: Да се развие пазара на продуктите от риболов и аквакултурно производство;

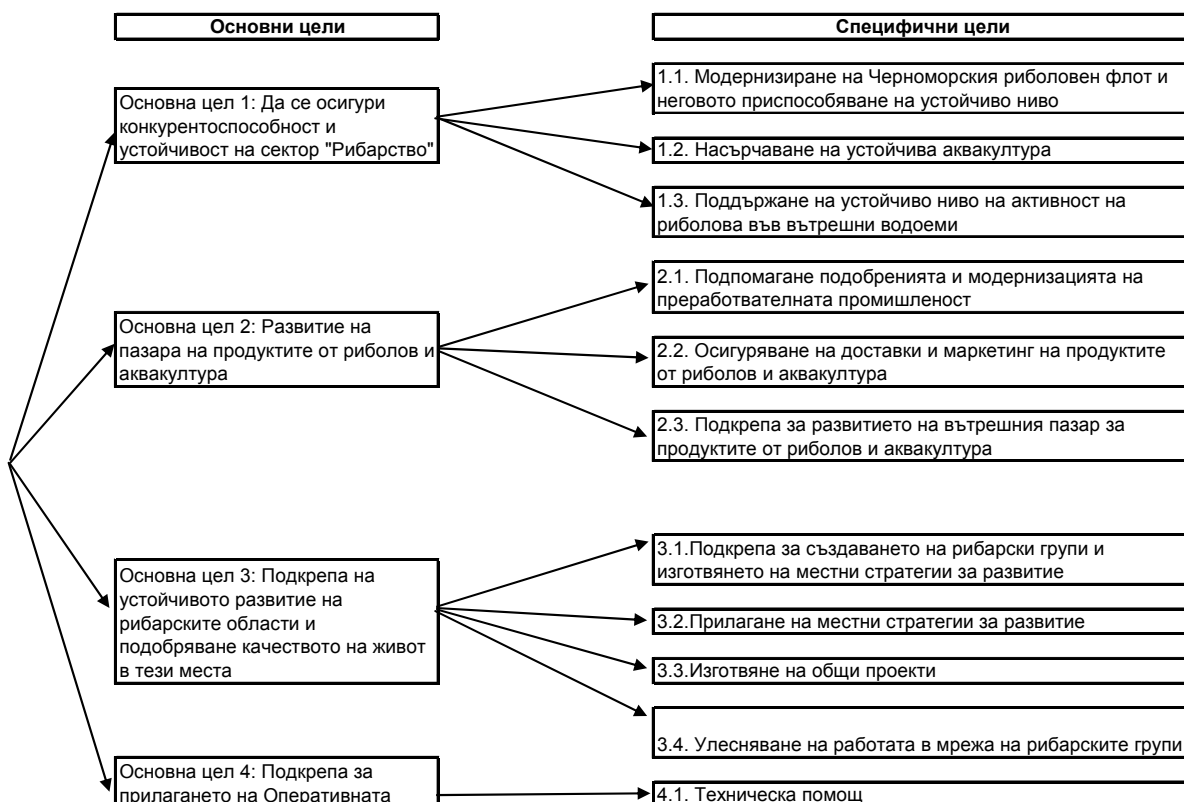
Цел 3: Да се подкрепи устойчивото развитие на рибарските области и да се подобри качеството на живот в тях;

Цел 4: Да се подпомогне изпълнението на Оперативната програма в рамките на

Общата политика по рибарството на ЕС.

По-долу са представени връзките между основните цели и поддържащите ги специфични цели:

Стратегическа визия, основни цели и специфични цели

Основна цел 1: Да се осигури конкурентоспособност и устойчивост на сектор «Рибарство»

Сектор «Рибарство» се възприема като производството на риба като първичен продукт, включително и в някои случаи на първа степен на обработка на рибата след улов. В последваща обработка се включва помощ за осъществяването на маркетинг /представена в следващата част/, тъй като е насочена предимно към подобряване на продуктите с цел съответствие с нуждите на пазара.

Три специфични цели подпомагат постигането на Основна цел 1:

1.1. Модернизация на Черноморския риболовен флот и неговото приспособяване спрямо рибните запаси на устойчиво ниво

Очакват се следните резултати:

- Приспособяване на размера и модернизация на риболовния флот;
- Установяване на минимално жизнено равнище на българския риболовен флот;
- Модернизация на дребномащабния крайбрежен риболовен флот;
- Подобряване сигурността и работните условия на борда;
- Подобряване професионалните умения в сектор «Рибарство» и разнообразяване на дейностите в него;
- Осигуряване по-високо качество на продуктите от морски риболов.

Мерки, които ще допринасят за постигане на целите:

- Мярка 1.1. Публична помощ за постоянно прекратяване на риболовни дейности;
- Мярка 1.2. Публична помощ за временно прекратяване на риболовни дейности;
- Мярка 1.3. Инвестиции на борда на риболовните съдове и селективност на уредите за риболов;
- Мярка 1.4. Дребномащабен крайбрежен риболов;
- Мярка 1.5. Социално-икономически компенсации за управление на флота;
- Мярка 3.1. Колективни дейности;
- Мярка 3.2. Мерки, предназначени за опазване и развитие на водната фауна и флора;
- Мярка 3.3. Инвестиции за реконструкция и модернизация на пристанища, които се ползват от рибарите за разтоварване на уловите, места за разтоварване и закрити лодкостоянки;
- Мярка 3.5. Пилотни проекти;
- Мярка 3.6. Пренасочване на риболовни кораби към дейности извън риболова.

1.2. Насърчаване развитието на устойчива аквакултура

Подкрепата за аквакултурния подсектор ще доведе до постигане на следните резултати:

- Подобряване качеството на продуктите от аквакултура;
- Снабдяване на пазар с видове с добри пазарни перспективи;
- Нарастване производството на морска аквакултура в България;
- Приспособяване на сектора към очакванията на пазара: видове, цени, контрол на качеството, проследяемост на продуктите и други.

Мерки, които ще допринасят за постигане на целите:

- Мярка 2.1. Инвестиции в производството на аквакултура;
- Мярка 2.2. Аква-екологични мерки;
- Мярка 2.3. Мерки за опазване здравето на потребителя;
- Мярка 2.4. Мерки за опазване здравето на животните;
- Мярка 2.5. Риболов във вътрешни водоеми;
- Мярка 2.6. Инвестиции в преработка и маркетинг;
- Мярка 3.1. Дейности от общ интерес;
- Мярка 3.4. Разкриване на нови пазари и промоционални кампании;
- Мярка 3.5. Пилотни проекти.

1.3. Поддържане устойчиво ниво на активност на риболова във вътрешни водоеми

Целта е да бъдат модернизирани местата за разтоварване с оглед доставянето на пазара на по-качествени продукти от риболов, извършван във вътрешни водоеми /река Дунав/, както и подобряване на работните условия и сигурността на заетите в този сектор.

Мерки, които ще допринасят за постигане на целите:

Мярка 2.5. Риболов във вътрешни водоеми

Основна цел 2: Развитие на пазара на продукти от риболов и аквакултурно производство

Развитието на пазара на продукти от риболов и аквакултура изисква интервенция насочена към преработката и маркетинга на продуктите. За установяване на по-добър пазарен дял за продуктите на българския сектор «Рибарство», трябва да се подобри качеството на тези продукти (дистрибуцията на първични продукти и преработката), както и да се предприемат действия за популяризирането на продуктите.

Необходимо е да се развие вътрешният пазар на продуктите от риболов и аквакултурно производство чрез създаването на пазари на едро и центрове за първа продажба /тържища/ с цел повишаване популярността и конкурентоспособността на живата риба и преработената продукция.

Очакват се следните резултати:

- Промени в структурата на производството на аквакултури;
- Увеличаване дела на ценните и пазарно търсени видове;
- Увеличаване дела на преработени продукти /нарастване на добавената стойност/;
- Подобряване качеството на продуктите – живи, замразени и преработени.

Следните специфични цели подпомагат постигането на Основна цел 1

2.1. Подпомагане подобряването и модернизацията на преработвателната промишленост

Подпомагането на преработвателната промишленост ще доведе до следните резултати:

- Модернизиране и подобряване състоянието на съоръженията за преработка на продуктите от риболов и аквакултура;
- Създаване на организации на производителите, които да представят интересите на заетите в сектора.

Мерки, които ще допринасят за постигане на целите:

Мярка 2.6. Инвестиции в преработка и маркетинг

Мярка 3.1. Дейности от общ интерес

2.2. Осигуряване предлагането и маркетинга на рибните продукти

Българският пазар има нужда от по-силна връзка с нуждите на потребителите и от по-добра проследяемост на продуктите.

Подкрепата за организацията на пазара ще доведе до следните резултати:

- Създаване и развитие на центрове за първа продажба /тържища/ и пазари на едро /борси/;
- Осигуряване проследяемост на продуктите и подобряване на тяхното качество.

Мерки, които ще допринасят за постигане на целите:

Мярка1.4. Дребномащабен крайбрежен риболов;

Мярка 2.6. Инвестиции в преработка и маркетинг;

Мярка 3.1. Дейности от общ интерес;

Мярка 3.4. Разкриване на нови пазари и промоционални кампании.

2.3. Подкрепа за развитието на вътрешния пазар на продуктите от риболов и аквакултурно производство

Организирането на промоции с цел подобряване имиджа на рибните продукти следва да повиши средната им консумация на глава от населението. Очаквани са следните резултати:

- Популяризиране значимостта на рибните продукти за здравословното хранене на населението;
- Повишаване средната консумация на рибни продукти;
- Въвеждане на нови видове и подобряване имиджа на други – по-ниско ценени продукти.

Мерки, които ще допринасят за постигане на целите:

Мярка 3.4. Разкриване на нови пазари и промоционални кампании.

Основна цел 3: Подкрепа за устойчивото развитие на рибарските области и подобряване качеството на живот в тях

В България има рибарски области, които страдат от ниското качество на живот в тях и имат нужда от значителни подобрения на работните и жизнените условия. От особена важност е да се стимулира разнообразяването на дейностите в тези области.

Специфични цели, подпомагащи прилагането на Основна цел 3:

3.1. Подкрепа за създаването на рибарски групи и изготвянето на местни стратегии за развитие

Очаквани са следните резултати:

- Създаване на рибарски групи в някои рибарски области, следващи подхода LEADER;
- Създаване на местни стратегии за развитие от страна на рибарските групи.

Мерки, които ще допринасят за постигане на целите:

Мярка 5.1. Техническа помощ

3.2. Прилагане на местни стратегии за развитие

Чрез прилагането на местни стратегии за развитие, се очаква постигането на следните резултати:

- Повишаване качеството на живот в рибарските области;
- По-добро използване на рибните ресурси в тези области;
- Икономическо развитие на рибарските области и повишаване на добавената стойност на местно ниво;
- Разнообразяване на икономическите дейности в тези области.

Мерки, които ще допринесат за постигане на целите:

Мярка 4.1 Развитие на рибарските области

3.3. Изготвяне на общи проекти

Някои рибарски групи могат да обединят усилия с други такива с цел изготвянето на съвместни проекти.

Подкрепата им ще доведе до следните резултати:

- Сътрудничество на национално и международно ниво, осъществено посредством съвместни проекти.

Мерки, които ще допринесат за постигане на целите:

Мярка 4.1. Развитие на рибарските области

3.4. Улесняване на работата в мрежа на рибарските групи

С цел да се повиши ефективността на групите, работата по изграждането на мрежа е от голямо значение.

Очакват се следните резултати:

- Промоция и обмен на иновативни дейности между групите;
- Обмен на идеи и добри практики между групите.

Мерки, които ще допринасят за постигане на целите:

Мярка 5.1. Техническа помощ

Основна цел 4: Подкрепа за прилагането на Оперативната програма в рамките на Общата политика по рибарство на ЕС

Техническа помощ ще е необходима за прилагането на Оперативната програма. Тя цели укрепване на административния капацитет на структурите, които участват в този процес.

Следните резултати се очакват от Техническата помощ:

- Подобен административен капацитет;
- Подобряване управление на Оперативната програма;
- Цялостна и съответстваща документация за прилагането на Оперативната програма.

Мерки, които ще допринасят за постигане на целите:

Мярка 5.1. Техническа помощ

4.3. Календарни и междинни цели

Таблиците по-долу представят целите, установени за всяка от Приоритетните оси, включително и разбивка на целите за периода 2010 - 2013 г. Началните количествени цели са представени към 2007 г. или представят възможно най-актуалната налична информация.

Приоритетна ос 1

Индикатори за резултатност	Изходна цел	Цел 2010 г.	Цел 2013 г.
Намаляване на риболовното усилие		0%	0%
Намаляване на капацитета на флота чрез постоянно прекратяване на риболовна дейност <ul style="list-style-type: none"> • GT • kW 		Съгласно приетите консервационни мерки	Съгласно приетите консервационни мерки
Степен на модернизация на риболовния флот		Най-малко 50% от риболовните кораби /до 55 риболовни кораби/ Най-малко 35% от дребномащабния крайбрежен флот /до 650 риболовни кораби/	Най-малко 70% от риболовните кораби /до 75 риболовни съда/ Най-малко 50% от дребномащабния крайбрежен флот /до 1091 риболовни кораби/
Мощност на сменените двигатели и намаляване на свързаната с тях мощност /по отношение на kW/	Налична мощност: 62 924,12 kW (2007)	10% от мощността на подновените двигатели	20% от мощността на подновените двигатели
Брой обучени рибари		До 1000 рибари	До 2000 рибари

Приоритетна ос 2

Индикатори за резултатност	Изходна цел	Цел 2010 г.	Цел 2013 г.
Тонове продукция от аквакултура	3 143 т (2005)	+ 50 %	+ 80 %
Тонове преработена продукция	7 185 т (2005)	50 %	+ 80 %
Тонове разтоварена риба (риболов във вътрешни водоеми)	400 т (2005)	+ 50 %	100 %
% проекти щадящи околната среда	0	+ 10 %	+ 20 %
Увеличаване на оборота	(2005) Производство на аквакултура: 2 500 000 € Преработка: 9 800 000 €	Производство на аквакултура: + 30 % Преработка: +10 %	Производство на аквакултура: + 50 % Преработка: +20 %
Добавена стойност за работник	(2005) Производство на аквакултура: 500 € Преработка: 4 395 €	Производство на аквакултура: + 10 % Преработка: + 10 %	Производство на аквакултура: + 20 % Преработка: + 20 %
Степен на модернизация на риболовния флот, извършващ риболов във вътрешни водоеми	0	+ 30 %	+60%

Приоритетна ос 3

Индикатори за резултатност	Изходна цел	Цел 2010 г.	Цел 2013 г.
Брой модернизирана пристанища	0	2	4

Брой конструирани закрити лодкостоянки	0	2	До 6 - 8
Брой модернизирани места за разтоварване	0	2	До 10
Брой създадени организации на производителите	0	2	2
Повишаване средното ниво на потребление на риба	3.5 кг/годишно	5.5 - 6 кг/годишно	7.5 – 8 кг/годишно
Увеличаване добавената стойност на преработена и продадена риба	13.8 млн.евро	+10%	+20%
Брой преоборудвани риболовни кораби за обучение в областта на рибарството	0	2	4

Приоритетна ос 4

Индикатори за резултатност	Изходна цел	Цел 2010 г.	Цел 2013 г.
Брой създадени рибарски групи	0	2	4
Територия, покрита от рибарски групи	0	800 км2	1600 км2
Население на територията, покрита с рибарски групи	0	25000	50000
Работни места, създадени или поддържани в и извън сектор «Рибарство»		300	700

V. Резюме на Предварителната (Ex-ante) оценка: Обосновка и съгласуваност със съответната част от Националния стратегически план

Общите цели на Предварителната оценка, съгласно Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 е “да осигури съгласуваност /кохерентност/ между ръководните принципи на Общата политика в областта на рибарството на ЕС, определени в член 19 на гореспоменатия Регламент, със съответната част от Националния стратегически план и с Оперативната програма, както и да оптимизира разпределението на бюджетни средства по Оперативната програма и да подобри качеството на изпълнение на Програмата” (Чл. 48).

Специфичните цели на Предварителната оценка са установени след подробни дискусии, проведени от Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА) – Управляващ орган по Оперативната програма и Европейската комисия (ГД “Рибарство и морски въпроси”). Те могат да бъдат обобщени, както следва:

- Да се подпомага Управляващия орган в изготвянето на Оперативната програма за развитие на сектор „Рибарство”. Тази специфична цел беше осъществена посредством интерактивни и повтарящи се действия, каквото беше изискването, посочено в насоките на Европейската комисия. Оценителят беше осигурил на Управляващия орган три последователни поредици от детайлни коментари върху целия проект на Оперативна програма.
- Да се дадат оценка и препоръки по отделните части на Програмата.
- Да се верифицира SWOT анализа и формулираната на тази база стратегия.
- Да се потвърди описанието и съдържанието на отделните Приоритетни оси и свързаните с тях мерки /Глава 6 от Оперативната програма/.
- Да се дискутира предложението финансов план /Глава 7 от Оперативната програма/ и Прилагащите разпоредби, предвидени в Глава 8 от Оперативната програма/.

Социално-икономически анализ

В процеса на извършване на Предварителната оценка настъпиха значителни промени в анализа. В този процес, оценителят сподели своите виждания по-специално относно най-важните тенденции и възможности за развитие. Крайните резултати в момента изглеждат задоволителни, създаващи отлична основа за SWOT анализа, който на свой ред формира основният елемент, на базата на който е построена стратегията.

- Оперативната програма анализира състоянието на **морския риболов** точно и правилно и осигурява прецизно резюме на важните силни и слаби страни;
- Въпреки значителното подобряване на информацията за **състоянието на риболова във вътрешните водоеми**, видно е, че все още липсва надеждна информация, особено по отношение екологичното състояние на вътрешните водоеми. Качеството на водата в река Дунав е особена област на безпокойство за изпълнението на Оперативната програма;

- Подсектор «**аквакултура**» представлява в момента най-големия дял в бюджета предвиден в Република България от Европейския фонд по рибарство. След проведени дискусии, състоянието на подсектор “аквакултура” към момента е ясно представено и информацията се смята за достатъчна за разработването на тази важна секторна политика;
- Информацията, представена по отношение на **преработката** е достатъчно добре разработена и формира добра база за изготвянето на политика;
- Описанието на **маркетинга** е добре разработено, и е достатъчно основание за изготвянето на политика в тази област. Основният индикатор е потреблението на риба на глава от населението за година, което е много ниско. Това ясно определя възможността за подобряване продажбата на продукти от риболов и аквакултура посредством изготвянето и прилагането на добра маркетингова стратегия;
- Информационната база за потенциалните области, в които могат да се изградят **рибарски групи**, е по-скоро бедна. Малко се знае за рибарските общности в трите основни типа рибарски области (Черноморския бряг, река Дунав и вътрешните за страната райони за производство на аквакултура), както и за техните нужди;
- Оперативната програма не осигурява описание на състоянието на българската **администрация в областта на рибарството**.

SWOT Анализ на ниво Оперативна програма

В предишна версия на Оперативната програма, този раздел беше компилация от SWOT анализа на сектора, представен в Глава 3 “Описание на сектора”. Това беше сметено за недостатъчно от оценителя, изготвящ Предварителната оценка и затова беше разработена по-кратка и фокусирана версия на SWOT анализ. Смята се, че новата версия осигурява добра основа за стратегията, представена в Глава 4.

Стратегия

Системата, към която се стремим за постигане на целите е описана в Глава 4 от Оперативната програма. Съсредоточена е върху една стратегическа визия, четири основни цели и единадесет специфични цели. Предложената система за постигане на целите е добре обвързана със SWOT анализа, представен по-рано в Оперативната програма. Посочени са основните слабости, както и добре са планирани ключовите възможности за развитие. Силните страни са използвани, за да се подпомага изпълнението на Програмата, а заплахите са взети под внимание, доколкото това е възможно. Вътрешната съгласуваност на стратегията е добра, както и външната съгласуваност на системата за постигане на целите, с по-високите цели на програмиране и изпълнението на политика. Връзката на целите с приоритетите е

направена обосновано, което следва да улесни мониторинга на напредъка към набелязаните цели по време изпълнението на Оперативната програма.

Приоритетни оси и мерки на Оперативната програма

Разпределение на бюджета: Разпределението на бюджета е установено на ниво Приоритетна ос, за да се поддържа добра гъвкавост при финансовото изпълнение на Оперативната програма. Това разпределение, обаче, е установено индивидуално за всяка мярка, за да има ясна връзка с финансовите изисквания. Разпределението на бюджета, обаче, не изглежда оптимално и бюджетът за Приоритетна ос 4 трябва да бъде увеличен като се намали съответно този по Приоритетна ос 2.

Приоритетни оси от 1 до 5 на Оперативната програма

В този раздел на Предварителната оценка е оценено съдържанието на всяка Приоритетна ос и всяка мярка. Не е възможно да се обобщи оценката тук.

- Съгласуваността със стратегията, представена в Глава IV на Оперативната програма е оценена на ниво Приоритетна ос;
- Всяка мярка е представена под формата на резюме (основа на мярката, описание, цел или съдържание), след това е оценена според следните критерии:
  - Връзка с нуждите;
  - Вътрешна съгласуваност (съдържание/цели);
  - Разграничителна линия /демаркационна линия/ с останалите политики;
  - Очаквано въздействие и предложени количествени цели.

Разпоредби за прилагането на Оперативната програма за развитието на сектор “Рибарство”

Не може да бъде отговорност на оценителят, изготвящ Предварителната оценка да потвърди, че прилагащите процедури, представени в Оперативната програма са добра гаранция за правилното и целево използване на средства от Европейския фонд по рибарство. Оценката потвърждава, че цялата изискуема от Европейската комисия информация, е представена ясно в Оперативната програма.

Доколкото може да бъде направен преглед в контекста на Предварителната оценка, прилагащите процедури, представени в Глава VIII от Оперативната програма напълно спазват изискванията на Регламент на Европейската комисия № 498/2007 описващ подробните правила за прилагането на Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 за Европейския фонд по рибарство. Всички изисквания са изпълнени, въпреки че полезно би било да има по-точна документация за консултиране на партньорите.

VI. ПРИОРИТЕТНИ ОСИ НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА

VI. А. Съгласуваност и обосновааност на избраните Приоритетни оси

(1) По отношение на съответните части от Националния стратегически план

Стратегията, представена в Глава 4 изисква прилагането на почти всички мерки, предвидени в Регламент на Съвета на ЕС №1198/2006 с цел постигане на “стратегическата визия”, която Оперативната програма е приела във връзка с Националния стратегически план.

1.1. Приспособяване капацитета на българския риболовен флот.

Приспособяването на риболовното усилие в съответствие с принципите на Общата политика по рибарство на ЕС и Плана за приспособяване капацитета на риболовния флот (изготвян от ИАРА) е практическата мярка за изпълнение на националната политика за защита и опазване на живите морски ресурси и има за цел създаване на подходящи условия за развитие на устойчива риболовна дейност, ориентирана към щадяща експлоатация на водните ресурси и опазване на околната среда и водите. За постигането на целта трябва да се използват адекватни методи и селективни риболовни уреди за намаляване на страничния прилов. Морските ресурси и риболовното усилие трябва да се обект на строг мониторинг и контрол.

До началото на 90-те години на миналия век България е била със значителни позиции в океанския риболов. Преминаването към пазарна икономика, приватизацията и серия други фактори, доведоха да закриване на предприятието „Океански риболов”. Понастоящем уловите от риболовната дейност са на ниво, които са по-ниски от допустимите за възстановяване на ресурсите и това доведе до намаляване на негативното влияние върху рибните ресурси в българските териториални води.

Цели на ос № 1. Приспособяване капацитета на риболовния флот:

Ще бъде осигурена финасова подкрепа за закупуване на оборудване, необходимо за намаляване влиянието на риболовната активност върху местообитанията и морското дъно и видовете, които не са от интерес за стопанския риболов, както и инвестиране в риболовни приспособления с по-висока селективност. Също така трябва да се осигурят модерно оборудване за риболовните кораби, безопасност на навигацията и подобряване условията на работа, както и инвестиране в средства за подобряване качеството на продукцията.

Ще бъде обърнато внимание и на дребния крайбрежен риболов. Риболовците могат да имат потенциални ползи от финансирането и по-голям обем инвестиции за бордово оборудване и приспособления с по-висока селективност. Може да се осигури финансова помощ за риболовци и собственици на риболовни кораби за подобряване управлението и контрола на условията за достъп, подпомагане организацията на производството, преработката и маркетинга.

Също така могат да бъдат предприети социално-икономически мерки за подобряване положението на риболовците, засегнати от новите насоки за развитие на риболовната дейност, като тези мерки ще включват предложения за нови работни места, обучение (особено за младите риболовци) и програми за допълнително обучение.

В съответствие с Регламент на Съвета (ЕС) № 2371/2002 г. в Оперативната програма ще се изготвят и представят детайлни планове за възстановяване и управление.

1.2. Развитие на аквакултурите, преработвателната промишленост и маркетинга

Мерките, заложи по тази ос са насочени към увеличаване снабдяването на пазара с рибна продукция от аквакултурно производствосладководните басейни с цел намаляване риболовната преса върху естествените популации на хидробионтитекомпенсиране на изчерпаните морски ресурси. Дейността в стопанствата за производство на аквакултури трябва да е в съответствие със споменатите изисквания за използването на методи, щадящи околната среда и водите и технологии за развъждане на риба, както и собствен мониторинг на водите и санитарен контрол. Поставените цели са насочени към повишаване качеството на продукцията и технологичното ниво, прилагане на добрите производствени практики, система за мониторинг на качеството, санитарни и хигиенни мерки.

Цели на ос № 2. Развитие на аквакултурите, преработвателната промишленост и маркетинга:

За устойчивото развитие на българската аквакултура посредством повишаване качеството на продукцията и технологичното ниво, прилагане на добрите практики, система за мониторинг на качеството, санитарни и хигиенни мерки, са поставени следните задачи: подкрепя за устойчиво развитие на българските аквакултури за производство на по-голям асортимент от видове риба с по-висока стойност, по-голяма продукция за пазара, по-голямо производство на зарибителен материал за преработвателната промишленост, както и засилване дейността на преработвателната

промишленост, съобразно стандартите на ЕС и високо равнище на пазарните услуги.

Трябва да бъдат направени някои практически стъпки:

1. Преструктуриране на производството на аквакултури с цел подобряване качеството на рибата и другите водни организми и съответните продукти. Топлолюбиви и студенолюбиви аквакултури:

- прилагане на нови технологии, базирани на балансирана храна, съчетано с употребата на естествени хранителни източници;
- реконструкция на съоръженията за производство с цел увеличаване асортимента на видовете, с практическо значение, и производство на висококачествен зарибителен материал за зарибяване (малки рибки) и подобряване на аквакултурата и естествените популации.

2. Преструктуриране на производство на аквакултури за увеличаване на разнообразието от видове риба за износ:

Има добри пазарни перспективи за отглеждането на определени видове риба. Очаква се добра реализация на европейския и американския сом на местния и международния пазар. Щуката и бялата риба ще намерят добра реализация на местния пазар, като има и възможности за износ. Отглеждането на последните видове изисква реконструкция на някои от язовирите поради изискванията, свързани с опазването на околната среда.

Есетровите видове формират друга част от пазара и продукцията за износ. Особено ценни са моруна, руската есетра, сибирската есетра, някои хибриди и Mississippi paddlefish (*Polyodon spathula*). Последният е в период на аклиматизация в страната.

Съществува възможност за въвеждане (климатизация) на африкански сом (*African catfish*) и пъстървовидния костур /Trout-like perch/.

- приоритетно развитие на развъждането на ценни видове риба, специфични за определени райони на страната;
- развитие на високопродуктивни чисти популации на местни видове риба;
- поддържане на сектора за производство на шаранови култури, чрез насърчаване подобряването на маркетинга;
- поддържане на генетичния фонд от високопродуктивни местни видове за зарибяване;
- развитие на маркетингова стратегия и реклама.

3. Развитие на производството на морски аквакултури:

- развитие на ферми за развъждане на генетично чист зарибителен материал и риба за консумация от основниценните морски видове.

Въвеждането на национални квоти за уловкалкан във връзка с ограничените ресурси на ценни видове ще доведе до нарастване на инвестициите в аквакултурата и до създаването на повече ферми за аквакултури, произвеждащи миди, калкан, есетрови и други видове, както и до увеличаване продуктите от внос.

4. Развитие на преработвателната промишленост:

- подобряване условията на производство за посрещане на повишените хигиенните и санитарни изисквания;
- подобряване на технологичната база;
- подобряване на качеството на пакетиране и етикетиране;
- намаляване вредното влияние върху околната среда и водите.

5. Подобряване маркетинга на риба и рибни продукти:

- производство и/или маркетинг на нови продукти, въвеждане на нови технологии или развитие на иновационни производствени методи.

6. Мерки за защита здравето на хората:

- подобряване на сътрудничеството между различните държавни институции в областта на общественото здраве (напр. централни, регионални и местни администрации на Националната ветеринарномедицинска служба и Министерството на здравеопазването);
- подобряване на мерките за самоконтрол в производствените зони чрез въвеждане на системата HACCP, Добрите производствени практики и др.

7. Мерки за защита здравето на животните:

- регионални планове за контрол и ерадикация на болестите при производството на аквакултури във фермите;
- приоритизация на мерките за превенция.

8. Риболов във вътрешни водоеми:

- инвестиции за изграждане, разширяване, оборудване и модернизация на съоръженията във вътрешността на страната с оглед подобряване условията за безопасност, условията на работа, качеството на хигиената и продукцията;
- инвестиране в бордовото оборудване и модернизация на риболовните кораби съдове във вътрешността на страната.

1.3. Насърчаване на дейности от общ интерес

Дейностите от общ интерес включват инициативи за защита и развитие на водната околна среда, инициативи за изграждане на общи съоръжения, пилотни проекти, насърчаване и разкриване на нови пазари и други съвместни дейности за по-големи колективни ползи. Действията от общ интерес са важни за инвестирането в съвместни проекти за развитие на индустрията.

Цели на ос № 3. Насърчаване на дейности от общ интерес

За насърчаването на дейностите от общ интерес с оглед да се постигнат целите на Общата политика в областта на рибарството и да се създаде необходимата среда за развитие на предприятията в рибарския сектор, са поставени следните задачи: модернизация на риболовни пристанища и места за разтоварване, развитие на нови пазари и рекламни кампании, изграждане и поддържане на общи действия за устойчиво развитие на рибарството и аквакултурите, и управлението на ресурсите.

Риболовни пристанища и лодкостоянки

За да се осигури дългосрочна конкурентоспособност на пристанищата, трябва да се изградят всички необходими съоръжения (електронни услуги, фабрики за ледледогенератори, вода, гориво и др.) от риболовните кораби до доковете.

Разкриване на нови пазари и промоционални кампании

Изследването на националния пазар, създаването на "наблюдателен пункт" за консумацията на риба и нейното търсене, както и рекламните кампании ще допринесат за повишаване потреблението на риба. Големите градове в страната са потенциалните пазари за риба и могат да се използват за развитието на сектора. Необходимо е да се въведе възможността за електронна търговия с риба посредством Интернет, за да се покрият повече пазарни ниши. Нужни са и рекламни кампании за предлагането на риба и рибни продукти. За създаването на продукти, конкурентни на европейския пазар, производството трябва да изпълнява стандартите за качество, изисквани от ЕС с оглед безопасността на хранителните продукти и контрола върху тях.

Организации на производители

Организациите на производители се нуждаят от подкрепа и насока за по-добро управление и използване на човешкия потенциал. Трябва да се изгради партньорство между изследователските институти, администрацията и организациите на производителите, за да се съгласуват изследователските и действителните нужди на производителите и да създадат съвместни програми.

Управление на ресурсите

Основните цели на подобряване управлението на ресурсите са да се запази

биологичното разнообразие, устойчивата експлоатация на естествените местообитания, дивата флора и фауна, както и екологичното обновяване на разрушените системи. Съгласно принципите на естествените исторически и социално-икономически нужди на страната, площта на защитените зони в Националната екологична мрежа трябва да представлява поне 15 % от територията на страната до края на 2010 г. Също така е важно да се стимулира по-активно участието на обществото на различни нива при решаване на въпросите за опазване на околната среда и водите.

Трябва да се изградят пилотни проекти за избор и придобиване на нови технологични знания от компаниите и асоциациите, и последващите им приложения. Тези проекти ще са насочени към изпитване на настоящите условия в производствения сектор, изследване на околната среда, развитие на тестове за определени дейности в рибарския сектор, изграждане на области в сектора, базирани на биологични и финансови фактори и изпитване на алтернативни методи в рибарството.

1.4. Устойчиво развитие на рибарските области

В рибарските области няма развита политика и стратегия за устойчиво развитие. В същото време е важно подобна политика и стратегия да бъдат изградени в сътрудничество с производителите и успоредно с останалите правителствени програми за развитие на регионите и зоните в сектора, като Националния стратегически план заедно с ЕФР ще гарантират инвестиции в тези зони.

Съгласно дефиницията по ос № 4 България определи 6 - 7 потенциални зони, които ще се облагодетелстват от тези мерки. Всеки тези зони трябва да са с ниско население, значителен процент от жителите им да са ангажирани в рибарския сектор, а рибарската активност да е в упадък. Населението в тези области трябва да е по-малко от 100 000 жители. Предоставянето на финансови средства ще привлече участието на Групите за действие, създадени за всяка област, които ще се състоят от частни и държавни партньори и ще имат задължението да подпомагат устойчивото развитие на рибарството в тези области. Групите за действие ще са отговорни за дейностите, необходими за развитието, които ще се базират на подхода "отдолу-нагоре". Предприетите мерки по ос 4 за областите на сектор рибарство в България ще осигурят баланс в конкуренцията за едни и същи ресурси от различните производители и за устойчивото управление на тези ресурси.

Основната цел на ос № 4. Устойчиво развитие в рибарските области е

развитието на областите със значително равнище на заетост в рибарския сектор чрез осъществяването на действия за развитие на рибарството, основаващи се на подхода “отдолу-нагоре”.

Населението, ангажирано в рибарския сектор трябва да бъде включено в процеса на разширяване на икономическите дейности възможно най-бързо.

Съответна подходяща организираност на професионално обучение е задача на държавните институции, отговорни за развитието на сектора в сътрудничество с организациите на производителите и останалите заинтересовани лица в сектора.

Изготвянето на стратегията за развитие ще започне от анализа на настоящата ситуация по отношение на нуждите и териториалните възможности за постигане на интегрирано развитие на областите в рибарския сектор. Съвместното провеждане на различни икономически дейности ще доведе до комплексен подход към областите, поддържане на населението и увеличаване стандарта на живот.

Целите на стратегията са базирани на идентифицирането и развитието на:

- човешки потенциал за динамично развитие на сектора;
- природни и културни ресурси;
- разнообразяване на икономическите дейности, като се имат предвид възможностите на рибарството;
- насърчаване на дейности, щадящи околната среда.

Стратегията ще доведе до изграждане на връзка с други финансови източници, които ще се използват на териториално равнище за устойчивото развитие на рибарските области.

1.5. Техническа помощ

Целите на стратегията са подготовка, осъществяване, техническа и административна поддръжка на необходимите оценки и одит с цел прилагане на Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006.

Тези мерки включват:

1. Оценки, експертизи, статистики, обучения и изследвания от общ характер, отнасящи се до функционирането на ЕФР.
2. Мерки за информираност на партньорите, бенефициентите, цялата общественост за възможностите за кандидатстване за усвояване на средства.

3. Мерки за разпространяване на информация, за изграждане на информационна мрежа, за поощряване сътрудничеството и обменът на опит в рамките на Общността.
4. Внедряване и експлоатация на информационна система за управление, изпълнение, инспекция и оценка на Оперативната програма.
5. Подобряване методите за оценка и обмен на информация за най-добрите практики.
6. Изграждане /на транснационално ниво и на ниво Общност/ на мрежи от действащи лица по отношение трайното развитие на риболовните зони с цел облагодетелстване обменът на опит по отношение прилагането на най-добри практики и стимулиране трансрегионалното и транснационално сътрудничество и разпространяването на информация.

(2) По отношение на ръководните принципи на Оперативната програма (Член 19 от Регламент на Съвета на ЕС №1198/2006)

Оперативна програма за развитието на сектор "Рибарство" е разработена в съответствие с един от водещите принципи на Общността - принципът на партньорство и тясно сътрудничество на администрацията с регионални, местни, икономически и социални партньори от сектора /всички заинтересовани лица/.

Съгласно Член 19, следните принципи са взети предвид при избора на приоритетни оси:

- (а) съгласуваност с принципите на Общата политика в областта на рибарството на ЕС и Националния стратегически план, с цел постигане по-конкретно на стабилен и траен баланс между риболовния капацитет и възможностите за риболов с наличните рибни запаси;
  - Това е заложено в първата цел на предложената в Оперативната програма стратегия. Всички мерки от Приоритетна ос 1 ще се прилагат в съответствие с този водещ принцип.
- (б) засилване хармоничното, балансирано и устойчиво развитие на стопанските дейности, трудовата заетост и човешките ресурси, както и защита и подобряване на околната среда;
  - Това е конкретно заложено в стратегическата визия, която Оперативната програма се стреми да постигне.
- (в) подходящо разпределение на наличните финансови ресурси по приоритетни оси и в частност когато е необходимо, подходящо ниво на финансиране за проектите по Глава I на Раздел IV (Приоритетна ос 1: мерки за приспособяване капацитета на риболовния флот);
  - Разпределението на финансовите ресурси е постигнато в съответствие с този водещ принцип, но също е отчетено и желанието тези ресурси да бъдат

разпределени съгласно изискванията на всяка отделна цел на стратегията. Индикативното разпределение на финансовите ресурси е както следва:

- Приоритетна ос 1: **10%** от предвидените средства по линия на Европейски фонд по рибарство са отделени за приспособяване капацитета на българския риболовен флот. Това е оправдано с необходимостта от модернизация на риболовните кораби, по-специално на лодките, извършващи дребномащабен крайбрежен риболов.

- Приоритетна ос 2: **45%** от предвидените средства по линия на Европейския фонд по рибарство и включва мерки за подкрепа и развитие на микро и малки ферми за аквакултура; благоустройство на предприятия за преработка; модернизация на риболова, извършван във вътрешни водоеми /предвид се взема риболовът, извършван в река Дунав/ чрез изграждането или модернизацията на закрити лодкостоянки и модернизация на риболовните кораби; подобряване качеството на продуктите от риболов, извършван в река Дунав чрез осигуряване на машини за лед, специални условия за първата продажба и други типични съоръжения, които не съществуват или не отговарят на стандартите на ЕС.

-Приоритетна ос 3: **25%** от цялата финансова помощ по линия на Европейския фонд по рибарство. Мерките, залегнали в нея ще помогнат да се реализират целите на общата политика на сектор "рибарство". Тази приоритетна ос включва основно мерки, отнасящи се до модернизация на пристанища и места за разтоварване.

-Приоритетна ос 4: **15%** от предвидените средства по линия на Европейски фонд по рибарство са разпределени за тази Приоритетна ос, тъй като България желае да развие и приложи интегрирани местни стратегии за развитие, които са в значителна степен приспособени към нуждите на рибарските области.

-Приоритетна ос 5: **5%** от предвидените средства по линия на Европейски фонд по рибарство са разпределени за тази Приоритетна ос. Те са необходими за укрепване на административния капацитет, включително и за реализирането на основни аспекти от Общата политика в областта на рибарството на ЕС, свързани с прилагането на структурните мерки.

(г) насърчаване на проекти, допринасящи за изпълнението на Лисабонската стратегия: ще бъдат поощрявани проекти, насочени към устойчиво ниво на трудова заетост в сектор "рибарство", по-специално чрез повишаване качеството на работа, достъпа до професията за млади хора и въвеждането на иновации в сектора:

- Създаването или поддържането на работни места е един от основните резултати, очаквани от прилагането на стратегията;
- Качеството на работните места ще бъде повишено посредством няколко дейности, предприети с цел подобряване условията на работа и безопасност в сектора, включително по отношение на преработвателната промишленост;
- Модернизирането на сектора ще го направи по-атрактивен за младите хора;
- Подобряване качеството на живот в рибарските области ще помогне младите хора да останат в рибарския сектор и съответно в тяхната област, където те ще имат възможност да намерят работа;
- Нововъведенията са основна цел за Оперативната програма, която се стреми

да модернизира рибарския сектор, да изгради маркетингова инфраструктура, да осъществи пилотни проекти и да открие алтернативи за местните нужди посредством рибарските групи, създадени по Приоритетна ос 4.

- (д) насърчаване на проекти, допринасящи за прилагане на Гьотеборгската стратегия и по-специално такива, които подобряват параметрите на околната среда в сектор рибарство. Поощрявани ще бъдат проекти, насочени към намаляване вредното влияние върху околната среда на дейностите в сектор рибарство и насърчаване на природосъобразни производствени методи;
- Предварителната оценка подчертава фактът, че този сектор вече има сравнително малко негативно влияние върху околната среда, както и че не се очаква отрицателно въздействие от прилагането на тази Оперативна програма. Освен това, няколко мерки са ясно насочени към подкрепа на методи щадящи околната среда в сектора (риболов, аквакултура, производство, местно развитие).
- (е) подобряване положението на човешките ресурси в сектор “рибарство” чрез проекти, целящи повишаване и разнообразяване на професионалните умения, дейности за постоянно обучение и подобряване на работните условия и безопасността;
- Няколко програми за обучение са предвидени в тази Оперативна програма. Те са насочени към подпомагане приспособяването на работната сила в сектора към новите условия, наложили се вследствие модернизацията в сектора, осъществена посредством финансовата помощ по Оперативната програма.
- (ж) насърчаване на проекти с висока добавена стойност, чрез развитие на иновационни технологии, които да осигурят високо качество и да задоволяват нуждите на потребителите от продукти от риболов и аквакултура. Ще се поощряват проекти, насочени към прозрачност за потребителите относно природосъобразните методи за производство;
- Една от целите на стратегията е насочена към адаптирането на продуктите към нуждите и очакванията на потребителите. Това е едно от условията за успешната модернизация на рибарския сектор в България.
- (з) допринасяне за по-доброто снабдяване на пазара на Общността с продукти от риболов и аквакултура, както и устойчиво развитие на пазара;
- Приспособяването на продукцията към очакванията на пазара е предвидено в повече от една мярка.
- (и) насърчаване, по време на различните етапи на изпълнение на Оперативната програма, на баланса на заетостта полове в сектора, чрез проекти насочени по-специално към намаляване сегрегацията на половете на пазара на труда;
- Жените са основно ангажирани в преработвателната промишленост, докато риболовът е традиционно дейност, осъществявана от мъжете. Подобряването

на работните условия и безопасността във всичките сектори на промишлеността ще я направи по-атрактивна за жените в сравнение с преди. От предвидените дейности, свързани с модернизацията на преработвателната промишленост, директно ще се облагодетелстват жените, доколкото те формират болшинството от работната сила. Специално внимание ще бъде обърнато на баланса между половете при местното партньорство, което ще бъде леализирано с финансовата подкрепа по Приоритетна ос 4.

- (й) насърчаване на интегрирано устойчиво развитие на рибарските области, чрез подкрепа на техния потенциал и подобряване качеството на живот в тях;
  - Това е именно целта, избрана при изграждането на рибарските групи по Приоритетна ос 4.
- (к) подобряване институционалния и административен капацитет, целящ добро управление на Общата политика в областта на рибарството на ЕС и ефективно изпълнение на Оперативната програма.
  - Това е целта на дейностите по Техническата помощ, предвидени в Приоритетна ос 5.

(3) Резултати от Предварителната оценка, отнасящи се до Член 48 на Регламент на Съвета (ЕО) № 1198/2006

Резултатите са обобщени в Раздел 5.

VI. Б. Описание на всяка Приоритетна ос

Б.1. Приоритетна ос 1: Мерки за приспособяване на българския риболовен флот

Мерките за приспособяване капацитета на българския риболовен флот ще бъдат прилагани в рамките на план (планове) за приспособяване на риболовното усилие, последващи приемането на консервационни мерки за запасите от риба в Черно море (цаца, калкан и други).

В скоро време прилагане на планове за възстановяване не се предвижда. Въпреки това 20 процента от средствата по тази ос ще бъдат заделени за изпълнение на планове за възстановяване на запасите.

ИАРА възнамерява да изготви план за управление на капацитета на българския риболовен флот, който следва да бъде издаден от министъра на земеделието и продоволствието и консултиран със всички заинтересовани страни.

Б.1.1.Основна цел на Приоритетна ос 1

В съответствие с Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 и със стратегията, представена в Глава 4, основните цели на Приоритетна ос 1 са:

- Да се приспособи риболовното усилие на Българския риболовен флот в съответствие с наличните и достъпни ресурси и съобразно капацитета на флота;
- Да се поддържа конкурентоспособността на Българския риболовен флот чрез модернизиране на риболовните кораби по отношение на безопасността, селективността на риболовните уреди, подобряване на работните условия и местата за съхраняване на уловите и други;
- Да бъдат подпомогнати рибарите, засегнати от развитието на рибарството: подобряване на тяхното равнище на квалификация, целящо увеличаване на конкурентността им и тяхното компенсиране при временно или постоянно прекратяване на риболовни дейности;
- Да се поддържат дейностите, свързани с дребномащабния риболов в крайбрежните зони.

Б.1.2. Начални и количествени цели

Установената цел, свързана с увеличаване уловите в Черно море, се базира на научна оценка на запасите на основните видове и е в съответствие със законодателството на Общността: цаца, рапан, калкан и други видове. Стратегията, свързана със запазване на устойчивото ниво на запасите от морски ресурси, ще бъде осъществена чрез ефективно и дългосрочно управление капацитета на българския риболовен флот.

Цел ще бъде увеличаване на уловите до достигането на съгласуваната от Общността квота, определена за основните видове в Черно море – цаца и калкан.

Индикатори за резултатност	Изходна цел	Цел 2010 г.	Цел 2013 г.
Намаляване на риболовното усилие		0%	0%
Намаляване на капацитета на флота чрез постоянно прекратяване на риболовни дейности <ul style="list-style-type: none"> • GT • kW 		Съгласно приетите консервационни мерки	Съгласно приетите консервационни мерки
Степен на модернизация на риболовния флот		Не по-малко от 50% от риболовните кораби /до 55 риболовни кораби/ Не по-малко от 30% от дребномащабния крайбрежен флот /до 650 риболовни кораби/	Не по-малко от 70% от риболовните кораби /до 75 риболовни кораби/ Не по-малко от 50% от дребномащабния крайбрежен флот /до 1091 риболовни съда/

Мощност на сменените двигатели и намаляване на свързаната с тях мощност /по отношение kW/	Налична мощност: 62924,12 kW (2007)	10% от мощността на подновените двигатели	20% от мощността на подновените двигатели
Брой обучени рибари		До 1000 рибари	До 2000 рибари

Б.1.3. Обосноваване на средното ниво на съфинансиране, целеви групи /сектори/ области и бенефициенти

Република България попада в цел „Сближаване” на Европейската Комисия и има слаб капацитет за усвояване на европейските фондове. Поради тази причина максималния процент съфинансиране и максималният размер на европейско финансиране ще бъде прилаган.

Рибарският сектор е единствената цел на тази Приоритетна ос.

Следната таблица представя основните целеви зони и крайните бенефициенти за всяка мярка:

Приоритетна ос/мерки	Основни целеви зони	Бенефициенти
Приоритетна ос №1: Мерки за приспособяване капацитета на българския риболовен флот	Черно море	
Мярка1.1. Публична помощ за постоянно прекратяване на риболовни дейности	Района на Черно море	Собственици на риболовни кораби
Мярка1.2. Публична помощ за временно прекратяване на риболовни дейности	Района на Черно море	Собственици на риболовни кораби и рибари
Мярка1.3: Инвестиции на борда на риболовните кораби и селективност	Района на Черно море	Собственици на риболовни кораби

Мярка 1.4: Дребномащабен крайбрежен риболов	Района на Черно море	Собственици на риболовни кораби; Асоциации на рибари и собственици на риболовни кораби
Мярка 1.5: Социално-икономически компенсации за управлението на флота	Района на Черно море	Рибари

Б.1.4. Описание на основните мерки, включени в Приоритетна ос № 1, произтичащи от избраната стратегия

Ще се прилагат пет мерки, финансирани от Европейския фонд по рибарство

Мярка 1.1. Постоянно прекратяване на риболовни дейности

Мярка 1.2. Временно прекратяване на риболовни дейности

Мярка 1.3. Инвестиции на борда на риболовните кораби и селективност

Мярка 1.4. Дребно-машабен крайбрежен риболов

Мярка 1.5. Социално-икономически дейности за управлението на флота

Прекратяване на риболовни дейности (постоянно или временно)

България се стреми да приспособи своя риболовен флот с оглед създаването на устойчив баланс между риболовния капацитет и съществуващите и достъпни ресурси. Продължително проучване на рибните ресурси в Черно море ще позволи на българската администрация да установи целите на уловите за различните видове и да определи консервационните мерки, необходими за защита на рибните ресурси в Черно море. България ще изработи консервационни мерки за два от основните видове, обитаващи българските води на Черно море: калкан и евентуално цаца.

Приемането от българската администрация на планове за приспособяване на риболовното усилие, свързани с консервационните мерки, ще позволят отпускането на премии за кораби, излизащи от риболовния флот.

Инвестиции на борда на риболовните кораби и селективност

Регистрираните риболовни кораби през 2007 г. са 2556, като около 95% от тях са под 12 метра и само 67 са с над 15 метра дължина.

Като цяло, българските риболовни кораби имат остаряло оборудване и съоръжения, които не гарантират сигурност при работа, не отговарят на съвременните стандарти за експлоатация, поддръжка и надеждност, нито на екологичните ограничения. Половината от корабите с дължина над 15 м /36 на брой/ са стари и неефективни за риболов поради липса на оборудване и двигатели, подходящи за техния тонаж. Преобладават корабите на възраст между 11 и 30 години, които обаче са в процес на експлоатация. Подпомагането по тази мярка има за цел основно модернизация на риболовния флот за стопански цели на риболовни кораби с дължина над 12 метра, като се акцентира върху подобрена безопасност и работни условия. Мярката също така предвижда смяна на двигатели с цел намаляване разхода на гориво и влиянието върху екосистемата.

Дребномащабният крайбрежен риболов е необходимо също да бъде модернизиран, за да се подобрят работните условия и безопасността, които ще увеличат мотивацията за работа на рибарите. Модернизацията също ще обхване подобряване на хигиената и качеството на продукта, смяна на двигателите и инвестиции в селективността.

В сравнение с употребяваните в Общността риболовни уреди, използваните в Черно море са с остаряла технология на изработване (по отношение на материали, конструкция, съоръжения, селективност на мрежите). В някои случаи те са ръчно изработени от местни хора, въпреки че съществуват също така и фабрики, които произвеждат риболовни уреди. Това налага необходимостта от подобряване на тяхната селективност.

Дребно-машабен крайбрежен риболов

Риболовните кораби, извършващи дребномащабен риболов преобладават в Българския черноморски флот, доколкото 2453 кораби с дължина под 12 метра са регистрирани и използвани от рибари, практикуващи риболов на малки дистанции в крайбрежните зони. Те са на възраст между 6 и 30 години и голяма част от тези малки кораби не се поддържат.

Извън предвидените по-горе мерки за модернизация, премии ще бъдат отпускани и за дейности като обучение на рибари, подобряване селективността на риболовните уреди, маркетинг (тези лодки снабдяват с риба местните ресторанти и са от значение за туристическата индустрия), безопасност и т.н.

Социално-икономически компенсации

Тази мярка засяга подобряване благосъстоянието и възможностите за привличане на млади рибари към риболовния флот. Рибари, които желаят да подобрят своите професионални умения и да придобият за първи път част или пълна собственост върху риболовен съд, както и рибари, засегнати от намаляването на флота, имат възможност да кандидатстват за социално-икономически компенсации. Мерки, отнасящи се до ранно пенсиониране са предвидени за рибари, засегнати от намаляването на флота или имащи желание да напуснат сектора.

Б.1.5. Разграничение от сходни дейности, финансирани по други програми на Общността и мерки, прилагани с цел осигуряване на взаимно допълване

Всички мерки от Приоритетна ос №1 ще бъдат изключително финансирани по линия на Европейския фонд по рибарство, включително схемите за обучение на рибари.

Б.1.6. Специфична информация за всяка мярка

Мярка 1.1. Постоянно прекратяване на риболовна дейност

1.Описание на мярката

При разпределението на премиите ще бъдат прилагани следните критерии:

- Риболовният кораб трябва да е на поне 10 години;
- Риболовният кораб трябва да е регистриран като действащ риболовен кораб за повече от 2 години;
- Риболовният кораб не трябва да е бил субсидиран за модернизация по линията на друга финансова помощ за последните 5 години.

Прекратяване дейността на риболовния кораб може да се осъществи под следните форми:

- нарязване на риболовния кораб за скрап;
- пренасочването на риболовния кораб за извършване на дейности, различни от риболова (например обучение);
- пренасочването на риболовния кораб за целите на създаването на изкуствени рифове.

Съфинансираните дейности ще се осъществяват с цел:

- да се приспособи влиянието на дейностите на риболовния флот спрямо наличните и достъпни ресурси;
- да се повиши квалификационното ниво на бъдещите професионални рибари чрез пренасочването на риболовни кораби за образователни цели;
- да се осигурят местообитанията на видовете на по-голяма дълбочина и да се увеличи биоразнообразието чрез пренасочването на риболовните кораби за създаване на изкуствени рифове.

2.Бенефициенти по мярката

Бенефициенти по тази мярка са собственици на риболовни кораби, регистрирани в Регистъра на риболовните кораби на ИАРА.

3.Финансово разпределение

Финансовата подкрепа се изразява в рамките на 100% публично финансиране..

4.Количествени цели - индикатори

Предвидено е постоянното прекратяване на дейността на поне 14 риболовни кораби. Техният брой може да бъде променен в зависимост от бъдещите консервационни мерки и след изготвяне на План за управление капацитета на риболовния флот.

- Намаляване на риболовното усилие с 0%. Тази стойност може да бъде променена след приемането на консервационни мерки и План за управление капацитета на риболовния флот;
- Намаляване на капацитета (тонаж и риболовни кораби): съгласно предвидените за приемане консервационни мерки;
- Мощност на двигателите: 20% от мощността на подменените двигатели.

5.Специфична информация за определяне стойността на премията

Критерии, използвани при определяне стойността на премията

Нивото на публична помощ ще бъде установено, като се вземе предвид най-благоприятното съотношение стойност/печалба, определено на база обективни критерии като стойността на риболовния кораб и неговото разрешително за стопански

риболов, възраст и тонаж, изразен в GT. Мониторинговият комитет ще одобри размерът на субсидиране, определяйки максималната премия, която ще бъде отпускана.

Ще бъде проведено научно изследване, което да определи състоянието на рибните запаси и нуждата от прилагането на мерки за съхранение на рибния запас.

Отпускането на премии за риболовните кораби, прекратяващи риболовна активност, е свързано с Плана за управление капацитета на риболовния флот, който се основава на прилагането на консервационни мерки и се одобрява от българската администрация.

Мярка 1.2. Временно прекратяване на риболовни дейности

1.Описание на мярката

При разпределението на премиите ще бъдат прилагани следните критерии:

- Риболовният кораб трябва да е регистриран като действащ риболовен кораб за повече от 2 години;
- Екипажът да е практикувал на риболовния кораб поне 2 години.

2.Бенефициенти по мярката

Бенефициенти по тази мярка са собственици на риболовни кораби, регистрирани в Регистъра на риболовните кораби, както и рибари.

3.Финансово разпределение

Финансовата подкрепа се изразява в рамките на 100% публично финансиране.

4.Количествени цели - индикатори

Мярката ще допринесе за постигането на целите, заложи в Мярка 1.1.

5.Специфична информация за мярката

Критерии, използвани при определянето на стойността на премията

Нивото на публична помощ ще бъде установено от Мониторинговия комитет, като се вземе предвид най-благоприятното съотношение стойност/печалба, определено на база обективни критерии като:

- Фиксираните разходи на корабособствениците вследствие на принудително домуване в пристанищата (пристанищни такси, застрахователни премии, разходи по поддръжка);
- Където е приложимо финансовите разходи свързани с изплащането на заеми към финансови институции за периода на временното прекратяване на риболовни дейности;
- Част от загубата на доход на корабособствениците и рибарите на борда;
- Част от основната заплата получавана от рибарите.

При определянето на премиите за рибари, критерият определен от Мониторинговия комитет, ще бъде процент от нетния доход, получаван от рибарите.

Мярка 1.3. Инвестиции на борда на риболовните кораби и селективност

1.Описание на мярката

Това е една от основните мерки, за нея е предвиден най-много финансов ресурс по тази Приоритетна ос. Тя обхваща едновременно и риболовният флот за стопански цели и дребномащабния крайбрежен риболовен флот. За последните 17 години не е отпускана финансова помощ в тази насока, поради което модернизацията на българския риболовния флот е неотложна мярка, представляваща интерес за собствениците на риболовни кораби.

Основните видове инвестиции ще обхващат

- Подмяна с двигатели с намалена консумация на гориво и ограничено негативно въздействие върху околната среда;
- Оборудване, което намалява отрицателното въздействие върху местообитанията и видовете, които не са от стопанско значение;
- Оборудване, което намалява влиянието на риболова върху екосистемите и морското дъно;
- Оборудване, което подобрява работните условия и безопасността на борда, както и местата за съхранение на уловите;
- Инвестиции, които подобряват енергийната ефективност.

2. Бенефициенти по мярката

Бенефициенти по тази мярка са собственици на риболовни кораби, регистрирани в Регистъра на риболовните кораби на ИАРА.

3. Финансово разпределение

Публичното финансиране е в рамките от 20% до 60% в зависимост от премията. В Точка 5 са описани подробностите.

4. Количествени цели – индикатори

Модернизация на 50% до 70% от риболовните кораби с дължина повече от 12 метра и на 30% до 50% от корабите за дребномащабен крайбрежен риболов.

5. Специфична информация за мярката

Предвид малкия размер на Българския риболовен флот, намаляването на мощността при подмяна на двигатели ще бъде осъществявано на индивидуална база за всеки съд.

Критерии, използвани при установяването на максималната стойност, отпускана на риболовен кораб

В Член 6 на Регламент /ЕК/ № 498/2007 е установена максимална стойност за “Инвестиции на борда на риболовните кораби и селективност” за всеки отделен риболовен кораб по време на програмния период 2007 – 2013 г. Максималната стойност на всички допустими инвестиции за един риболовен кораб за периода 2007-2013 година, е определена за всеки отделен риболовен кораб, вземайки предвид възрастта и тонажа /GT/ на риболовните кораби като не трябва да бъде надвишавана стойността на риболовния кораб в съответствие с премията, установена за постоянно прекратяване на риболовни дейности за отделен риболовен кораб.

Мярка 1.4. Дребномащабен крайбрежен риболов

България се стреми да продължи реструктурирането и модернизацията на своя риболовен флот чрез намаляване броя на риболовните кораби и повишаване на

тяхната ефективност:

- Мярка 1.3. ще се прилага и за модернизация на корабите за дребномащабен крайбрежен риболов;
- По мярка 1.4. премиите ще се отпускат за дейности като обучение на рибари, подобряване селективността на риболовните уреди, маркетинг, безопасност и други.

1.Описание на мярката

Премиите за рибари, собственици на риболовни кораби и асоциации на собствениците на риболовни кораби са предвидени с оглед на:

- Подобряване управлението и контрола върху условията на достъп до определени риболовни зони;
- Поощряване организацията на производствената, преработвателната и маркетинговата верига на рибните продукти;
- Насърчаване на доброволни стъпки, насочени към намаляване на риболовното усилие и към съхраняване на ресурсите;
- Насърчаване използването на технологични иновации;
- Подобряване професионалните умения и обучение по безопасност.

Размерът на премията по Член 26 (3) ще бъде същият, какъвто е предвиден в Социално-икономическите мерки за риболовния флот.

Размерът на премията по Член 26 (4) ще бъде определен от Управляващия орган на база всеки индивидуален случай като бъдат взети предвид броят на рибарите, корабособствениците, асоциациите и т.н. участващи в изпълнението на проекти и получаващи финансова помощ от проектите. Управляващият орган ще информира всяка година Мониторинговия комитет за одобрените проекти и критериите, които се следват за определянето на премиите.

2. Бенефициенти по мярката

Бенефициенти по тази мярка са:

- Собственици на риболовни кораби, регистрирани в Регистъра на риболовните кораби на ИАРА.
- Рибари;

- Асоциации на рибари и собственици на риболовни кораби.

3. Финансово разпределение

Публичното финансиране е в границите от 60% до 100% в зависимост от премията.

4. Количествени цели – индикатори

Модернизация на 30% до 50% от риболовните кораби с дължина по-малка от 12 метра

Мярка 1.5. Социално-икономически компенсации за управлението на флота

1. Описание на мярката

Мерките ще бъдат прилагани с оглед на:

- Улесняване на дейностите, изпълнявани от рибарите;
- Поддържане на устойчива работна заетост по Черноморското крайбрежие.

Социално-икономическите компенсации се предоставят на рибари, ангажирани и в дребномащабния крайбрежен риболов по отношение:

- Компенсации, свързани със загубата на доходи вследствие на постоянно или временно прекратяване на риболовни дейности;
- Компенсации, свързани с ранно напускане на рибарския сектор, включително и ранно пенсиониране;
- Подобряване на професионалните умения и обучение за безопасност;
- Разнообразяване на дейности.

Допълнителни цели са:

- Придобиване за първи път на част или на пълна собственост върху кораб от рибари, по-млади от 40 години;
- Курсове за обучение по отношение използването на нови риболовни методи и уреди и подобряване на професионалните умения, по-специално на младите рибари.

Нуждите от обучение на рибарските общности ще бъдат определени чрез проучване, осъществено с финансиране по Приоритетна ос №5 /Техническа помощ/.

2.Бенефициенти по мярката

Бенефициенти по тази мярка са работещи в рибарския сектор, които са били ангажирани на риболовен кораб или на лодка за дребномащабен крайбрежен риболов за период от 12 месеца като рибари или професионални рибари, на кораби прекратили своята дейност или сменили предназначението си.

По отношение на ранното пенсиониране е необходимо рибарите да са имали 10 или по-малко от 10 години трудов стаж до достигането на възрастта за пенсиониране.

3.Финансово разпределение

Финансовата подкрепа се изразява в рамките на 100% публично финансиране.

4.Количествени цели – индикатори

Повишаване на професионалните умения на поне 2000 рибари;

Премии за до 50 на брой рибари, по-млади от 40 години.

Броят на рибарите, кандидатстващи за ранно пенсиониране, ще бъде определен от официално регистрираните рибари.

5. Специфична информация за мярката

- Постоянно прекратяване на риболовни дейности: Невъзобновимата компенсация, отпускана на рибари в резултат от постоянното прекратяване на дейността на кораба, на който са работили, представлява част от средния доход, получаван от риболовна дейност, за период от 12 месеца.

При рибари, които за първи път придобиват част или пълна собственост върху кораб с дължина по-малка от 24 метра, премията трябва да бъде 15% от стойността на придобиването на собствеността и да не надвишава сумата от 50 000 евро.

Мониторинговият комитет ще определя нивото на премиите по отношение на Социално-икономическите мерки по Член 27 (1). Размерът на тази компенсация не трябва да надвишава сумата от 25 000 евро.

При ранно пенсиониране: Компенсациите представляват част от средната заплата от риболовни дейности и се отпускат в рамките до достигане на официалната възраст за пенсиониране.

Б.2. Приоритетна ос 2: Аквакултура, риболов във вътрешни водоеми, преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура

Б.2.1. Основни цели на Приоритетна ос 2

Съгласно Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 и в съответствие със стратегията, представена в Раздел 4, основните цели на Приоритетна ос 2 за България ще бъдат:

- Да се модернизира подсектор “аквакултура” и да се приспособи този подсектор към пазарните перспективи и очаквания;
- Да се поддържа устойчив риболов във вътрешните водоеми /река Дунав/;
- Да се подобри преработката и маркетинга на продуктите в сектор “Рибарство”.

Б. 2. 2. Базови показатели и количествени цели:

Индикатори за резултатност	Базови показатели	Цел към 2010 г.	Цел към 2013 г.
Тонове продукция от аквакултура	3 143 т (2005)	+ 50 %	+ 80 %
Тонове продукция от преработка	7 185 т (2005)	+50 %	+ 80 %
Тонове разтоварена риба (от риболов в река Дунав)	400 т (2005)	+ 50 %	100 %
% проекти, щадяща околната среда	0	+ 10 %	+ 20 %
Увеличаване на оборота	(2005) Производство на аквакултура: 2 500 000 € Преработка: 9 800 000 €	Производство на аквакултура: + 30 % Преработка: +10 %	Производство на аквакултура: + 50 % Преработка: +20 %
Добавена стойност за зает	(2005) Производство на аквакултура: 500 € Преработка: 4 395 €	Производство на аквакултура: + 10 % Преработка: + 10 %	Производство на аквакултура: + 20 % Преработка: + 20 %
Степен на модернизиране на риболовния флот във вътрешните водоеми /река Дунав/	0	+ 30 %	+60%

Б.2.3. Обосновка на процента съфинансиране, целеви групи/сектори/области и бенефициенти

Република България попада под цел „Сближаване” на Европейската комисия и има слаб капацитет за усвояване на европейските фондове. Поради тази причина максималния процент съфинансиране и максималният размер на европейско финансиране ще бъде прилаган.

Интензитетът на помощта за фирмите ще бъде 60% публично финансиране за инвестиции и 100% публично финансиране за премии според същността на мярката и типа бенефициент. Допълнително размерите, отнасящи се до специфичните мерки, ще бъдат посочени в краткото описание на всяка мярка.

Приоритетна ос/мерки	Основни целеви зони	Бенефициенти
Приоритетна ос № 2: Аквакултура, риболов във вътрешни водоеми, преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура	Река Дунав Черно море територията на цялата страна	
Мярка 2.1. Производствени инвестиции в аквакултурата	Цялата територия на България	Частни компании; Публични и публично-частни компании; Асоциации или организации на производителите, Физически лица
Мярка 2.2. Аква-екологични мерки	Цялата територия на България	Частни компании; Публични и публично-частни компании; Физически лица
Мярка 2.3. Мерки за опазване здравето на потребителя	Цялата територия на България	Частни компании в аквакултурата Публични и публично-частни компании; Физически лица
Мярка 2.4. Мерки за опазване здравето на животните	Цялата територия на България	Частни и публични компании в подсектор

Приоритетна ос/мерки	Основни целеви зони	Бенефициенти
		аквакултура, Ветеринарни власти Физически лица
Мярка 2.5. Риболов във вътрешни водоеми	Река Дунав	Собственици на кораби за риболов във вътрешни водоеми; Частни компании; Публични или публично-частни компании; Асоциации или организации на производителите
Мярка 2.6. Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура	Цялата територия на България	Частни компании; Публични или публично-частни компании/организации; Асоциации или организации на производителите Физически лица

Б.2.4. Описание на основните мерки по Приоритетна ос 2, в резултат от стратегията на сектора

Следните мерки ще се подпомагат по Приоритетна ос 2:

Мярка 2.1 Производствени инвестиции в аквакултурата;

Мярка 2.2 Аква-екологични мерки;

Мярка 2.3 Мерки за опазване здравето на потребителя;

Мярка 2.4 Мерки за опазване здравето на животните;

Мярка 2.5 Риболов във вътрешни водоеми;

Мярка 2.6 Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура

Мярка 2.1 Производствени инвестиции в аквакултурата

Основната цел на Приоритетна ос 2 е модернизирането на подсектор “Аквакултура” в България, както и намирането на баланс между традиционната аквакултура и интензивното производство на аквакултури. Това ще бъде постигнато посредством подпомагане пазарното търсене и увеличаване производството на нови и пазарно ориентирани видове.

Предвижда се създаването на ферми използващи нови технологии за производство на видове с висока добавена стойност като Пъстърва, Есетрови, Калакан, Речен рак, Европейски сом, Американски (канален) сом, Бяла риба (сулка) и Черна мида, рибни ферми за органична аквакултура, както и ферми за отглеждане на сладководни скариди.

Инвестиции за производството на шаранови видове също могат да бъдат подкрепени при гарантиране на икономическа и техническа жизнеспособност на проекта.

Ще бъде реализирано проучване и анализ за пазарните перспективи на видовете..

Високата цена на модернизация на западната аквакултурна инфраструктура предполага, че тази модернизация трябва да бъде фокусирана върху проектите, при които пазарният потенциал е добър. Следователно, възстановяването на изкуствените езера трябва да е ограничено до случаите, където има наличие на добри условия на водоснабдяване, околна среда и други.

Обсерватория за аквакултурата, която да следи развитието на пазара ще бъде изградена най-късно до средата на 2009 г.

Мярка 2.2 Аква-екологични мерки

Целта на тази мярка е да се отпускат компенсации за използването на методи за производство на аквакултура, благоприятстващи опазването и подобряването на околната среда и съхранението на ресурсите. Мониторинговият комитет ще взема решение за използването на сертифициран стандарт за производствени практики, щадящи околната среда, след консултации със заинтересованите страни и в съответствие със законодателната рамка.

Мярка 2.3 Мерки за опазване здравето на потребителя и Мярка 2.4 Мерки, насочени към опазване здравето на животните

Предвид малкия размер на сектора, българската администрация не възнамерява към момента да прилага тези мерки. Ако развитието на сектора обоснове необходимостта

от прилагането на мерките, ще бъде взето и съответно решение от Мониторинговия комитет.

Мярка 2.5 Риболов във вътрешни водоеми

Мярката включва инвестиции в модернизиранието на риболова, извършван във вътрешните водоеми, както и модернизация на местата за разтоварване. Проследяемостта, хигиената и качеството на продукта са съществени за инвестирането в места за разтоварване **по поречието на река Дунав**. Лодките по река Дунав понастоящем са малки, направени от дърво и без достатъчно оборудване, така че тази мярка ще цели инвестиции в риболовни кораби с оглед подобряване безопасността и условията на труд, хигиената и качеството на продукта. Съоръженията на местата за разтоварване (складове, съоръжения за безопасност и други) също ще бъдат подобрени.

Мярка 2.6 Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура

Тъй като преработвателната промишленост е добре развита в България към момента, приоритет ще бъде даван на маркетинга на продукти от риболов и аквакултура. Изпълнението на мярката ще осигури развитието на пазарна инфраструктура и ще улесни маркетинга на нови продукти.

Б.2.5. Разграничение /демаркационни линии/ с подобни дейности, подпомагани от други фондове и мерки на Общността , за да се осигури допълняемост

Мярка 2.1 Производствени инвестиции в аквакултурата

Всички инвестиции в инсталациите за производство на аквакултура ще бъдат подпомагани по линия на Европейския фонд по рибарство. В случай на проекти за поликултури, помощта за инвестиция ще бъде определяна индивидуално за всеки проект от Управляващия орган.

Мярка 2.2 Аква-екологични мерки

Подкрепа за аква-екологичните мерки по Европейския фонд по рибарство ще бъде

давана само по отношение използването на аквакултурни методи в стопанствата и не се предвижда такава подкрепа за подобряване състоянието на околната среда извън стопанствата.

Мярка 2.5 Риболов във вътрешни водоеми

Инвестициите в инфраструктура, осигурени по линия на Европейския фонд по рибарство, ще бъдат за места за разтоварване, съоръжения и модернизация.

Мярка 2.6 Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура

Финансова подкрепа за инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура ще бъде осъществявано само по линия на Европейския Фонд за Рибарство.

Професионално обучение

Инвестициите в професионално обучение и обучение за риболовни дейности ще се осигуряват от Европейския фонд по рибарство.

ЕФР ще подпомага обучението за рибари и работещи в сектор «Рибарство», в случай че то е ограничено до извършване на типични за сектора дейности. Европейския социален фонд ще ги подпомага за обучение, целящо пренасочването им в друга дейност.

Б.2.6. Специфична информация за всяка мярка

Мярка 2.1 Производствени инвестиции в аквакултурата

1. Описание на мярката

Тази мярка обхваща важна стратегическа цел на Оперативната програма. Значителни средства ще бъдат отпускани за тази съвкупност от дейности.

Целите на тази мярка са:

- Да се увеличи и разнообрази производството на с нови видове и на видове с добри пазарни перспективи;
- Да се повиши качеството и помощта за традиционната аквакултура по отношение на социалните и свързаните с околната среда аспекти;
- Да се приложи системата за добри производствени практики за мониторинг на качеството и на санитарните и хигиенни изисквания.

Дейностите, подпомагани по тази мярка, включват изграждане на нови ферми и риболовни, разширяване или модернизация на съществуващи ферми и подобряване безопасността и условията на труд в тях.

2. Бенефициенти на мярката

Частни компании;

Публични и публично-частни организации;

Асоциации и Организации на производителите;

3. Финансово разпределение по мярката

Публичното финансиране ще бъде ограничено в рамките до 60 % от общите разходи.

4. Количествени цели – индикатори

Увеличение на продукцията от аквакултура изразено в тонаж с 80%;

Увеличение на оборота с 50 %;

Увеличение на добавената стойност на база зает работник с 20 %.

5. Специфична информация за мярката

Процеса на даване на приоритет на микро и малки предприятия ще залегне в ранкирането на проектите. 50% от финансирането по оста е отделено за жизнени проекти подавани от тези предприятия. Този процент може да бъде ревизиран от Мониторинговия комитет в съответствие с предложенията идващи от сектора.

Мярка 2.2 Аква-екологични мерки

1. Описание на мярката

Целите на тази мярка са, както следва:

- Да се подпомага реструктурирането на производството на аквакултури към методи за производство, щадящи околната среда;
- Да се подпомагат производители за получаването на сертификати за съвместимост с екологичните стандарти, които ще им помагат да пласират по-лесно на пазара на Общността произведените продукти;
- Да стартира производство на органични продукти от аквакултура в страната;
- Да се подпомогне прилагането на законотелството, свързано с НАТУРА 2000 в рибарските области.

Тази мярка е свързана с въвеждането на нови методи за производство на аквакултури, много по-щадящи и благоприятстващи околната среда, в сравнение с традиционните практики за производство на аквакултури. Финансовата подкрепа по линия на Европейския фонд по рибарство ще позволи да се компенсират производителите на аквакултури за по-високите им разходи при внедряването и използването на тези методи, вместо да се налага да се разчита на увеличение при крайната цена.

Мярката предвижда премии за:

- Компенсации, представляващи максимална стойност на хектар, във ферми за аквакултура, в които аква-екологичните задължения се прилагат, надхвърляйки законоустановените рамки;
- Подготовителни дейности за прилагането на Схеми за екологичен мениджмънт и одит /Eco-Management and Audit Schemes - EMAS/;
- Компенсации за максимум от 2 години за ферми, които се насочват към производство на органична аквакултура;
- Компенсации за максимум от 2 години, последващи датата на решението относно обявяването на защитените зони по НАТУРА 2000, само за ферми за

аквакултура, които са регистрирали своята дейност преди решението за определяне на зоните, изчислени на база претърпени загуби или пропуснати ползи, специфични загуби или инвестиционни разходи за ферми, разположени **в или близо до** зоните по НАТУРА 2000.

2. Бенефициенти на мярката

Частни компании; Публични и публично-частни компании; Физически лица

3. Финансово разпределение на мярката

Премиите ще бъдат 100% публично финансирани;

4. Количествени цели – индикатори

Процент проекти с продукция, щадяща околната среда – до 20 %;

5. Специфична информация

Изчисляването на премия за инвестиционни разходи, прилагането на стандартни схеми, загубата на доходи и премиата ще бъдат направени съгласно критериите, определени от Мониторинговия комитет. Тези критерии ще бъдат базирани на следните елементи:

- Ще бъдат разглеждани проекти само за малки водни басейни;
- Участието в Схеми за екологичен мениджмънт и одит ще бъде подпомагано, ако е уместно;
- България ще определи национален стандарт за органичната аквакултура на основата на съществуващите международни стандарти до влизането в сила на европейски регламент за органичната аквакултура;
- Помощ по НАТУРА 2000 ще бъде допустима в обозначените зони и в непосредствените им обкръжения, така както те бъдат определени в заповедите за обявяване и/или плановете за управление на тези зони.

Възможно препокриване на дейности с Програмата за развитие на селските райони на Р. България ще бъде избегнато чрез създаване на регистър на акваекологичните проекти.

Мярка 2.3 Мерки за опазване здравето на потребителя

1. Описание на мярката

Целта на мярката е да компенсира производителите на мекотели за временно престановяване на добива поради токсично и биотоксично замърсяване и е насочена към опазване здравето на потребителя.

2. Бенефициенти на мярката

Частни и публични компании, физически лица упражняващи дейност в подсектор “аквакултура”.

3. Финансово разпределение на мярката

В случай на токсични болести, премиите които ще бъдат изплащани, ще бъдат 100% публично финансирани.

4. Количествени цели – индикатори

Неприложими

5. Специфична информация

Тази мярка ще бъде изпълнена само след взето решение от Мониторинговия комитет, което ще бъде съобразено със санитарната обстановка.

Мярка 2.4 Мерки, насочени към опазване здравето на животните

1. Описание на мярката

Помощ ще бъде осигурена в случай на болест по рибите и мекотелите с цел нейното унищожаване и компенсиране на производителите на аквакултура.

2. Бенефициенти на мярката

Частни и публични компании, физически лица упражняващи дейност в подсектор “аквакултура”.

3. Финансово разпределение по мярката

В случай на болести по рибите и мекотелите, изплащаните премии ще бъдат 100% публично финансирани.

4. Количествени цели – индикатори

Неприложима

5. Специфична информация

Тази мярка ще бъде изпълнена само след взето решение от Мониторинговия комитет, ако санитарното положение го изисква.

Мярка 2.5 Риболов във вътрешни водоеми

1. Описание на мярката

Целта на тази мярка е да поддържа и модернизира нивото на риболовния флот в река Дунав и прилежащата инфраструктура. Модернизирането трябва да бъде извършено чрез осигуряване устойчивата експлоатация на ресурсите в река Дунав.

Допустими дейности:

- Инвестиции в модернизация на риболовния флот по река Дунав, които да подобрят безопасността на борда, условията на труд, хигиената и качеството на продукта;
- Модернизиране на риболовните съоръжения по река Дунав, включително инвестиции в местата за разтоварване на уловите и закритите лодкостоянки. Модернизирането покрива инвестиции, свързани с подобряване условията на труд, съоръженията за съхранение и складиране, подобряване хигиената и качеството на продукта.

2. Бенефициенти по мярката

Собственици на регистрирани кораби за риболов във вътрешни водоеми; Частни компании; Публични и публично частни компании; Асоциации и организации на производителите.

3. Финансово разпределение по мярката

Интензитетът на помощта варира между 20 % и 60%.

4. Количествени цели – индикатори

Тонажът разтоварена риба остава постоянна величина;

Модернизирането на 680 риболовни кораба, извършващи риболов по река Дунав.

5. Специфична информация за мярката

Всичките риболовни кораби, които ще получат финансова помощ съгласно Член 33 от Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 г. трябва да бъдат регистрирани в Регистъра на риболовните кораби на ИАРА, като кораби осъществяващи риболов във вътрешни

водоеми. Те ще продължат да оперират изключително във вътрешните водоеми /река Дунав/.

Управляващия орган ще удостовери, че се извършва мониторинг по отношение на запасите от риба и риболовното усилие, упражнявано при риболов във вътрешни водоеми /река Дунав/ и ще информира регулярно Мониторинговия Комитет.

Българските власти ще гарантират, че плавателните съдове регистрирани в регистъра на съдовете, които извършват риболов във вътрешни водоеми няма да оперират в морски води.

Мярка 2.6 Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура

1. Описание на мярката

А. Преработка

Целта на мярката е да се увеличи и разнообрази преработката на продукти от риболов и аквакултура и увеличаване на тяхната добавена стойност и качество. Специално внимание ще бъде обърнато върху преработката на отпадъци.

Приоритетно ще се подпомагат следните дейности:

- Повишаване на преработвателния капацитет чрез изграждане на нови малки предприятия главно за първична преработка на продуктите от аквакултура;
- Разширяване и модернизиране на съществуващи преработвателни предприятия;
- Преработка на отпадъци – използването на отпадъците от преработените аквакултури за производството на субпродукти (рибно брашно и/или други) с цел избягване замърсяването, причинено от тях;
- Оборудване с цел подобряване качеството, безопасността, капацитета за съхранение и проследяемостта на продуктите;
- Оборудване за подобряване безопасността и условията на труд.

Б. Маркетинг

Развитието на пазарните структури и организацията на пазара са с голям приоритет в Оперативната програма. Целите на маркетинга ще бъдат постигнати чрез изграждането на пазарни структури, модернизиране на съществуващите такива и изграждане на дистрибуционна мрежа.

Следните дейности ще бъдат приоритетно подпомагани:

- Изграждане на нови пазарни съоръжения за центрове за първа продажба /рибни тържища/ и пазар на едро /борса/;
- Реконструкция на съществуващи пазарни структури.

2. Бенефициенти по мярката

Частни компании; Публични и публично-частни компании; Асоциации и Организации на производителите; Физически лица

3. Финансово разпределение на мярката

Интензитетът на помощта ще бъде 60 % публично финансиране към 40 % частно финансиране.

4. Количествени цели – индикатори

Увеличение тонажа на преработена продукция с 80%;

Увеличение процента проекти с продукция, щадяща околната среда с 30 %;

Увеличение на оборота с 20 %.

5. Специфична информация за мярката

Приоритет в процеса на избор ще се дава на микро и малките предприятия. При всяка покана за предложения, 50% от финансирането ще бъде отделяно за икономически жизнеспособните проекти, идващи от този тип предприятия. Този процент може да бъде ревизиран от Мониторинговия комитет предвид фактическите искания.

Б.3. Приоритетна ос 3: Мерки от общ интерес

Б.3.1. Основни цели на Приоритетна ос 3

В съответствие с Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 и съгласно стратегията представена в Глава 4, основните цели на Приоритетна ос 3 са:

- Укрепване пристанищната инфраструктура с цел осигуряването на доходна и конкурентоспособна риболовна индустрия в дългосрочен план;
- Подпомагане организацията на сектора, особено пазарната организация, както и на професионалните умения и иновациите в сектор «Рибарство»;
- Осигуряване устойчивост по отношение на естествените ресурси;
- Разпространяване на новопридобито ноу-хау, свързано със сектор «Рибарство»;
- Промоция на продуктите от риболов и аквакултура.

Посочените цели ще бъдат постигнати посредством модернизация на съществуващите пристанища, които се ползват от рибарите за разтоварване на уловите и местата за разтоварване, както и чрез промоция на рибата и рибните продукти.

Помощта по Приоритетна ос 3 от Европейския фонд по рибарство обхваща мерките от “общ интерес”. Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури ще насърчава прилагането на тези мерки сред организациите на производителите и асоциациите, с цел да популяризира иницирането на проекти от частния сектор, които да бъдат изпълнени и да отговарят на целите, заложи в рамките на Общата политика по рибарство на ЕС.

Б.3.2. Начални и количествени цели

Индикатори	за	Начална	цел	Междинни	цели	Цели за 2013
резултатност		2007		2010		

Брой модернизиран пристанища	0	2	4
Брой конструирани места за разтоварване	0	2	10
Брой модернизиран лодкостоянки	0	2	6 - 8
Брой създадени организации на производителите	0	2	2
Повишаване средната консумация на риба	3.5 кг годишно	5.5 - 6 кг годишно	7.5 – 8 кг годишно
Увеличение на добавената стойност на преработената и продадена риба	13.8 млн.евро	+10%	+20%
Брой преоборудвани риболовни кораби за обучение в областта на рибарството	0	2	4

Б.3.3. Обосновка за средното ниво на съфинансиране, целеви групи/сектори/области и бенефициенти

Република България попада под цел „Сближаване” на Европейската комисия и има слаб капацитет за усвояване на европейските фондове. Поради тази причина максималния процент съфинансиране и максималният размер на европейско финансиране ще бъде прилаган.

Целевите зони и бенефициенти са представени в таблицата:

Приоритетна ос/ Мерки	Основни целеви зони	Бенефициенти
Приоритетна ос № 3: Мерки от общ интерес	Районът на Черно море Цялата територия на България	

<p>Мярка 3.1. Колективни дейности</p>	<p>Цялата територия на България</p>	<p>Организации признати от Министъра на земеделието и продоволствието като Организации на производителите; Асоциации; Частни компании; Обществени организации и организации с нестопанска цел</p>
<p>Мярка 3.2. Мерки, предназначени за опазване и развитие на водната фауна и флора</p>	<p>Цялата територия на България</p>	<p>Обществени организации; научни организации; екологични организации; местни власти (общини); други обществени организации; Публична компания в рамките на Министерство на земеделието и продоволствието</p>
<p>Мярка 3.3. Инвестиции за реконструкция и модернизация на рибарски пристанища, места за разтоварване и закрити лодкостоянки</p>	<p>Районът на Черно море</p>	<p>Обществени организации и организации с нестопанска цел; Асоциации; Частни пристанища с обществен интерес; Публична компания в рамките на Министерство на земеделието и продоволствието</p>

Мярка 3.4. Разкриване на нови пазари и промоционални кампании	Цялата територия на България	Професионални, обществени и публично-частни организации и компании в рибарския сектор, вкл. производители, преработвателни и пазарни организации; търговци на едро, пазари на дребно и едро, частни фирми, национални, регионални и местни власти
Мярка 3.5. Пилотни проекти	Цялата територия на България	Научни организации в партньорство със стопански субекти; екологични организации; други организации, Организации на производителите, администрация /ИАРА/
Мярка 3.6. Пренасочване на риболовни кораби към дейности извън риболова	Цялата територия на България	Обществени организации като професионални училища и университети, свързани с рибарството

Б.3.4. Описание на основните мерки, включени в Приоритетна ос № 3, произтичащи от избраната стратегия

Основният подход при мерките по Приоритетна ос 3 е подкрепа прилагането на Приоритетни оси 1 и 2, чрез:

- По-добро структуриране на сектор «Рибарство»;
- Модернизация и реконструкция на инфраструктурата и оборудването, свързани с осъществяването на риболовна дейност;
- Подпомагане организацията на сектора, чрез развитието на пазара и осъществяване на дейности от общ интерес.

Мерките, които ще бъдат застъпени по тази Приоритетна ос са както следва:

- Мярка 3.1. Колективни дейности
- Мярка 3.2. Мерки, предназначени за опазване и развитие на водната фауна и флора
- Мярка 3.3. Инвестиции за реконструкция и модернизация на рибарски пристанища, места за разтоварване и закрити лодкостоянки
- Мярка 3.4. Разкриване на нови пазари и промоционални кампании
- Мярка 3.5. Пилотни проекти
- Мярка 3.6. Пренасочване на риболовни кораби към дейности извън риболова

Мярка 3.1. Колективни дейности:

В настоящия момент в България има две големи асоциации в сектор «Рибарство», които са със статут на Неправителствени организации. Съществува необходимост от признаването на Организации на производителите, които да представляват общите интереси на риболовци, рибопроизводителите и рибопреработвателите с цел прилагане общата политика за развитие на сектора и принципите на Общата пазарна организация на Европейския съюз в съответствие с правото на Общността.

Целта на тази мярка е да засили структурирането на сектора и прилагането на колективните проекти чрез план за действие. Комуникацията и партньорството между рибарския сектор, научните организации и администрацията, трябва да бъде поощрявано чрез разработката на съвместни програми, обвързващи научните резултати с нуждите на сектора.

Други мерки от общ интерес като обучение, инвестиции насочени към подобряване проследяемостта на рибните продукти и подобряване на работните условия, научни изследвания, както и други могат да бъдат финансирани от ЕФР.

Мярка 3.2. Мерки, предназначени за опазване и развитие на водната фауна и флора

Основната цел на мярката е:

- Изграждане на изкуствени рифове в съответствие с приложимата нормативната база на Общността и протокола за опазване на Черноморската околна среда срещу замърсяване;

По финансираните проекти следва да бъде осигурен научен мониторинг, извършван от изследователски институти.

Мярка 3.3. Инвестиции за реконструкция и модернизация на рибарски пристанища, места за разтоварване и закрити лодкостоянки

Пристанницата в България, които се ползват от рибарите за разтоварване на уловите са част от съществуващите търговски пристанища. Всички те се експлоатират, но е налице остаряло оборудване и липса на инфраструктура. Предвидена е модернизацията на 4 пристанища, обслужващи риболовните кораби.

Пристанницата, изпозвани от рибарите за разтоварване на уловите са ключов елемент във веригата от улова на риба до крайния пазарен продукт. Целта на тази мярка е да модернизира български пристанища за разтоварване на риба и да осигури ефективно, сигурно и съобразено с хигиенните изисквания оборудване за разтоварване и третиране на рибата.

“Необходимият жизнен минимум” на риболовния флот е обвързан с броя на наличните съоръжения, с поддръжката и предоставянето на спомагателните услуги.

Основните видове подобрения за пристанища са предвидени да бъдат:

- Подобряване на логистиката за разтоварване, кейове за товарене и разтоварване и т.н.;
- Подобряване на кейовата инфраструктура и обслужващото я оборудване за първа продажба и съхранение на улова;
- Подобряване оборудването за риболовните кораби (осигуряване на вода, електричество и т.н.);
- Осигуряване съответствие на пристанищната инфраструктура с изискванията на директивата MARPOL;
- Ограничаване отпадните води в пристанищата;
- Подобрения на съоръженията за охлаждане и съхранение на рибата.

Мярка 3.4. Разкриване на нови пазари и промоционални кампании

Актуалното ниво на консумация на продукти от риболов и аквакултура в България показва спешна нужда от популяризиране на рибните продукти с цел повишаване

средната консумация на риба на глава от населението. За да се определят нуждите и очакванията на пазара, ще бъдат осъществени пазарни проучвания с помощта на средства по Приоритетна ос 5 «Техническа помощ».

Целта на мярката е да намери и популяризира нови пазарни ниши за рибната продукция (улови и аквакултура) и да поощри повишаване потреблението на вътрешния пазар, както и да стимулира износа. Чрез популяризиране качеството на продуктите, мярката ще се стреми да направи българските продукти конкурентоспособни на вносните такива. Проследяемостта на рибните продукти следва да бъде гарантирана, както и стандартизацията на качеството.

Планирани са промоционални мерки и такива за осигуряване информираност на потребителите с цел насърчаване консумацията на наличните видове риба. Ще се провеждат ежегодни промоционални кампании за висококачествени продукти от шаранови видове и за нови производствени видове. Тази мярка също така ще подкрепя активното участие на българския сектор «Рибарство», представен от администрацията и съответните организации на производители в национални и международни изложения за рибни продукти.

Мярка 3.5. Пилотни проекти

Целта на мярката е българският сектор «Рибарство» да придобие ноу-хау и нови методи и технологии за улов и производство. Частният сектор, професионалните организации и администрацията ще реализират пилотни проекти за подбор и придобиване на нови технически познания, които да бъдат използвани от заетите в сектор «Рибарство».

Тези проекти ще бъдат свързани с:

- Провеждането на иновативни и експериментални за сектора дейности;
- Тестването на алтернативни методи за риболов;
- Тестването на нови технологии в аквакултурното производство.

Експерименталните изследвания трябва да се провеждат в условия, близки до реалните за компаниите.

Мярка 3.6. Пренасочване на риболовни кораби към дейности извън риболова

Целта на мярката е да се приспособят риболовни кораби, излизащи от българския риболовен флот, към други дейности извън риболова, свързани с научно-изследователски цели и обучение. Мярката може да доведе до намаляване на риболовното усилие в определени райони.

По-конкретно дейностите, които ще бъдат финансирани ще се отнасят до модификация на риболовните кораби и тяхното пренасочване за целите на обучение, свързано с рибарството. Университети и професионални училища могат да бъдат бенефициенти по мярката.

Б.3.5. Демаркационни линии със сходни дейности, финансирани от други фондове на Общността

- Европейският фонд по рибарство ще е отговорен за модернизацията и реконструкцията на съществуващи в пристанищата съоръжения, свързани с риболова.
- Изграждането на малки закрити лодкостоянки е допустима за финансиране дейност по линия на Европейския фонд по рибарство.
- Инвестициите в експериментален риболов ще се осигуряват само от Европейския фонд по рибарство.

Б.3.6. Специфична информация по мерките от Приоритетна ос 3

Мярка 3.1. Колективни дейности

1. Описание на мярката

Европейският фонд по рибарство ще финансира колективни мерки, насочени към подобро структуриране на сектор «Рибарство». Българската администрация има намерението да реализира всички колективни дейности, предвидени в Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006. В частност, ще бъде финансирана дейността на Организацията на производителите.

Основните видове инвестиции ще бъдат насочени към:

- **Създаването на Организации на производителите**, съгласно Регламент на Съвета на ЕС № 104/2000 и други организации, признати от българските власти;
- **Подобряване професионалните умения**, работа в мрежа и обмен на опит и добри практики между организацията – организиране на обучения, семинари, програми за обмен и конференции;
- **Подобряване структурирането на сектора;**
- **Насърчаване партньорството между учените и заетите** в сектор «Рибарство» лица;
- **Промоция на селективни методи** и уреди за риболов и намаляване на приуловите, както и насърчаване подобряването на работните условия и безопасност.

- *Изследвания, които рефлектират върху състоянието и експлоатацията на запасите.*

2.Бенефициенти по мярката

Организации, признати от Министъра на земеделието и продоволствието като Организации на производителите в сектор «Рибарство» по смисъл на европейското законодателство; Асоциации; Частни компании, Публични и публично-частни организации.

3.Финансово разпределение по мярката

Публичното финансиране по мярката е в размер до 100% от премията.

4.Количествени цели – индикатори

Създаване на поне две Организации на производителите по смисъла на Регламент на Съвета на ЕС № 104/2000.

3.2. Мерки, предназначени за опазване и развитие на водната фауна и флора

1.Описание на мярката

Целта на мярката е изграждане на до 4 изкуствени рифа с цел осигуряване на благоприятна среда за възпроизводство на водната флора и фауна в Черно море. За тази цел изграждането на изкуствени рифове може да бъде постигнато посредством използването на изведени от риболовния флот на България кораби в съответствие с приложимото европейско законодателство и Протокола за опазване на черноморската околна среда от замърсяване.

Основните видове инвестиции ще бъдат насочени към:

- Изграждане и инсталиране на съоръжения, предназначени за опазване на морската фауна и флора;

2.Бенефициенти по мярката

Публични организации; научни организации; екологични организации; местни власти /общини/; други публични организации; Публично-частно партньорство в рамките на Министерството на земеделието и продоволствието

3.Финансово разпределение:

Публичното финансиране по мярката е в размер до 100% от общата инвестиция.

4.Количествени цели - индикатори

Изграждане на до 4 изкуствени рифа.

5. Специфична информация за мярката:

Няма

Мярка 3.3. Инвестиции за реконструкция и модернизация на рибарски пристанища, места за разтоварване и закрити лодкостоянки

1. Описание на мярката

Пристанищата са съществен компонент в риболовната дейност и за работната заетост в сектора. Целта на тази мярка е да модернизира български пристанища, използвани от рибарите за разтоварване на уловите и да осигури ефективно, сигурно и хигиенично оборудване за разтоварване и третиране на рибата и за подобряване на работните условия.

Основните видове инвестиции ще бъдат насочени към:

- Подобряване логистиката при разтоварвания на уловите, условията на кейовете за разтоварване и зареждане на риболовните кораби с гориво;
- Подобряване състоянието на кейовете и обслужващото ги инфраструктура и оборудване за първа продажба и съхранение на улова;
- Осигуряването на вода и електричество за риболовните кораби;
- Ограничаването на отпадни води в пристанищата;
- Подобряване състоянието на съоръженията за охлаждане и съхранение на рибата.

Ще бъде предприето изпълнението на следните подмерки:

а) *Инвестиции в пристанища, където рибарите разтоварват своите улови*

Финансирането по тази подмярка е предназначено за реконструкция и подобряване на

услугите и инфраструктурата. Реконструкцията на поне 4 пристанища и подобряване услугите към тях са предвидени в тази подмярка с цел по-добро посрещане нуждите на професионалния риболов и спазване на хигиенните изисквания. Необходимо е да бъдат преодолени слабата организация и сигурност в пристанищата и местата за разтоварване.

б) **Инвестиции за модернизиране на местата за разтоварване:** модернизиране на до 10 места за разтоварване с цел подобряване на съществуващата пристанищна мрежа.

в) **Инвестиции насочени към изграждането и/или модернизирането на до 6 - 8 малки закрити лодкостоянки.** С тези закрити лодкостоянки се цели подобряване безопасността на работещите в сектор «Рибарство» като при тях не са предвидени характерните за местата за разтоварване съоръжения.

2. Бенефициенти на мярката

Публични и публично-частни организации; Асоциации; Частни лица; Публичната компания към Министерството на земеделието и продоволствието

3. Финансово разпределение по мярката

Интензитетът на помощта е в размер на до 100% публично финансиране.

4. Количествени цели - индикатори

Повишаване на разтоварванията на съоръженията с 50%

Модернизация и оборудване на поне 4 пристанища, които се ползват от рибарите за разтоварване на уловите;

Модернизация на до 10 места за разтоварване;

Изграждане/модернизиране на до 6 – 8 закрити лодкостоянки.

5. Специфична информация за мярката

Приоритет ще бъде даван на проекти, свързани с подобряване условията на борда на риболовните кораби, както и на проекти свързани с преработката и маркетинга на продукти от риболов и аквакултура.

Мярка 3.4. Разкриване на нови пазари и промоционални кампании

1. Описание на мярката

Целта на мярката е да идентифицира и промотира нови пазарни ниши за рибни продукти (улови, аквакултура и преработена риба), както и да насърчи повишаване консумацията на рибни продукти на вътрешния пазар, както и да стимулира износа. Планирани са мерки, свързани с промоцията на рибните продукти, както и мерки за осигуряване информираност на потребителите с цел стимулиране потреблението на различни видове риба.

Следните видове дейности могат да бъдат финансирани :

- Пазарна промоция на отглежданите видове риба и разкриване на нови пазарни ниши;
- Организация и участие на/в търговски панаири, научни мисии, изложения на вътрешни и външни пазари за рибни продукти;
- Организация на посещения с цел проучване на пазара;
- Търговски консултации и други услуги, насочени към търговците на едро и дребно;
- Семинари и информационни конференции;
- Програми за пазарни проучвания и програми, насочени към потребителите на вътрешния пазар.

Проекти, свързани с промоциите на пазара и подобряване качеството на рибните продукти ще имат приоритет.

Тези мерки ще се проведат с цел да се:

- Пoviши прозрачността в центровете за първа продажба и конкурентоспособността на пазарите за жива, охладена, замразена, филетирана и преработена риба и продукти от аквакултура;
- Увеличи способността на организациите на производители да изпълняват своите отговорности спрямо организацията и управлението на пазарите;
- Пoviши потреблението на рибни продукти;
- Приложи политиката по отношение на качеството, насочена към промоция и подобряване качеството на продуктите.

2. Бенефициенти по мярката

Професионални, публични и публично-частни организации в сектор «Рибарство»: организации на производители, преработватели; пазарни организации; търговци на едро; аукциони; пазари на едро и дребно; частни фирми; национални, регионални и местни власти.

3. Финансово разпределение по мярката

Публичното финансиране по мярката е в размер на до 100% от допустимите разходи.

4. Количествени резултати – индикатори

Повишаване потреблението на рибни продукти до 7.5 – 8 кг/годишно на човек.

Повишаване с 20% на добавената стойност на преработените и реализирани на пазара рибни продукти.

5. Специфична информация за мярката:

няма

Мярка 3.5. Пилотни проекти

1. Описание на мярката

Европейският фонд по рибарство ще отпуска средства на български фирми за придобиване на техническо ноу-хау и неговото тестване в условия, близки да реалните. Тези пилотни проекти ще се отнасят в частност до тестването на технологии за аквакултура и преработка. Проектите не трябва да бъдат от директен търговски характер за периода на извършване на инвестицията.

Следните основни видове дейности ще бъдат финансирани :

- Тестване на иновационни технологии;
- Разработване и изпитване на методи за подобряване селективността на риболовните уреди;
- Изпитване на алтернативни техники за управление на риболова.

2. Бенефициенти по мярката

Научни организации; екологични организации; други организации, предназначени за подобна цел; Организации на производители; Администрация; Частни компании

3. Финансово разпределение по мярката

Публичното финансиране по мярката е 100% от общата инвестиция,.

4. Количествени резултати – индикатори

Не е приложимо

5. Специфична информация за Мярката:

Демаркационни линии: Пилотните проекти в сектор «Рибарство» ще бъдат финансирани единствено от Европейския фонд по рибарство.

Пилотните проекти, финансирани от Европейския фонд по рибарство трябва да бъдат изцяло иновативни. Малки технически подобрения на утвърдени технологии в рамките на ЕС не са достатъчни за получаването на одобрение за финансиране съгласно Член 41 от Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 за Европейския фонд по рибарство.

Пилотните проекти е необходимо да бъдат с ограничени разходи и времетраене.

Мярка 3.6. Пренасочване на риболовни кораби към дейности извън риболова

1. Описание на мярката

Целта на мярката е да се създаде възможност за пренасочването на риболовни кораби към дейности извън риболова. Риболовните кораби, които напускат флота могат да се приспособят към други дейности, свързани с научни изследвания и обучение.

Мярката може да допринесе за подобряване изследователския и образователен капацитет.

2. Бенефициенти на мярката

Обществени организации като професионални училища и университети, свързани с рибарството.

3. Финансово разпределение по мярката

Публичното финансиране по мярката е 100% от общата инвестиция.

4. Количествени резултати – индикатори

Модификация и пренасочване на 4 риболовни кораби.

Б.4. Приоритетна ос 4: Устойчиво развитие на рибарските области

Б.4.1. Основни цели по приоритетна ос 4

Основната цел на ос 4 е устойчивото развитие на рибарските области и подобряване качеството на живот в съществуващите рибарски общности, засегнати от изпълнението на политиките на Общата политика по рибарство на ЕС.

За тази цел Република България има нужда да изгради капацитет сред местните партньори и общности, които да могат да участват в процеса на развитие на рибарските области, както и да се засили сътрудничеството между държавната власт и заетите в сектор "Рибарство".

Следните основни видове дейности ще бъдат финансирани :

- Подпомагане изпълнението на местните стратегии за развитие, включително покриването на оперативни разходи за функционирането на рибарските групи;
- Подпомагане рибарските групи за инициране на проекти за сътрудничество.

Б.4.2. Начални и количествени цели

Индикатори за резултатност	Начална цел 2007	Междинни цели 2010	Цели за 2013
Брой създадени рибарски групи	0	2	4

Територия, покрита от рибарски групи	0	800 км2	1600 км2
Население на територията, покрита с рибарски групи	0	25000	50000
Работни места, създадени или поддържани в и извън сектор "Рибарство"		300	700

Б.4.3. Обосновка на процента съфинансиране, целеви групи/сектори/области и бенефициенти

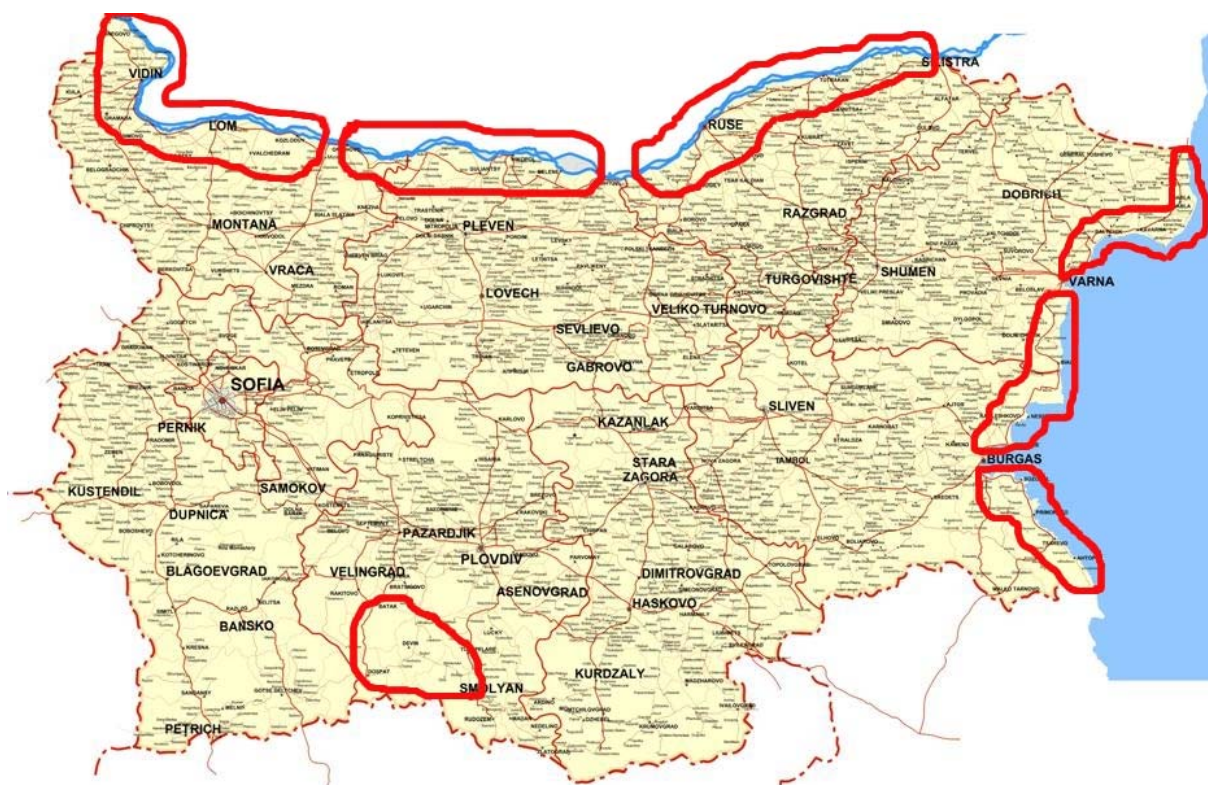
Република България попада под цел Сближаване на Общността и притежава слаб капацитет за усвояване на европейските фондове. За тази цел ще се прилага максималния процент на финансиране от Общността и максималния размер на съфинансиране ще бъде прилаган.

Целеви области

Областите, които ще бъдат избрани са разположени по бреговата ивица на Черно море, по крайбрежието на река Дунав и във вътрешността на страната, с висока концентрация на дейности, свързани с производството на аквакултури.

Карта на потенциалните области за формиране на Рибарските групи

/Потенциалните райони са обозначени с червено/

Източник: ИАРА

Групите ще бъдат разположени в рибарски области, отговарящи на следните критерии:

- Да включват райони на Черно море /с изключение на големите градове/, които райони да не са на разстояние по-голямо от 15 км от морето; райони, където се извършва риболов във вътрешни водоеми; както и райони, където рибарската активност /включваща риболов и/или аквакултура/ е от съществено значение;
- Територията, покрита от групите, трябва да покрива най-малко 400 km², за да се осигури подходящ финансов, административен и технически капацитет, и до 5 000 km² максимална площ, за да се обезпечи подходът “отдолу нагоре”;

- Населението на тези области трябва да обхваща между 10 000 и 50 000 жители. Градове с население по-голямо от 50 000 души трябва да се изключат от територията, покрита от Рибарската група;
- Зависимостта на определената област от състоянието на сектор “рибарство” ще бъде взето предвид при избора на рибарските области.

Бенефициенти

Приоритетни оси/мерки	Основни целеви зони	Бенефициенти
<i>Приоритетна ос № 4: Развитие на рибарските области</i>	<i>Рибарските области</i>	<i>Рибарските групи</i>
Мярка 4.1.А. Финансова подкрепа за прилагане на местните стратегии за развитие и покриване на оперативните разходи на рибарските групи	Рибарските области	Рибарските групи
Мярка 4.1.Б. Помощ за осъществяването на съвместни дейности	Рибарските области	Рибарските групи

Б.4.4. Описание на основните мерки, предложени по Приоритетна ос 4, в резултат от изложената стратегия

Само една мярка е представена в Приоритетна ос № 4: Мярка 4.1. Развитие на рибарските области. Мярката е разделена на две подмерки:

- Подпомагане изпълнението на интегрираните местни стратегии и покриване на текущите разходи на рибарските групи;
- Подпомагане реализирането на съвместни проекти

Финансова подкрепа за прилагане на местните стратегии за развитие и покриване на оперативните разходи на рибарските групи

Тази помощ ще бъде достъпна само за рибарските групи, избрани чрез процедура по конкурентен подбор.

Ще се подпомагат два вида дейности:

- Организирането и функционирането на рибарските групи;
- Дейности за местно развитие, представени от местни жители или предприети от самите групи. Групата ще бъде отговорна за избора от дейности, които ще се подпомагат.

Помощ за осъществяването на съвместни дейности

Рибарски групи могат да търсят подкрепа за предприятиите от тях дейности, в сътрудничество с друга рибарска група, която се подпомага по линия на Приоритетна ос 4 на Европейския фонд по рибарство. Тези проекти за сътрудничество могат да се започнат с една или повече други български рибарски групи или с една или повече групи от друга страна-членка на Европейския съюз. Предприемането на такива проекти за сътрудничество не е задължение на групите. Това следва да бъде реализирано известно време след като стратегията е вече утвърдена на местно ниво и когато налице нужда от коопериране.

Б.4.5. Демаркационни линии със сходни дейности, финансирани от други фондове на Общността

Възможно е припокриване на области с Програмата Лидер. Рибарските групи, създадени само за сектор “Рибарство” със своите стратегии, ще получат финансиране по линия на Европейския фонд по рибарство. Те ще бъдат разделени и независими от групите, финансирани от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Рибарските групи подкрепяни по линия на приоритетна ос 4 на Оперативна Програма «Рибарство и аквакултури» и групите по Лидер МИГ подкрепяни по линия на ПРСР препокриване на териториите на рибарските области и селските райони е възможно. В такъв случай е възможно използването на обща структура за прилагане може да бъде използвана. Групите трябва да разработят отделна стратегия за Лидер и отделна стратегия за ЕФР. Стратегиите подлежат на одобрение от отделните Управляващи органи на оперативните програми. Отделни комисии за избор на проекти и счетоводни системи ще са необходими за всяка една от стратегиите. Текущите разходи на групите трябва да бъдат разделени между двата фонда пропорционално.

Риболовния туризъм ще бъде подпомаган само по ЕФР.

Б.4.6. Специфична информация за мерките по Приоритетна ос 4

Мярка 4.1. Развитие на рибарските области

4.1.A. Финансова подкрепа за прилагане на местните стратегии за развитие и покриване на оперативните разходи на рибарските групи

1. Описание на мярката

Този раздел съдържа два подсектора:

- Описание на процедурата, използвана за избор на групите;
- Описание на процедурата за изпълнение на интегрираните стратегии от групите.

Избор на групите

Управляващият орган ще пристъпи към открита покана за предложения от потенциалните рибарски области по прозрачен начин (чрез пресата, сайта на Министерство на земеделието и продоволствието, информационни кампании), включвайки представянето на критериите и процедурата за избор. Най-малко две покани за предложения ще бъдат направени за програмния период като последните избрани рибарски групи трябва да бъдат създадени не по-късно от четири години след датата на одобрение на Оперативната програма. Управляващият орган има намерение да изпрати първата покана за предложения за избор на рибарски групи след одобрението на Оперативната програма в началото на 2008 г., а следващата покана за предложения - до 2011 г.

Процедурата за избор ще покрива едновременно потенциалните рибарски области и рибарските групи, тъй като тези два компонента са тясно свързани. Оценка на предложенията ще бъде извършена, като се използват група критерии, въведени в следните три категории (подробности по критериите са представени в точка 5: Специфична информация за мярката):

- Състав на рибарските групи;
- Качество на местните стратегии за развитие;
- Капацитет за изпълнение на стратегията.

Комисия за избор на рибарски групи ще бъде създадена, в рамките на Мониторинговия комитет, но ще бъде разширена с представители на местните власти и областните управи.

Дейностите, предвидени в интегрираната местна стратегия за развитие ще бъдат

представени в **Бизнес план за програмния период** с описаните разходи по години.

Групата ще има пълна отговорност за избора на проекти, които ще се финансират. **Извършването на финансирането** ще е на основата на следната таблица и ще включва следните процедури:

- Верификация за допустимост на предвидените разходи;
- Сертифициране на разходите;
- Плащане на крайните бенефициенти.

Описание на административния и финансов обхват на рибарските групи

Следната таблица описва административния и финансов обхват, който ще бъде прилаган при изпълнение на Оперативната програма. Предвидени са повече отговорности на рибарските групи на последващ етап, при условие че те докажат способност да административат публични средства.

Избор на рибарски групи	
Регистриране на местен план	УО
Избор на рибарски групи	Комисия за избор на групи
Допустимост и избор на проекти	
Регистриране на проекти	РГ
Контролна проверка: Верифициране, дали е в съответствие със стратегията	РГ
Проверка за допустимост	УО
Избор на проекти	РГ Съвет за партньорство
Финансово изпълнение	
Заявка за плащане	РА
Проверка на извършената услуга	РА
Проверка на място	РА/УО
Доклади за проверка	РА/УО
Извършване на плащането	РА
Счетоводни досиета	РА
Мониторинг на проектите	МА

Легенда:

УО - Управляващ орган

РГ - Рибарски групи

Съвет за партньорство: комитет на всички организации, представени в местното сдружение

РА - Разплащателна агенция

2. Бенефициенти по мярката

Рибарски групи, избрани съгласно процедурата за конкурентен подбор.

Съгласно Член 44 от Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 ще се прилагат ограничения на дейностите на крайните бенефициенти, избрани от рибарските групи.

3. Финансово разпределение

Текущите разходи на рибарските групи ще се финансират 100%, но с ограничението до 10% от общият бюджет, отпуснат на групата.

4. Количествени цели - индикатори

Максимален брой изградени рибарски групи: 4

Максимална територия, покрита от групите: 1600km²

Максимално население, покрито от групите: 50 000 жители

Създадени или поддържани работни места: от 300 до 700

5. Специфична информация по предложените критерии за избор на групи

Мониторинговият комитет на Оперативната програма трябва да одобри критериите за избор на рибарските групи. Предложението е включено в Доклада за Предварителната (ex-ante) оценка.

Бордът на рибарската група ще изготви критерии за избор на всеки вид проект. Тези критерии ще бъдат представени по прозрачен начин в отделни покани за предложения, обявени на местно ниво от групите.

Мярка 4.1.Б. Помощ за осъществяването на съвместни дейности

1. Описание на мярката

Съществуват дейности които са допустими за няколко рибарски области, ползващи финансови средства по линия на Приоритетна ос 4 на Европейския фонд по рибарство. Тези дейности ще целят създаването на **критична маса** за изпълнението на определени дейности, които една единствена група не може да изпълни. Дейностите трябва да включат изпълнението на общ проект, а не да се състоят просто в обмяна на опит.

Дейностите за сътрудничество са допустими между рибарски групи, ползващи се от финансовата подкрепа на Приоритетна ос 4 от България или от друга страна-член. Сътрудничеството с групите по Лидер са също допустими, въпреки че само разходите на групите по Европейския фонд по рибарство ще бъдат подпомагани по тази мярка.

2. Бенефициенти по мярката

Тази мярка е достъпна само за рибарски групи, избрани съгласно процедурата по конкурентен подбор

3. Финансово разпределение по мярката

Този тип проекти ще получат допълнително финансиране, следвайки опростена процедура за избор. Само разходите за общата дейност, за управление на съвместната структура и за предварителната техническа помощ, ще се покриват.

Публичното финансиране ще бъде в рамките от 80% до 100%

4. Количествени цели – индикатори

Дейностите по коопериране ще бъдат изпълнени определено време след изпълнение на местните стратегии; на този етап е невъзможно да се прогнозира броят им.

Б.5. Приоритетна ос 5: Техническа помощ

Б.5.1. Основни цели по Приоритетна ос 5

Техническата помощ е много важен инструмент за България, тъй като все още не е добит опит в прилагането на структурните инструменти на Общността. Опитът по Предприсъединителните програми на Европейския съюз ФАР, ИСПА и САПАРД не е включвал същият обхват от отговорности, каквото важи за пълното прилагане на Структурните фондове, а сумите свързани със структурните фондове са много големи.

Българската администрация има нужда да подобри капацитета си на всички нива. По-специално, административният капацитет на ИАРА трябва да се подобри, за да се изпълнят ефективно изискванията на европейското законодателство, свързано с Европейския фонд по рибарство и да отговаря на изискването за прилагане на Общата политика по рибарство на Общността.

1. Цел на мярката за техническа помощ

Основните цели на Техническата помощ по Приоритетна ос 5 са:

- Да се осигури помощ за изпълнението на Оперативната програма
- Да се подобри административния капацитет на регионално и централно ниво;
- Да се разработят всички необходими документи за подготовката и изпълнението на структурните мерки;

Техническата помощ ще включва всички дейности, необходими за доброто изпълнение на мерките, включени в ОП:

- Подготвителни мерки;
- Административна и техническа помощ;
- Мониторинг и контрол на осъществяването на отделните мерки;
- Информираност и разпространение на информация за Оперативната програма, както и обратна връзка;
- Оценки, предвидени в Регламент № 1198/2006;
- Одити, необходими за добрата подотчетност на системите.

2. Обосновка на процента съфинансиране, целеви групи/сектори/области и бенефициенти:

Интензитетът на помощта на проектите по тази ос е 100 % публично финансиране.

Съдържание на Мярка 5.1. Техническа помощ

По Приоритетна ос 5 ще се финансират по-специално следните дейности:

Основната насоченост на тази ос е да подобри административния капацитет на ИАРА за да изпълнява задълженията си свързани с прилагането на Оперативната програма за развитие на сектор "Рибарство", както и прилагането на Общата политика по рибарство на ЕС в България. В тази насока ще бъдат предприети специфичен набор от мерки.

а) Подготвителни проучвания, с цел да се обезпечи изпълнението на отделните оси: оценка на рибните ресурси в Черно море, оценка на нуждите от обучение на рибарските общности, пазарни проучвания върху потенциала за увеличаване консумацията на риба, план за развитие на аквакултурата, комуникационна стратегия за Оперативната програма и други.

б) Комуникационни дейности. Тези дейности ще бъдат описани по-детайлно в проучването за изготвянето на Комуникационната стратегия и ще включват:

- Информация насочена към потенциалните бенефициенти относно възможностите за кандидатстване по различните мерки на Оперативната програма, съгласно изискванията залегнали в Член 51 на Регламента № 1198/2006.
- Информираност на широката общественост относно ролята на Общността в изпълнение на Оперативната програма и на постигнатите резултати.

в) Разходите за управлението на Европейския фонд по рибарство, включително оперативните разходи, покриващи функционирането на системите за управление, мониторинг и контрол под отговорността на Управляващия орган. Освен това мярката е насочена към осигуряване на адекватни офиси, добавки към възнагражденията на служителите и оборудване за Управляващия орган.

г) Изграждането и финансирането на текущите разходи за функционирането на постоянна Обсерватория, която да осъществява мониторинг на пазарните цени на продуктите от аквакултура и да оценява пазарните тенденции.

д) Оценките и другите хоризонтални проучвания, както се изискват по регламент:

- Междинната оценка да бъде своевременно изготвена за целите на «Стратегическия дебат», организиран от Европейската комисия, относно изпълнението на Националния стратегически план, предвидена за 2011 г.
- Другите идентифицирани до момента проучвания представени в съответните раздели в Оперативната програма, както и други проучвания при изпълнението на Програмата.

е) Помощ за създаването на рибарските групи в предварителната фаза на формиране, чрез осигуряването на обучение, създаването на база данни от експерти и организирането на информационни сесии относно възможностите, предложени по Приоритетна ос 4. Тази задача ще бъде предприета по Техническата помощ, с помощта на изградената мрежа по Ос 4.

ж) Изграждането на национална мрежа на рибарските групи, които се ползват от средствата по Приоритетна ос 4 на Европейския фонд по рибарство, както са предвидени от Регламента (Член 45, ал. 5), ще бъде финансирано по Приоритетна ос 5.

Целите обуславящи създаването на мрежа са следните:

- Да се подпомогне формирането на рибарските групи в предварителната фаза на тяхното развитие, чрез осигуряване на обучение, изграждането на база данни от експерти и организирането на информационни сесии за възможностите, предложени по Приоритетна ос 4.
- Разпространяване на информация за:
  - Дейностите на рибарските групи;
  - Процедурите, свързани с изпълнението на Оперативната програма;
  - Други процедури по подпомагане, които могат да са от интерес за рибарските групи;
  - Събиране, анализиране и разпространение на информация за добрите практики на национално ниво;
  - Насърчаване обмена на добри практики чрез поддържане база данни, и обменни практики като тематични семинари.

Българската мрежа за рибарските области ще бъде създадена чрез покана за търг за осигуряването на споменатите услуги. Правилниците ще бъдат разработени допълнително заедно с мисиите, предвидени за изграждането на европейската мрежа, която ще бъде създадена от Европейската комисия. Ще бъде изграден механизъм за консултации, за да се преценят точните искания на рибарските групи.

VII. ФИНАНСОВИ РАЗПОРЕДБИ. ИНДИКАТИВЕН ФИНАНСОВ ПЛАН ЗА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕКТОР “РИБАРСТВО”

Таблица I. Финансова помощ, разпределена по Приоритетни оси

Приоритетна ос	Общ размер на публичните разходи - € (a=b+c)	Финансиране ЕФР - €	Национално съфинансиране - €	Размер на съфинансиране ЕФР в % (d=(b/a)*100)
	a	b	c	d
Приоритетна ос 1	10667961,07	8000970,8	2666990,27	75
Приоритетна ос 2	48005824,8	36004368,6	12001456,20	75
Приоритетна ос 3	26669902,67	20002427	6667475,67	75
Приоритетна ос 4	16001941,6	12001456,2	4000485,40	75
Приоритетна ос 5	5333980,53	4000485,4	1333495,13	75
Общо	106679611	80009708	26669903	75

Таблица II: Разпределение на публичните разходи от ЕФР за програмния период 2007 – 2013 по Оперативна програма «Рибарство и аквакултури» на Република България

ГОДИНА	ПУБЛИЧНИ РАЗХОДИ ОТ ЕФР
2007	5 818 765€
2008	8 517 922€
2009	11 598 136€

2010	12 221 422€
2011	13 084 212€
2012	13 951 819€
2013	14 817 432€
ОБЩО	80 009 708€

VIII. РАЗПОРЕДБИ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕКТОР “РИБАРСТВО” – СИСТЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

Общата рамка за управление на Оперативна програма за развитието на сектор “Рибарство” за периода 2007-2013 г. се състои от следните структури.

1. Управляващ орган - функциите на Управляващ орган ще бъдат изпълнявани от Министерство на земеделието и продоволствието представявано от Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури на Република България. ИАРА ще бъде отговорна за осигуряването на ефективност и добро управление, както и за прилагането на Оперативната програма, съгласно европейското и национално законодателство. Съгласно чл.58, т.2 от Регламент на Съвета на ЕС 1198/2006 някои от функциите на Управляващия орган ще бъдат делегирани на Разплащателната агенция в качеството ѝ на междинен орган.

2. Сертифициращ орган - функциите на сертифициращ орган ще се изпълняват от **Разплащателната агенция**, създадена в рамките на ДФ „Земеделие”, която ще бъде отговорна за издаването и изпращането към Европейската комисия на сертифицирани удостоверения за плащания и заявки за възстановяване на разходите, съгласно разпоредбите на Член 60 от регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006.

3. Одитиращ орган по Оперативната програма /съгласно Член 58 от Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006/ ще бъде **Звеното за мониторинг и координация на дейността на Разплащателната агенция**, създадено в Министерство на земеделието и продоволствието. Съгласно член 61 т. 3 от Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006, през първите три години от прилагане на Програмата част от функциите на одитиращия орган ще бъдат делегирани на външна одиторска компания, избрана по Закона за обществените поръчки.

4. Междинно звено, определено да получава сумите от Комисията и да извършва плащания към бенефициентите ще бъде Разплащателната агенция, създадена в рамките на ДФ «Земеделие», съгласно национално законодателство.

5. Бенефициенти по Оперативната програма съгласно чл. 3 от Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 могат да бъдат физически или юридически лица, инициращи и реализиращи проекти за финансиране и получаване на публична помощ.

Определяне на отделните органи по Оперативната програма, съгласно член 58 от Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006:

Управляващ орган по Оперативната програма за развитието на сектор “Рибарство” на Република България е **Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури** към Министъра на земеделието и продоволствието. ИАРА има 27 Регионални инспектората по рибарство, разположени в съответните региони на страната, които звена ще изпълняват децентрализирани дейности от функциите на Управляващия орган /УО/. Функциите на УО съгласно Член 59 от Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 са както следва:

- Изготвяне на Оперативната програма в съответствие с приоритетите, залегнали в Националния стратегически план за развитието на сектор “Рибарство” за периода 2007-2013;
  - Прилагане на Оперативната програма съгласно европейските регламенти, принципите и политиките на Общността, препоръките на Мониторинговия комитет, при спазване на законите в рибарството, принципите на конкурентоспособност и обществени поръчки, опазване на околната среда и равенство между половете;
  - Създаване на Мониторингов комитет за Оперативната програма в съответствие с принципите на партньорство;
  - Прилагане на мерките, заложен в Оперативната програма в съответствие със заложените принципи на Общата политика в областта на рибарството и съгласно другите политики на Общността;
  - Изготвянето на процедури за прилагане на мерките;
  - Изготвяне на критерии за оценка и избор на проекти и тяхното одобряване от Мониторинговия комитет, което включва в частност следните функции:
1. Проверка за допустимост на бенефициентите и разходите;
  2. Изготвяне на предложение за избор на проектите;

3. Председателство на Мониторинговия комитет;
4. Подписване на акт между бенефициента и администрацията.

В допълнение, Управляващият орган ще изпълнява следните функции:

- Координиране администрирането на структурите, привлечени в изпълнението на Оперативната програма и укрепване административния капацитет за осигуряване изпълнението на Програмата;
- Развитие и насърчаване партньорството на централно, регионално и местно ниво, включително публично-частното партньорство;
- Контрол на резултатите и въздействието на прилаганите мерки от Оперативната програма;
- Анализирание и предложения за промяна в Оперативната програма, както и предложения за преразпределения на средства от Европейския фонд по рибарство от страна на Мониторинговия комитет;
- Отговорност за доброто финансово управление на Европейския фонд по рибарство в съответствие с целите на Оперативната програма;
- Осигуряването на публичност и разпространяването на информация към потенциалните бенефициенти за Европейския фонд по рибарство и ролята на Европейския съюз;
- Бюджетното разпределение по мерки и предаването към Европейската комисия на годишната бюджетна прогноза;
- Участие в годишните срещи на Европейската комисия свързани с Европейския фонд по рибарство;
- Мониторинг на проектите
- Извършва проверки на място

На основание чл. 58, ал. 2 от Регламент на Съвета на ЕС №1198/2006 г. за Европейския Фонд по Рибарство и във връзка с чл. 38, т.1 от Регламент 498/2007 на Комисията за определяне на подробни правила за прилагането на Регламент на Съвета на ЕС 1198/06 г. относно ЕФР, Управляващият орган ще сключи писмено споразумение с Разплащателната агенция в качеството ѝ на междинен орган по Оперативната програма, с което споразумение на Разплащателната агенция се делегират част от функциите по прилагане на програмата - процедурна проверка за допустимост на разходите извършени от бенефициентите, както и функцията по верификация, и проверки на място след подадена заявка за плащане. Конкретните задължения, делегирани дейности и отговорности, ще бъдат подробно описани в Споразумението.

Функциите на Сертифициращ орган за Оперативна програма по отношение

управлението на средства от Европейския фонд по рибарство ще се изпълняват от **Разплащателната агенция**. Изготвянето и изпращането към Европейската комисия на сертифицирани декларации за разходите и заявки за плащания съгласно Член 60 от Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 са следните:

- Сертифициране /към Европейската комисия в компютъризирана форма/, че декларациите за разходи са точни, в резултат са на надеждна счетоводна система и са базирани на удостоверими допълнителни документи;
- Сертифициране, че разходите са настъпили в съответствие с правилата на Общността, националното законодателство и критериите, залегнали в Оперативната програма.

Одитиращ орган по Оперативна програма за развитието на сектор “Рибарство” /съгласно Член 58 от Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006/ ще бъде **Звено за мониторинг и координация на дейността на Разплащателната агенция**, създадено в Министерство на земеделието и продоволствието. Неговите функции ще бъдат свързани с:

- Изготвяне на Стратегия за одит;
- Изпълнение на системата и финални одити;
- Извадкови проверки и проверки на място;
- Годишни проверки на Системата за управление и контрол и изготвяне на доклади от проверките;
- Проверка на разходите на базата на извадка;
- Издаване на финални декларации за ликвидация при завършването на Оперативна програма за развитието на сектор “Рибарство”;
- Проверка на коректното използване на средствата от националното съфинансиране на Оперативната програма.
- Оценка на системата за управление и контрол.
- Одитиране на останалите органи/звена, свързани с изпълнението на Оперативната програма.

Функциите на междинно звено, получаващо сумите от Комисията и извършващо плащания към бенефициента, ще бъдат изпълнявани от Разплащателната агенция, която ще бъде отговорна за:

1. Получаване на реимбурсиране от Комисията:

- Получаване от Европейската комисия на средствата по линия на Европейския фонд по рибарство като предварително финансиране, междинни плащания и финално плащане.
- Връщане към Европейската комисия, под отговорността на Управляващия орган на възстановени суми или неизползвани средства получени вследствие на недопустими разходи в процеса на разплащане.

2. Извършване на плащания към бенефициентите:

- Извършване на плащания към бенефициентите по ОПРА и на средствата за национално съфинансиране по Програмата.

Разплащателната агенция е структурирана по начин, който осигурява ясно разграничение на отговорностите на всички оперативни нива и разделение на трите основни функции:

- **Одобряване и контрол на плащанията** – установяване, че сумата, която следва да бъде платена на бенефициента, е в съответствие с правилата на Общността и националните разпоредби, което включва административен и физически контрол.
- **Извършване на плащанията** – изплащане на финансовата помощ на бенефициента.
- **Осчетоводяване на плащанията** – вписване на всички плащания на Агенцията в отделни сметки за отчитане на разходите от Европейския фонд за рибарство, създаване на информационна система за периодично сумиране на разходите, изготвяне на отчети до ЕК

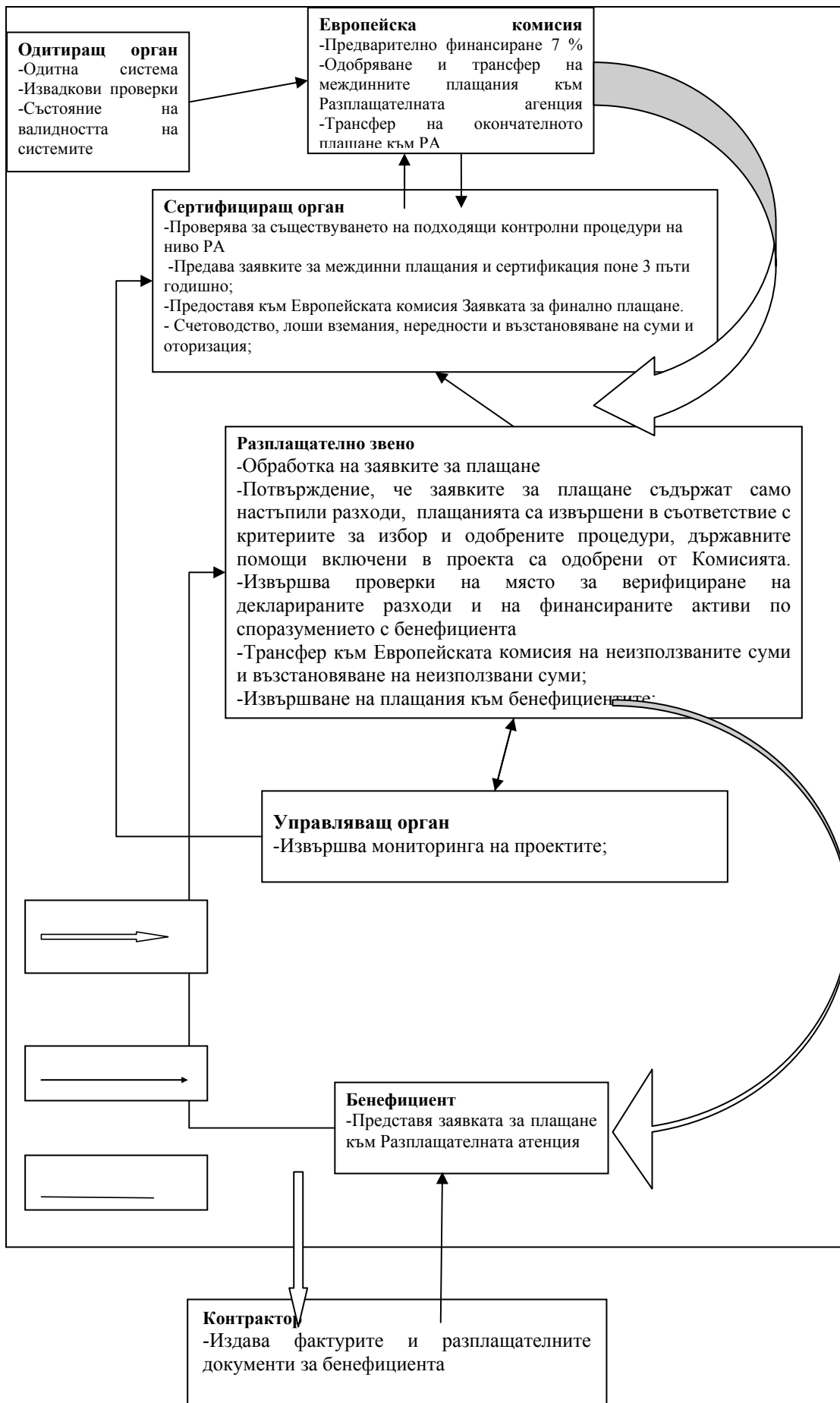
Отдел „Рибарство и аквакултури“ е структурна единица от Разплащателната агенция, изцяло отговорна за точната оценка на извършените разходи при изпълнение на мерките от Оперативната програма в съответствие с регламентите на ЕС, както и изискванията на националното законодателство с цел гарантиране финансовите интереси на Общността.

В процеса на одобрение на проектите Разплащателната агенция ще извършва процедурна проверка на разходите:

В процеса на верификация на плащанията, проверката за допустимост на разходите включва:

- Приемане на заявка за плащане в една от 11-те Регионални разплащателни агенции
- Проверка за окомплектованост и легитимност на заявката за плащане;
- Проверка за лоши вземания;
- Проверка за съответствие с критериите за финансиране на заявката за плащане;
- Проверка на място на проектите, която ще се извършва от отдел “Технически инспекторат“:
- Проверка за размера на допустимите разходи;
- Осчетоводяване на плащанията;

Описание на процедурите за мобилизация и движение на финансовите потоци

Проекти и програми попадащи в зоните по НАТУРА 2000, преди одобрението си от Управляващия орган на Оперативната програма, следва да бъдат проверени за съответствие с разпоредбите на Закона за биологично разнообразие и съответните подзаконовни нормативни актове за неговото прилагане .

Описание на системата за мониторинг и оценка, както и състава на Комитета за мониторинг

Роля на Мониторинговия комитет

Мониторинговият комитет е принципала за вземането на решения по отношение на Оперативна програма за развитието на сектор "Рибарство". Той е отговорен за ефективността и мониторинга на Оперативната програма. Комитетът ще бъде създаден в период до три месеца от одобрението на Оперативната програма и ще изготви свои собствени вътрешни процедурни правила.

Мониторинговият комитет ще изпълнява и ще бъде отговорен за:

- Разглеждането и одобрението на критериите за избор на проекти в рамките до 6 месеца от одобрението на Оперативната програма;
- Одобряването на всяка промяна в критериите за избор на проекти;
- Преглед на развитието на индикаторите, основаващи се на документите от Управляващия орган;
- Проверка на резултатите за изпълнението на всяка от приоритетните оси и оценката на Оперативната програма;
- Разглеждането и одобрението на годишните и окончателния доклад по изпълнение на Оперативната програма;
- Информирането относно коментарите и становищата на Европейската комисия от получените доклади;
- Предложенията до Управляващия орган относно преглед или промяна на Оперативната програма;
- Вземането под внимание и одобрението на всяко предложение за решение за промяна за съответното финансово разпределение на средства по мерки.

Състав на Мониторинговия комитет:

- *Състав на Комитета за мониторинг:* Управляващ орган, представляван от Изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури и от 5 представители от УО за всяка от приоритетните оси; 1 представител от Сертифициращия орган; 2

представители на Разплащателната агенция; 1 представител на Дирекция “Икономическа и Социална Политика” (Министерски Съвет); 1 представител на Дирекция “Стратегическо планиране и управление” (Министерски Съвет); 1 представител на Дирекция “координация по въпросите на ЕС и международните финансови институции” (Министерски Съвет) 1 представител от Министерството на околната среда и водите; 1 представител от Министерството на финансите; 1 представител на Програмата за развитие на селските райони на Република България 2007-2013 г.”);

- Представители със съвещателен глас – Професионалните и търговски асоциации, ще бъдат представени в Комитета по мониторинг с трима представители за всеки от подекторите – риболовен флот, аквакултура и преработка. 2 представителя от Генерална дирекция “Рибарство и морски въпроси” на Европейската комисия. Всяка от оперативните програми (ОП “Конкурентноспособност на българската икономика”, ОП “Транспорт”, ОП “Околна среда”, ОП “Човешки ресурси”, ОП “Регионално развитие”, ОП “Административен капацитет”, ОП “Техническа помощ”. Предвижда се подновяване на състава и ротация на представителите на неправителствените организации на всеки две години.

За осигуряването на **прозрачност**, Председателят на Мониторинговия комитет ще информира медиите относно работата на Комитета, както и ще бъде осигурен публичен достъп до заключенията от срещите на Комитета. Дейностите, отнасящи се до разпространяването на информация, ще бъдат задължение на Секретариата на Мониторинговия комитет. Списък с основните бенефициенти ще бъде публикуван в стандартен формат в Интернет и Комисията ще даде линк към този списък.

Оценки

Оценките на Оперативната програма са описани в членове 47 - 49 на Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006. Оценките са три основни вида:

- Предварителна /Ex-ante/ оценка
- Междинна /Interim/ оценка
- Последваща /Ex-post/ оценка

По отношение на **Предварителната оценка**, тя се извършва от екип от външни експерти, които също така могат да изготвят и Стратегическата Екологична Оценка, която се извършва в съответствие с изискванията на Директива № 42/2001 относно оценката за ефектите от въздействието на определени планове и програми върху околната среда.

Междинната оценка ще бъде извършена към края на 2011 г. и ще цели да подобри начина на прилагане на Оперативната програма. Целта на Междинната оценка е основно да даде някои решения на възникнали проблеми по време на оперативния процес.

Последващата оценка ще бъде извършена от Комисията в тясно сътрудничество с Управляващия орган по Оперативната програма в съответствие с Член 50 на Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006. По време на периодите за изготвяне на оценки, Комисията може да извърши стратегически оценки и оценки, свързани с мониторинга на Оперативната програма.

В случай, че се предложи Оперативната програма да бъде ревизирана, по причина че не са постигнати основните заложи в нея цели, може да се извърши Ад-хок оценка под отговорността на Управляващия орган и в съответствие с **Плана за оценка**. Оценката трябва да съдържа финансови и човешки ресурси за всяка от дейностите за оценка, които ще бъдат извършвани от експерти, както и методологически работен документ, издаден от Комисията.

Обмен на данни между ЕС и България чрез Информационната система на Общността SFC 2007

За административното, оперативно и финансово управление на средствата от Европейския фонд за рибарство, както и от Структурните фондове, Кохезионния фонд и Земеделския фонд за развитие на селските райони, по време на програмния период 2007 – 2013 г. ще се използва системата за електронен обмен на данните на Европейската комисия, наричана SFC 2007. За да се оперира в системата SFC 2007, Република България е избрала съответно MS Liaison за Европейския фонд по рибарство.

Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури като Управляващ орган по ОП “Рибарство и аквакултури” ще създаде Интегрирана компютърна система за управление процеса на движение на проектите, както и за комуникация с Европейската комисия. Тази система ще бъде съвместима с

ISAC системата на Разплащателната агенция, както и със Системата MIS за управление на структурните фондове.

Принципът за ***наличност*** на документите, ***конфиденциалност*** на личните данни, ***разделение*** на функциите за оторизираните експерти, ***проследяемост при одитите***, ***постоянен мониторинг*** на проектите, са основни за системата.

Партньорство:

Един от главните принципи на Общността е принципа на партньорството и тясното сътрудничество на администрацията с регионалните, местните, икономическите и социални партньори, т.е. всички заинтересовани страни в сектора.

Създадено е партньорство между администрацията, научните институти и асоциациите с цел да се установи кохерентно съотношение между научните разработки и нуждите на производителите, както и да прилагат съвместни проекти чрез Оперативна програма за развитието на сектор „Рибарство” Публична дискусия и изследвания бяха осигурени от Управляващия Орган за изготвяне на стратегия ина оперативната програма и предложените мерки, както и разпределението на бюджетите. Като цяло резултатите от изразените мнения бяха взети предвид и залегнаха в Оперативната програма. Няколко срещи с асоциации на рибарския сектор и дребномащабни рибари се осъществиха в различни градове разположени на крайбрежието на Черно море като Ахтопол, Созопол и Царево. Същевременно беше организирана анкета до пибарите и производителите чрез Регионалните инспекторати по рибарство, която даде ясна представа за нуждите на бранша, необходимите инвестиции и процента на съфинансиране. Широк кръг от представители на сектора взеха участие в работни групи за наредбите регламентиращи прилагането на Оперативната програма за всяка приоритетна ос. Оперативната програма също така бе изготвена в съответствие със забележките и препоръките на екологичните неправителствени организации и експертите от МОСВ от Дирекции „Води”, „НСЗП” и „Превантивна Дейност”. Партньор в дискусията по стратегическото планиране за сектор „Рибарство” в България е също така и НТСРА към министъра на земеделието и продоволствието.

В областта на научно-изследователските дейности Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури е изготвила национална програма за научни изследвания с участието на всички научни институти и организации в сектора на рибарството и аквакултурите – Института по океанология, Института по зоология, Централната лаборатория по екология, Институт по молекулярна биология към Българската

академия на науките, Института по рибни ресурси, Агробиоинститута, както и Института по рибарство и аквакултури към Националния център по селскостопански науки.

Във връзка с прилагането на Ос № 4, бъдещото сътрудничество на ИАРА и Програмата за развитие на ООН (ПРООН) може да бъде осъществена чрез Партньорско споразумение за подпомагане изготвянето на критерии за организирането на групи за действие в рибарството. Проектът ще бъде реализиран в няколко рибарски области с цел поощряване на сътрудничеството и партньорството между общинските администрации, рибарите, предприемачите, професионалните организации, кооперативите и гражданите. Проектът ще подпомогне групите във формулирането на стратегии за устойчиво развитие и планове.

Между България и Румъния е установено сътрудничество в областта на рибарството, като се осъществява обмен на добри практики, развиват се дейности от интерес за различните групи рибари, а също и дейности, които могат да имат по-широко национално и европейско политическо влияние в района на река Дунав.

Списък на заинтересованите страни, асоциации, неправителствени организации и административни структури участвали в процеса на изготвяне и преговори по Оперативната програма.

Институция/Организация

Контрол по храните и технологична безопасност МЗП

Национална Ветеринарно-Медицинска служба НВМС

ДФ „Земеделие“-РА

Изпълнителна агенция “Морска администрация” [ИАМА] Министерство на транспорта

Изпълнителна агенция “Пристанищна администрация” [ИАМА] Министерство на транспорта

Министерство на финансите – Агенция за икономически анализи и прогнози

Министерство на околната среда и водите

Министерство на регионалното развитие

Агенция “Митници” – Министерство на финансите

Национален статистически институт

Министерство на външните работи

Министерски съвет

Министерство на икономиката и енергетиката

Система за пазарна информация

Институт по рибарство и аквакултури, Пловдив
Институт по рибни ресурси, Варна
Институт по океанология, Варна
Асоциация на производителите на рибни продукти – БГ ФИШ, София
Национална асоциация по рибарство и аквакултури, Пловдив
Българска дружество за защита на птиците
Българска фондация „Биоразнообразие“
Българска асоциация „Зелени Балкани“

Определяне системата за осигуряване информираност и публичност на Оперативната програма

1. Цел на информационните дейности

Държавите-членки предоставят информация и дават публичност на оперативната програма, на проектите и на приноса на Общността. Информацията се адресира до широката общественост. Тя има за цел да подчертае ролята на Общността и да осигури прозрачност за помощта от ЕФР.

2. Целеви групи

Информационните дейности ще осигурят прозрачност и ще информират изброените по-долу групи за възможностите, които се дават чрез Оперативната програма:

- Потенциални бенефициенти
- Икономически и социални партньори
- Браншови и бизнес организации
- Регионални, местни и публични власти
- Неправителствени организации
- Широката общественост.

3. Информационни дейности

За всяка ос от Оперативната програма ще бъде публикувана подробна наредба в Държавен вестник. Това ще бъде документът, който ще регламентира прилагането на конкретната ос, допустимите инвестиции, финансовите условия, критериите за избираемост на кандидатите, процедурите за кандидатстване и плащане на помощта, включително изискваните документи. Чрез тези публикации, Наредбите ще бъдат разпространени до всички заинтересовани страни.

Ще бъде осигурена информация под формата на семинари, курсове, дискуссионни форуми за ИАРА и нейните териториални звена, които ще подпомагат потенциалните

кандидати. Обучението ще включи подробно описание на всички подходящи инвестиции /дейности по мерките, информация за инвестиции/ дейности, възможностите за ползване на финансовата помощ, критериите за подпомагане, както и всички документи за кандидатстване.

Семинари и дискуссионни форуми ще бъдат организирани за членовете на неправителствени организации, за организации на производители и други партньори, представляващи потенциалните бенефициенти по Програмата. Обучението ще включва подробно описание на всички допустими дейности/инвестиции по мерките, критериите за избираемост и необходимите документи за кандидатстване.

Ще бъдат проведени също кампании от семинари за потенциалните бенефициенти с национално покритие.

УО ще организира издаването на различни технически материали, брошури, дигитални и други печатни материали, с които да улесни прилагането на Програмата и да популяризира нейните резултати.

Експерти от Управляващия орган ще участват в предавания на електронните медии и ще предоставят информация за статии в печатните медии.

УО ще осигури информация за контактните лица на национално, регионално и местно ниво, които следва да предоставят информация за Оперативната програма.

Пълна и достъпна информация за Програмата ще бъде качена на Интернет страницата на ИАРА и МЗП. На страницата на всички общини ще бъдат публикувани пълните текстове на НСП и Оперативната програма, както и необходимите документи за кандидатстване, наредбите за осите и други материали, информиращи и подпомагащи потенциалните бенефициенти. На страницата ще има също така подробна информация за хода на прилагане на програмата, включително списъка на одобрените проекти.

Управляващият орган ще организира информационните дейности, в съответствие с описаното в член 51 на Регламент на Съвета на ЕС № 1198/2006 и Членове 28 - 33 от Регламент на Европейската комисия № 498/2007.

Управляващият орган е отговорен за информираността на потенциалните бенефициенти, организациите, участващи в сектор рибарство, професионалните организации, икономическите и социални партньори, организациите, съдействащи за равенство на половете и заинтересованите неправителствени организации, включително организации по опазване на околната среда, относно НСП и

възможностите, предлагани от програмата, както и относно правилата и методите, управляващи достъпа до финансиране; той информира бенефициентите за сумата на финансовия принос на Общността, както и информира широката общественост за ролята на Общността в оперативната програма и за резултатите от това.

До 30 юни всяка година и за първи път през 2008 г. управляващият орган изпраща на Комисията годишен доклад, а до 31 март 2017 г. окончателен доклад за изпълнението на оперативната програма.

С цел получаване на ясна картина за изпълнението на оперативната програма докладите до ЕК съдържат следната информация:

- (а) напредъкът, постигнат при изпълнението на оперативната програма и приоритетните оси по отношение на техните конкретни проверими цели, с количествена оценка, когато и където те могат да служат за количествено оценяване, като се използват индикатори на ниво приоритетна ос;
- (б) финансовото изпълнение на оперативната програма за всяка приоритетна ос:
  - (i) разходите, платени от бенефициентите, посочени в молбите за плащане, изпратени до управляващия орган и съответния дял на публично финансиране;
  - (ii) общо плащанията, получени от Комисията и количествено изражение на финансовите индикатори,
и
  - (iii) разходите, платени от органа, отговорен за извършване на плащания към бенефициентите;
- (в) стъпките, предприети от управляващия орган и мониторинговия комитет за обезпечаване качеството и ефективността на изпълнението, по-специално:
  - (i) мерки за мониторинг и оценка, включително мерките за събиране на данни;
  - (ii) кратко изложение за всички значителни проблеми, появили се при изпълнението на оперативната програма и всички взети мерки, включително и тези в отговор на забележките, направени от ЕК;
  - (iii) оползотворяване на техническата помощ;
- (г) взетите мерки за осигуряване информация и публичност за оперативната програма;
- (д) значителни проблеми, отнасящи се до спазването на законодателството на Общността, появили се при изпълнението на оперативната програма и взетите мерки за справяне с тях.

Обхватът на информацията, изпратена до Комисията, е пропорционален на общата сума публични разходи по въпросната оперативна програма. Когато е целесъобразно, тази информация може да се представи в обобщена форма.

Оперативната програма следва да включва най-малко следните елементи по отношение осигуряване на нейната публичност:

- а) административните отдели или органи, отговорни за прилагането на мерките за информираност и публичност;
- б) отчитане на оценяването на мерките за информираност и публичност с оглед на прозрачността и информираността за Оперативната програма и за ролята на Общността.

УО трябва да информира бенефициентите за публикуването на имената им, финансираните дейности и сумите, предоставени за публично финансиране на проектите.

УО следва да включи в мерките за информираност и публичност в съответствие с националното законодателство и практика поне един от следните органи, които могат широко да разпространяват информация за условията и процедурите за кандидатстване за проект на бенефициентите и критериите за одобрението му, като:

- а) национални, регионални и местни органи и агенции за развитие;
- б) търговски асоциации и синдикати;
- в) икономически и социални партньори;
- г) неправителствени организации;
- д) организации, представляващи бизнеса;
- е) информационни центрове за Европа и представителства на ЕК в държавите-членки;
- ж) образователни институции.

УО трябва да осигури приложението на мерките за информираност и публичност да е насочено към възможно най-широко медийно покритие и да използва подходящи форми и методи за комуникация на подходящото териториално равнище. УО е отговорен за организирането на минимум следните мерки за информираност и публичност:

- а) мащабна информационна активност за даването гласност на стартирането на Оперативната програма;
- б) най-малко една основна информационна дейност годишно, представяща резултатите на Оперативната програма;

Подробна стратегия за информационни мерки през периода 2007-2013 ще бъде изготвена от Управляващия орган и ще бъде обсъдена и одобрена на първото заседание на Мониторинговия комитет. Мониторинговият комитет ще следи за изпълнението на стратегията.

Индикативния бюджет за изпълнението на информационните мерки ще бъде в размер на до 10% от общата сума на средствата заделени по приоритетна ос 5 "Техническа помощ".

АНЕКС 1. Стратегическа екологична оценка - Доклад

Европейски фонд по рибарство

Оперативна програма Рибарство, България

Основана на ОП Вариант 24.07.2007

**Редактиран вариант 20 септември 2007 г. след публичната консултация
проведена през лятото**

Изготвена от:

Jean-Pierre Vercauysse   Ръководител на проекти AEIDL

Основно резюме

Съгласно изискванията на европейското законодателство, екологичният доклад е дискутиран с Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури, с представители на други министерства и ведомства на държавната администрация, екологични организации и с обществеността. Проектът на оценката беше изменен с оглед на взетите предвид резултати от консултацията.

А. Преглед на състоянието на околната среда в България

7. Черно море е затворено море с чувствителна околна среда. Евтрофикацията на Черно море, дължаща се на изключителното ниво на хранителни притоци от реките и директно от страните с излаз на морето, е довела до съществени промени в екосистемата, настъпили от 1960 г. насам. Въпреки това, състоянието на околната среда на крайбрежните води в Западната част на Черно море се е подобрило значително в периода от края на 80-те и началото на 90-те години на 20 век.
8. Дължината на бреговата линия на Българското Черноморие е 378 км. Основните пристанища, които се ползват от рибарите за разтоварване на уловите са Балчик, Бургас, Варна, Созопол и Несебър. Риболовна активност се осъществява по цялата брегова ивица, като централните и северни райони са основните места за отглеждането на миди. Брегът е от значение за риболова, но също така е и важна спа и лечебна зона, където са изградени редица известни курорти. Строежът на крайбрежни курорти и масовият туризъм оказват влияние основно върху екологичните условия, главно на брега, но също така имат и влияние върху риболовните дейности.
9. Като страна богата на разнообразие от водни ресурси, България разполага с голям брой реки, които са разделени на няколко региона, в зависимост от разположението на тяхното заустване. В рамките на Министерство на околната среда и водите са обособени четири Дирекции за управление на басейните и те са структурите, отговорни за прилагане политиката за управление на водите на местно ниво. Екологичното състояние на реките е добро. Съществува, обаче, изключително малко информация по отношение на рибните запаси в тях.
10. Основната река е Дунав, представляваща държавната граница на север с Румъния. Качеството на водата в река Дунав е изследвано през 2003 г. в рамките на Международна мрежа за наблюдение (ММН) на Международната комисия за защита на река Дунав. От гледна точка на химическия състав на Дунав, водите на реката са в доста лошо състояние по много от основните фактори. Въпреки това, според информацията, получена от Министерство на околната среда и водите, състоянието се подобрява.
11. Много малко информация е достъпна за състоянието на **езерата и малките водоеми**, също както и за състоянието на рибните ресурси в тях.
12. Броят на **защитените територии** в България е 858 в края на 2004 г., с обща площ от 544 394,9 ха. **Предложената СЗЗ мрежа** се състои от 114 Специални защитени зони, определени за защитата на 87 зони за размножаване и на 90 зони обитавани от мигриращи видове. Те покриват около 2,601,786 ха, които представляват 23.6% от територията на България и 54,272 ха от морската зона. Вероятните за определяне зони по НАТУРА 2000 съгласно Директивата за

Местообитанията покриват обща площ от 3 425 176,95 ха /включително 60 834,75 ха в морето/. Тази област отговаря на 30% от площта на страната.

Б. Екологични характеристики на зоните, които е възможно да бъдат засегнати значително от прилагането на Оперативната програма

1. **Описание на рибните запаси.** До 1993 година е регистрирано общо намаление на рибните запаси в Дунавския басейн и най-вече в замърсените реки. Един от основните проблеми за намаляването на есетровите популации е мащабната употреба на води за напояване.
2. **В Черно Море има 125 вида риба, като 26 от тях са със стопанско значение.** Преобладаващите видове в уловите са пелагичните, които се намират в открито море и в близост до брега. Най-често срещаните видове улови в Черно Море са цаца, хамсия, сафрид и черноморски меджит. Други срещани видове, но в по-малки количества са: барбуня, черноморска акула и калкан. В допълнение България е развила промишлената есклоатация на морски охлюв (*Rapana venosa* /*Rapana thomassiana*/). В този подсектор на морския риболов са заети 3430 човека.
3. **Риболовът във вътрешно-териториални води** е в размер на 10.3 % от общото количество улови и се състои от улови в река Дунав (около 1.8 %) и улови в изкуствените водоеми (около 8.5 %). Преобладаващите видове в улова във вътрешността на страната са: Шаранови, Каракуда, Пъстър и Бял толстолоб, Бял и Черен амур, Платика, Европейски сом, Костур и др. Средните годишни улови варират между 1500 и 2000 тона.
4. Общата площ използвана за отглеждане на риба по настоящем е **9 178** ха. Заетите в аквакултурата за 2005 г. са около 5000 души в отглеждането на шаран и 250 души в пъстървопроизводството. Продукцията от топлолюбиви видове, в това число и есетрови за 2005 е 1813 тона, което е в размер на 57, 7 % от общото аквакултурно производство в страната. Производството на пъстърва за 2005 г. е 1157 тона, което представлява 37% от общото производство в страната. Делът на морската аквакултура през 2005 г. е 170 тона, което за 2005 г. представлява 5.4% от общото производство.

В. Екологични цели

Основна цел на **Общата политика в областта на рибарството на Европейския съюз** е да гарантира управление на рибарството, което осигурява устойчиви екологични, икономически и социални условия. Кодексът за отговорен риболов на Организацията по прехрана и земеделие на ООН установява принципите за отговорно рибарство и рибарска активност. Предвид горното, следните 5 цели се считат за приоритетни по отношение на рибарството и управлението на водите. Те са отчетени при избора на мерките:

- Биоразнообразие, фауна и флора;

- Качество на водите;
- Население и обществено здраве;
- Културно и архитектурно наследство;
- Надземни и водни пътища.

Г. Вероятни значителни ефекти от Оперативната програма върху околната среда

Тази част засяга вероятния ефект на всяка Приоритетна ос и всяка мярка върху околната среда. Използваните символи (-- до ++, 0 като неутрална) обобщава вероятното влияние на Приоритетните оси или на отделните мерки върху околната среда. Оценката е обобщена както следва:

Мерки	Скала на влияние
Мярка 1.1.Публична помощ за постоянно прекратяване на риболовни дейности	++
Мярка 1.2. Публична помощ за временно прекратяване на риболовни дейности	
Мярка 1.3. Инвестиции на борда и селективност	++
Мярка 1.4.Дребномащабен крайбрежен риболов	+
Мярка 1.5. Социално-икономически компенсации	+/-
Мярка 2.1. Инвестиции в производството на аквакултура	++/-
Мярка 2.2.. Аква-екологични мерки	++
Мярка 2.3.. Мярка за здравеопазване на потребителя	0
Мярка 2.4. Мярка, насочена към опазване здравето на животните	
Мярка 2.5. Риболов във вътрешни водоеми	+/-
Мярка 2.6. Инвестиции в преработка и маркетинг	++
Мярка 3.1. Колективни дейности	+
Мярка 3.2. Мерки, предназначени за опазване и развитие на водната фауна и флора	++
Мярка 3.3. Инвестиции насочени към реконструкцията и модернизацията пристанища, които се ползват от рибарите за разтоварване на уловите, места за разтоварване и закрити лодкостоянки	++
Мярка 3.4. Разработване на нови пазари и промотиращи кампании	++
Мярка 3.5. Пилотни проекти	+

Мярка 3.6. Изменения с цел пренасочване на риболовни съдове	0
Мярка 4.1. Развитие на рибарските райони	?
Мярка 5.1. Техническа помощ	?

Д. Избор на алтернативни възможности

Алтернативата за прилагането на тази програма е “Нулева опция”, при която Оперативната програма не се прилага и инвестициите в размер на над 100 млн. евро не се осъществяват. Както показва изборът на мерки в предишния раздел, прилагането на Оперативната програма би трябвало да има голям положителен ефект върху състоянието на околната среда.

Заклучение:

- Биоразнообразието ще бъде запазено и дори увеличено
- Общественото здраве ще се облагодетелства от по-големия дял на рибни продукти в дневния хранителен режим на населението
- Водите ще се облагодетелстват от по-добрата инфраструктура за обработване на отпадъчни води
- Културното и архитектурно наследство и ландшафта ще се запазят, по-специално посредством прилагането на Приоритетна ос № 4.

Е. Препоръки

Няколко препоръки могат да бъдат направени с цел да се гарантира по-добро съответствие между Оперативната програма и изискванията за защита на околната среда. Тези препоръки включват:

- Реализирането на специално изследване върху качеството на водите в основните реки, по-специално в река Дунав, също както и в основните езера и изкуствени водоеми.
- Възможно най-бързо финализиране на конзервационните планове за калкан (и вероятно цаца) и осъществяването обмен на информация с Румъния.
- Извършване на изследване, определящо екологичния баланс на уловите на рапан чрез тралиране.
- Извършване на изследване съоръженията за аквакултура, включително анализ на влиянието на вероятните инвестиции за модернизиране.
- Определяне екологичното сертифициране на продуктите от аквакултура, вземайки предвид защитата на околната среда.
- 8 годишният мораториум върху есетровите видове в река Дунав е необходимо да бъде активно подкрепено в сътрудничество с Румънските власти.
- Пазарното проучване, отнасящо се до маркетинга на рибни продукти, трябва да отчете интереса на потребителите към органични продукти.
- Целите на защитените зони са теоретични и следва да се преразгледат.

- Два критерия трябва да бъдат включени при избора на проекти за рибарските групи по Ос № 4: проучванията на местно ниво трябва да включват основните екологични проблеми и местните инициативи трябва да вземат предвид тяхното вероятно влияние върху околната среда.
- Последващо проучване трябва да изработи индикаторите, засягащи околната среда, които трябва да бъдат включени в системата за мониторинг.

Ж. Заключение

В заключение, прилагането на Оперативната програма и предвидените мерки ще окажат влияние върху околната среда. Това влияние като цяло трябва да бъде положително и “нулевата опция” не се препоръчва. Предложените препоръки по-горе трябва да съдействат за намаляване на отрицателното влияние върху околната среда. Следните принципи трябва също да допринесат за прилагането на Оперативната програма с благоприятно влияние върху околната среда:

- Всички важни проекти трябва да имат и оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС), извършена преди тяхното реализиране.
- Трябва да се поощряват инвестиции, които допринасят за прилагане технологичните иновации и устойчивия риболов.
- Трябва да се дава приоритет на инвестиции, които намаляват използването на ресурсите, спомагат за запазването на екосистемите и намаляват вредното влияние върху околната среда.

Тези предложения е необходимо да се интегрира в система, която ще се изгради с цел прилагане на мерките. Това трябва да бъде контролирано от квалифицирана група в Управляващия орган. При необходимост, специално обучение ще бъде организирано с цел повишаване капацитета на работната група при определяне влиянието върху околната среда.

Резултати от публичната консултация проведена от ИАРА през лятото на 2007 г. и отговорите на тези коментари

Проектът на тази Стратегическа екологична оценка беше завършен в края на юли 2007 г. ИАРА проведе консултации върху СЕО на 14 и 15 август 2007 г. с екологични организации (Българското дружество за защита на птиците БДЗП, Федерация на природозащитни сдружения “Зелени Балкани” и Българска фондация Биоразнообразие) и двете асоциации в сектор рибарство БГ ФИШ и НАРИБА, както и Института по рибарство и аквакултура – Пловдив.

ИАРА разясни мерките, залегнали в Оперативната програма, които са свързани с

околната среда, както и начина, по който ще бъдат избирани проектите, като приоритет ще бъде даван на проекти, които съдържат акваекологични ползи.

Проектът също беше разгледан от Министерството на околната среда и водите (МОСВ). Мнението на експертите беше изразено на няколко срещи проведени в София на 17 и 18 септември. Допълнителна информация беше получена от МОСВ и докладът по СЕО беше завършен.

Таблицата в приложение 1 представя коментарите, направени от заинтересованите лица и МОСВ, заедно с предприетите действия за отговора даден на повдигнатите въпроси.

1. Въведение

Този документ представлява Екологичния доклад съдържащ се в Директива 2001/42/ЕК (27 Юни 2001) за оценка на ефекта на съществуващите планове и програми за Околната среда, наричана също СЕО Директива. Целта на тази оценка е Българската "Оперативна програма рибарство и аквакултури - 2007-2013. Структурата на този доклад следва структурата съдържаща се в Директива 2001/42/ЕК за оценката на ефекта на съществуващите планове и програми за защита на околната среда (Стратегическа екологична оценка - СЕО Директива).

Както се предвижда в регламентите, този Екологичен доклад беше дискутиран с ИАРА и представители на други заинтересовани Министерства и ведомства, екологични организации и широката общественост.

- Първият раздел представя общо описание на екологичното състояние в България, областите които ще бъдат засегнати от бъдещото прилагане на Оперативната програма.
- Вторият раздел представя състоянието на риболовната дейност в България;
- Третият раздел представя ключовите екологични цели, на основата на Кодекса на ФАО за водене на отговорен риболов;
- Четвъртият раздел обсъжда евентуалният ефект от прилагането на екологичните мерки;
- Петият раздел разглежда последиците от прилагането на Оперативната програма, които не са изцяло представени;
- Последният раздел предлага някои изводи и препоръки;

Възможността да се намери информация, понякога се явява проблем, особено във връзка с качеството на водата в естествените и изкуствени водоеми, което е

обезпокоително, също така и положението с рибните продукти от вътрешен риболов. Помощта на ИАРА и Министерство на околната среда и водите (МОСВ) беше много ценна.

2. Основно българско законодателство свързано с околната среда

Следните препратки представляват само основното законодателство свързано с околната среда, което трябва да бъде взето предвид за написването на тази предварителна оценка. Няколко специални закона и наредби са взети предвид в специалните раздели на тази оценка и ще бъдат посочени в съответните раздели. Тъй като те са националното транспониране на европейското законодателство като Рамковата директива за водите или Директивата за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, този доклад не представя самата европейска рамка, а само нейното транспониране в българското законодателство.

Тези основни нормативни документи са:

- Закон за биоразнообразието (обн. ДВ, бр.77/9.08.2002 г., посл. Изм. ДВ бр.64/7.08.2007 г.)
- Закон за опазване на околната среда (обн. ДВ, бр.91/25.09.2002 г., посл. изм., бр. 21 от 22.05.2007 г.)
- Закон за водите (обн., ДВ, бр.67/27.07.1999 г, посл. Изм ДВ бр.59/20.07.2007 г.)
- Наредба №4 от 20.10.2000 г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми (обн. ДВ, бр.88/27.10.2000 г.)
- Наредба №5 от 23.04.2007 г. за мониторинг на водите (обн. ДВ, бр.44/5.06.2007 г.)
- Наредба №6 от 9.11.2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (обн. ДВ, бр.97/28.11.2000 г., посл. изм. ДВ бр.24/23.04.2004 г.)
- Наредба №8 от 25.01.2001 г. за качеството на крайбрежните морски води (обн. ДВ, бр.10/2.02.2001 г.)

Наредба №24 относно категоризацията на язовирите все още е само проект и подлежи на официално приемане.

3. Аспекти свързани с настоящото състояние на околната среда

3.1. Черно море

Бреговата линия на Черно море е дълга 378 км. Териториалните води (до 12 мили) са 6 506 км², зоната на континенталният шелф е 10 886 км², а Изключителната икономическа зона в Черно море е 25 699 км².

Черно море е едно от най забележителните регионални морета в света. То граничи с шест страни (България, Румъния, Турция, Грузия, Русия и Украйна) и е почти отрязано от световният океан, въпреки че е дълбоко 2 212 м. Водите на Черно море се формират от смесицата на сладка вода от големите европейски реки и солената вода на Средиземно море.

Черно море е затворено море с деликатна екосистема. Евтрофикацията на Черно море във връзка с прекомерното вливане на органични вещества посредством вливащите се реки или директно от бреговата линия, доведе до радикални промени в екосистемата от 60-те години на сам. Това имаше съществено трансгранично влияние върху биологичното разнообразие и човешката дейност свързана с морето, включително рибарството и туризма.⁴ Идващите от целият черноморски басейн азот и фосфор смесени, ускориха процеса на евтрофикация. Наличното количество от органични вещества постъпващи в Черно море, посредством р. Дунав, е спаднало в последните години. Това е следствие от намаляване на икономическия растеж и закриването на множество предприятия в бившите социалистически държави от черноморския регион, мерките взети за намаляване изхвърлянето на отпадъци в страните по горното течение на реката, както и прилагането на забраната за използване на полифосфатни детергенти в някои страни. Обаче общите азотни нива са четири пъти по високи от тези през 1960 г. (почти никакво влошаване в органичния азот от 1980 г. не е било отчетено), докато наличните нива фосфати са приблизително същите както през 1960 г.

Обаче, екологичното състояние на крайбрежните води на Западното Черноморие се е подобрило чувствително в сравнение с края на 80-те и началото на 90-те години.⁵ Това подобрене се основава на намалението на органични съставки, което от своя страна е довело до намаляване на евтрофикацията и по-малкият цъфтеж на водорасли, възстановяване на животинските популации по морското дъно, както и подобреното възстановяване на макрофитите. Фосфорът е определящ фактор за растежа на водорасли (евтрофикация) и също така, фосфорът съдържащ се в Черно море е наполовина намален в сравнение с 1990 г. Това изглежда, че е основната причина за подобреното екологично състояние на западното Черно море. Тези тенденции са се запазили в екологични срокове, но желаното икономическо развитие в тези страни е

---

⁴ Брюксел, 30.10.2001, COM(2001) 615 final, Комюнике от Комисията, Сътрудничество свързано с околната среда в Дунавско-Черноморския регион http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2001/com2001_0615en01.pdf

⁵ Международна Комисия за опазване на река Дунав http://www.icpdr.org/icpdr-pages/black_sea_trend.htm

да доведе до повишаване в хранителните емисии за в бъдеще. Поради това предизвикателството ще се състои в съкращаването на това възможно увеличение посредством активно редуциране на емисиите от двете страни на източниците, както и разпространението им по начин, който да запази хранителните съставки на техните сегашни, ниски нива, и в подкрепа на тяхното икономическо развитие в страните по средното и ниско течение на река Дунав.

3.2. Бреговата линия

Приливите и отливите са слаби (от 3 до 8 см) и вълните в Черно море се характеризират с тяхната висока чистота и ниска амплитуда, също както и с голяма сила при бурите. Черноморската брегова линия няма подходящи заливи за добра защита на лодките и корабите от вълните. Липсата на дълбоки заливи възпрепятства отглеждането на морска аквакултура в садки. Също така тези условия предопределят използването на мидени инсталации от колекторно въжен плаващ тип вместо понтонна технология.

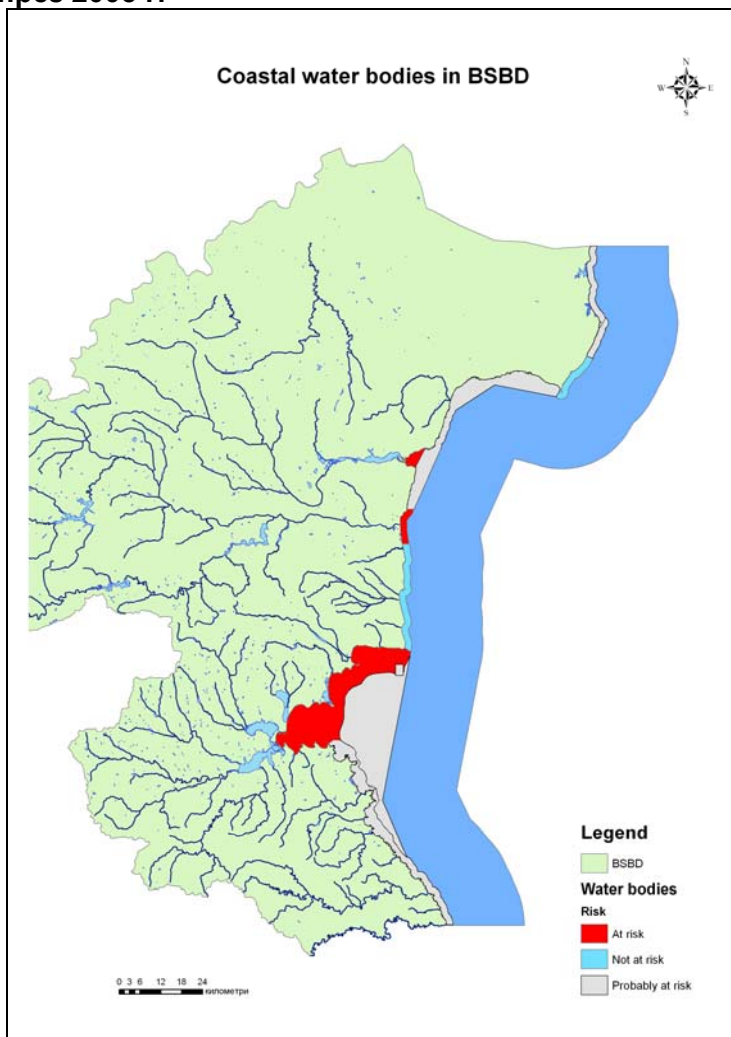
Повечето от риболовните дейности се осъществяват в териториални води (до 12 мили). Главните пристанища, използвани от рибарите за разтоварване на уловите, се намират в Балчик, Бургас, Варна, Созопол и Несебър. Риболовните дейности са съсредоточени по бреговата ивица, но централните и северните региони са главните средища на продукцията от черупчести организми.

Бреговата линия на Черно море в българската си част е 378 км. Тя е важна за риболова, но също е и важна зона за отдих и възстановяване на здравето, където са развити няколко известни курорти. Построяването на крайморски курорти и масовият туризъм имат значително въздействие върху условията на околната среда, преобладаващи по крайбрежието, но те имат малко въздействие върху риболовните дейности.

Основното въздействие на масовия туризъм върху водните ресурси се дължи на непрекъснатата тенденция за претоварване на пречиствателните станции за отпадъчни води по черноморското крайбрежие. Главната причина е строежът на нови хотели и туристически места без канализационни системи и възможности за заустване в канализацията на отпадните води. Изграждането върху бреговата ивица на барове и ресторанти увеличава замърсяването на бреговата ивица. Морските плажове са изключителна държавна собственост, която не може да бъде приватизирана, включително съоръженията за защита на брега и системите за защита от вредното въздействие на водите. Законът за устройство на Българското Черноморско крайбрежие е бил приет от Парламента през юни 2007 г. в отговор на ангажимента на България към Програма 21 на ООН и Конвенцията за защита на Черно море от замърсяване.

Последиците от замърсяването са доста лошото състояние на замърсеност на водните обекти по черноморското крайбрежие. В повечето от тях качеството на водата се оценява като средно до лошо, въпреки че това би трябвало да има малко въздействие върху положението на рибарството. Следващата карта представя ситуацията на тези водни обекти.

Карта 1: Карта на риска за крайбрежните водни обекти в черноморския басейн през 2005 г.

Източник: МОСВ

3.3. Реки

Като страна богата на разнообразие от водни ресурси, България е разделена на 4 района за басейново управление на водите. Районите на речните басейни се определят от естественото разположение на вододелите между водосборните области на една или няколко основни реки на територията на Република България. Границите

на районите минават по вододелите на водосборните области на реките в обхвата на държавната граница. Реките в северна България, с изключение на най-източните региони са типични притоци на Дунав. Типични реки в региона са Искър, Вит, Огоста, Осъм и Янтра. Реките в източната част на страната са предимно къси (с изключение на Камчия) и се вливат в Черно море. Важни реки в региона са Камчия, Батова, Провадийска, Девненска, Ропотамо, Велека и Резовска. Повечето от реките които извира в Южна България се вливат в Егейско море, извън територията на България. Важно изключение е р. Искър, която черпи ресурс от планината Рила и преминава през Стара планина, образувайки пролом за да достигне до Дунав. В зависимост от местонахождението им, те се разделят на два региона – Западно-Беломорски и Източно-Беломорски. Първият обхваща Струма и Места, докато реките във втория включват Арда, Марица и Тунджа.

Водещият нормативен документ в сферата на управлението на водните ресурси е Закона за водите от януари 2000 г. През 2006 г. беше приет Закон за изменение и допълнение на Закона за водите, чрез който са транспонирани всички изисквания на Рамковата Директива за Водите 2000/60/ЕО. Управлението на водите се осъществява на национално и басейново ниво. Управлението на водите, водните обекти и водностопанските системи и съоръжения се осъществява на основата на планове за управление на речните басейни. Държавната политика за управление на водите се осъществява от министъра на околната среда и водите, а в случаи на трансгранични води – съвместно с министъра на външните работи.

Речните басейни са основните единици на интегрираното управление на водите. Налице са четири области, формиращи речни басейни, които са обособени според естественото местоположение на басейна. Речните басейни се формират въз основа оттичането на една или няколко основни реки на територията на страната.

В структурата на МОСВ има **4 Басейнови дирекции** и те са органът, който прилага политиката по управление на водите на местно ниво. Те са разпределени както следва:

- Басейнова дирекция “Дунавски район” – Плевен;
- Басейнова дирекция “Черноморски район” – Варна;
- Басейнова дирекция “Източно-Беломорски район” – Пловдив;
- Басейнова дирекция “Западно-Беломорски район” – Благоевград;

Съгласно чл.155 от Закона за водите **Басейновите дирекции** изпълняват следните основни функции :

1. установява границите на водите и водните обекти - публична държавна собственост, съвместно с техническите служби и службите по геодезия, картография и кадастър на общините;
2. разработва плана за управление на речния басейн;

3. издава разрешителните по този закон;
4. планира и участва в провеждането на мониторинга на водите на равнище басейн
5. поддържа специализирани бази данни, карти, регистри и информационна система за водите и води регистрите на издаваните разрешителни;
6. събира таксите за разрешителните, които издава;
7. контролира съответствието с реда и условията на издадените разрешителни и с реда и условията на предоставените концесии, уредени с този закон;
8. упражнява надзор върху контролните и измервателни уреди на хидравличните инженерни съоръжения и системи за мониторинг на безопасността на съоръженията;
9. упражнява надзор върху статута на водните системи и съоръжения, издава предписания и удостоверява съответствието с тях;
10. стопанисва водите - изключителна държавна собственост, които не са предоставени на концесия;
11. организира приемането на изградените водоземни съоръжения за подземни води;

Басейновите дирекции участват в регионалните, общинските или районните съвети за териториално развитие. Те подготвят и представят писмени становища относно инвестиционните проекти за развитие, реконструкция или рехабилитация на водоснабдителните и канализационни мрежи и системи, включително пречиствателни станции за питейна вода и за отпадни води.

Таблица 2. Брой водни обекти по категории

	Район за басейново управление	ВО	Категория							
			Общ брой	Крайбрежни води	Реки	Езера	СМВО		ИВО	
							Реки	Езера	Реки	Езера
1	Дунавски	236	0	160	0	35	28	0	13	
2	Черноморски	271	2	208	26	0	35	0	0	
3	Източно	325	0	200	1	71	50	3	0	

	Беломорски								
4	Западно Беломорски	450	0	386	2	49	13	0	0
	Общ брой на ВБ	1282							

Легенда: СМВО– Силно Модифицирани Водни Обекти; АВО – Изкуствени Водни Обекти;

Източник: Министерство на околната среда и водите; Национален доклад за управлението на водите и проследяване нивото на реките – март, 2005;

Следващата таблица съдържа информация, получена от Министерство на околната среда и водите, осъвременена през месец юли, 2007 г. от Националната система за мониторинг качеството на водите в изпълнение изискванията на Националната система за мониторинг върху състоянието на околната среда.

Таблица № 3. Състояние на водите в основните български реки – Постоянен мониторинг на водната повърхност

Забележка: Тази оценка е направена на базата на средна годишна стойност на индикаторите и на базата на: категория I – много добро; категория II – добро; категория III – средно и над категория III – лошо състояние.

Река	Качество на водите
Река Дунав	Добро
Измерваните индикатори в по-голяма част от случаите отговарят на нормите на категории от I до II. Нарастваща концентрация на NH ₄ – N и PO ₄ са в съответствие с трансграничния поток. Незначителна промяна към по-лошо BOD 5 и постоянно окисляване към средното ниво на реката.	
Река Огоста	Средно до Добро
Незначително подобряване качеството на притока от реката в съответствие с индикаторите NH ₄ – N и PO ₄ . В ниската си част при заустванията, отговаря на нормите на категория I.	
Река Искър	Средно
Качеството на водата става все по-лошо в следствие на влиянието от замърсяванията и промишлеността основно идващи от София град. В долното течение на реката индикаторите O ₂ и BOD състоянието е още по-лошо. В биогеничните елементи NH ₄ – NPO ₄ също са регистрирани стойности над нормалните от категория III.	
Река Вит	Средно

По-лошо състояние на BOD₅ и постоянно окисляване след средното течение над нормата на категория III.

Река Осъм Средно

Незначително подобряване качеството на водите с инцидентно нарастване на BOD₅ и окисляване в станциите след градовете Троян и Ловеч.

Река Янтра Добро

По-голяма част от индикаторите са в нормите на категории I and II. Незначително подобряване състоянието на водите от 2004 г.

Река Русенски Лом Средно

Подобряване качеството по долното течение и естуара на реката. Случайно нарастване стойностите на BOD₅ и окисляване, PO₄.

Река Камчия Средно до Добро

Подобряване качеството на водите в сравнение с предишните години, както и повечето индикатори са в нормите на категории I и II.

Река Тунджа Добро

Подобряване на индикаторите, които в повечето случаи са под нормите на категория II. Едно регистриране на ниво над нормата на PO₄ е направено след станция Ямбол.

Река Марица Средно

Влошаване на качеството на водите след град Пловдив с инцидентно повишаване нормите на категория III в две станции. Нарастване концентрацията на биогенните индикатори на притоците в следствие на антропогенното влияние в цялата зона за улов на река Марица.

Река Арда Средно

Незначително подобряване на основните индикатори с висок процент на категория I. Индикатор PO₄ веднъж незначително надмина границите на нормата за категория III в станциите.

Река Места Добро

Основните индикатори са над 100 % в нормата на категория I. Биогенните индикатори са NH₄ - N и PO₄ и те са с концентрация за категории I и II. Условието са последователни за последните няколко години.

Река Струма Добро

Качеството на водите е влошено след град Перник за индикаторите NO₃ – N. Концентрацията на биогенните елементи е намаляла като по-нататък те вървят по поречието на реката и в последните 3 станции всички индикатори отговарят на категория I.

Източник: МОСВ

В **заключение**, качеството на водите в българските реки изглежда на добро средно ниво; няма специфични проблеми, които биха могли да засегнат дейностите в сектор

рибарство.

Основната река е Дунав, тя е и северната ни граница с Румъния. Дунав е най-дългата река в ЕС и втората по дължина в Европа. Тя извира от планината Шварцвалд в Германия и се простира в източна посока с дължина от 2850 км, като преминава през централни и източноевропейски столици, преди да се влее в Черно море. Река Дунав е важен международен воден път векове наред. В исторически план река Дунав е известна като една от най-дълго просъществувалите граници на Римската империя. Реката минава през териториите на 10 европейски страни (като формира част от границите им). Това са: Германия, Австрия, Словакия, Унгария, Хърватия, Сърбия, Румъния, България, Молдова и Украйна, и пресича 4 европейски столици: Виена, Братислава, Будапеща и Белград. В допълнение, водосборният ѝ басейн включва части от още 10 държави.

Общото **количество азот съдържащо се в река Дунав** се определя между 537.000 и 551.000 тона годишно.⁶ Налице е постепенно увеличаване на съдържанието на азот от извора на реката към средното течение, където се увеличава много бързо, особено след вливането на притоците Драва, Тиса и Сава. Тенденцията на увеличаване на нивата продължава до устието. Нивата на азот и фосфор съдържащи се в р. Дунав са доста по-високи в сравнение с тези на други големи реки в Европа. Например азотът съдържащ се през същият период в р. Рейн е приблизително 50.000 тона на година, в р. Сена – 149.000 тона, в сравнение с 537.000-551.000 т. съдържащи се в река Дунав. Качеството на водата в р. Дунав беше изследвано през 2003 г. в рамките на Транснационалната мрежа по мониторинг /TNMN на ICDPR/. Този доклад, публикуван през 2006 г. е последния правен по този въпрос. От гледна точка на химическите качества на водата в река Дунав, тя е определена със сравнително лошо състояние по отношение на по-голямата част от параметри. Следващата таблица предоставя обобщена информация, която не съответства напълно на данните на Министерство на околната среда и водите. Това може да бъде признак за подобряване качеството на водите в река Дунав от 2003 г. насам.

Таблица 4: Тип качество на водите в река Дунав за отделните химични компоненти

Химични компоненти	Тип качество на водите
Разтворен кислород	Клас I до III по поречието
BOD5	Клас II по поречието

---

⁶ Брюксел, 30.10.2001, COM(2001) 615 final, Комюнике от Комисията, Сътрудничество свързано с околната среда в Дунавско-Черноморския регион. Тези данни са валидни за периода 1992-1996 г. и следва да се имат предвид само като индикатор за количеството азот.

COD _{CR}	Клас II по поречието
NH ₄ ⁺ -N	Клас I в по-голяма част от поречието на реката, една точка е Клас III
NO ₃ -N	Клас II по цялото поречие
Фосфат-Р	Клас II или III по цялото поречие
Общо фосфори	Клас II или III по цялото поречие
Cd	Клас II, III и дори IV по поречието

Източник: Качеството на водите в река Дунав – 2003 TNMN – Годишник 2003 - ICPDR

За всеки от параметрите, водата измерена в някои от българските станции за мониторинг през 2003 г. е била с качество от категории II до III (и понякога дори IV) и по този начин може да си счита, че е “не-съответстваща” за повечето от параметрите, като техните граници на стойности са в рамките от 3 до 5 пъти по-високи от целевите стойности. Въпреки това, лошото качество на водите не би могло да бъде реална заплаха за качеството на рибните запаси. От този факт не може да се заключава пряко за съществуващите рибни запаси.

Да се обърне внимание, че се извършва мониторинг върху съдържанието на риба спрямо различни видове замърсители, включително тежки метали, за продуктите от аквакултура, но не и за вътрешнотериториалния риболов.

Препоръка: Преди отваряне на мярката за риболов във вътрешни водоеми (която е фокусирана върху риболов във водите на река Дунав), ИАРА трябва да предприеме специално проучване за качеството на водите в река Дунав, неговото влияние върху риболова и възможните рискове за човешкото потребление на риба от реката. Прилагането на мерки 2.5. и 4.1. може да бъде повлияно от резултатите на това проучване.

3.4. Естествени и изкуствени водоеми /езера и язовири/

Съществуват над 1 500 водни басейни в България, разпръснати върху цялата територия на страната. Техният статут по отношение на околната среда е обобщен в следващата таблица:

Таблица 5: Оценка на водните обекти в България, 2005 /Брой водни обекти след оценката на негативното влияние на човешката дейност върху тях в съответния район, във връзка с адекватното управление на водите/

№	Район за басейново	Водни обекти
---	--------------------	--------------

	управление	без риск	рискови	възможен риск
1	р. Дунав	31	28	177
2	Черно море	89	50	132
3	Източно Беломорски	86	82	157
4	Западно Беломорски	354	22	74

Източник: Министерство на околната среда и водите – Национален доклад за управление на водите по речните басейни в Република България

Следващата карта показва разположението на водните обекти и идентифицира качеството на водите в тези водни обекти. Не беше възможно да бъде намерено доброкачествено копие на карта, която да доведе до по-нататъшни анализи на ситуацията по отношение на изкуствените и естествени водни басейни.

МОСВ посочи, че «големите» язовири се използват за различни цели (производство на енергия, напояване, съхраняване на питейна вода, т.н.). В тези 51 язовира, които са изброени в Наредба 24 (с предстоящо публикуване), производството на аквакултура няма да е приоритет. Ако водата съхранявана в тези язовири е необходима, наличието на риба няма да бъде взето предвид.

Разрешителните за аквакултура се издават от съответния отдел в МОСВ. Тези разрешителни подлежат на строг мониторинг за качеството на водите по определен набор от параметри, включително наличието на тежки метали. Това се отнася и за морските, и за сладководните аквакултури.

Препоръка: Преди отваряне на мярката за риболов във вътрешни водоеми, ИАРА трябва да включи езерата и язовирите в специално проучване във връзка с качеството на водите, споменати преди и неговото въздействие върху риболова. «Големите язовири», изброени в Наредба 24, следва да бъдат изключени от финансиране по ЕФР.

Фигура 6: Карта с категоризация на водите в повърхностните водни обекти в Република България

Категоризация на водите в повърхностните водни обекти в Република България

Източник: Предварителна оценка на Оперативна програма “Развитие на селските райони 2007 – 2013 г.” Част 2 – Окончателен доклад за Стратегическата оценка, март 2007 г.

2.5. Защитени територии ⁷

Броят на защитените територии в България е 858 към края на 2004 г. Те са с обща площ от 554 394,9 ha и са категоризирани както е показано на Таблица 9. Намаляването на площта на защитените територии през 2003 - 2004г., беше получено в следствие процеса на прекатегоризация на тези територии във връзка с категоризацията на защитените територии, разписана в Закона за защитените територии (ЗЗТ). През 2004 г. този процес е изразен в закриването на народните паркове и историческите места. Към момента, площта на защитените територии представлява 4.9% от общата територия на България. Площта на природните паркове

⁷ **Забележка:** Използвани са различни източници на информация. Ето защо сме избрали да включим и резюме от Оперативна програма «Околна среда», като това изглежда да бъде добър избор. Информацията по отношение на НАТУРА 2000 в по-голямата си част е взимствана от Предварителната оценка на Програма за развитие на селските райони на Република България за периода 2007-2013 г.

е с внушителните 45%, следвана от националните паркове – 27.6% и резерватите с 14.1%, докато поддържаните резервати имат най-малък дял – 0.8%. Съществуващите защитени територии имат висока природозащитна стойност.

Таблица 7. Категоризация на защитените територии в България:

№	Категория на защитената територия(КЗТ)	Общ брой на КЗТ			Обща площ на КЗТ (ха)		
		2002	2003	2004	2002	2003	2004
1	Народни Паркове	3	1	0	35690.6	1630.8	0
2	Резервати	55	55	55	76979.0	76979.0	76979.0
3	Поддържани резерв.	35	35	35	4517.1	4517.1	4517.1
4	Национални паркове	3	3	3	150362.3	150362.3	150362.3
5	Природни паркове	8	10	10	210663.5	244723.3	244723.3
6	Защитени местности	175	402	409	41634.4	50047.9	51220.9
7	Природни забележителности	457	352	346	21833.6	16608.8	16592.3
8	Исторически места	528	8	0	8246.7	134.8	0
Общо :		1264	866	858	549927.2	545004.0	544394.9

Източник : Изпълнителна агенция по околна среда

Степента на защита на тези територии е променлива и може да бъде класифицирана следвайки категориите на Съюзът за опазване на природата и природните ресурси (СОППР):

- 55 строго защитени територии: всякакъв вид човешка дейност е забранена (СОППР-категория 1);
- 3 Национални парка: с висока степен на защита, някои дейности са разрешени (СОППР-категория 2);
- 346 природни забележителности (СОППР- категория 3);
- 35 Поддържани резервати: човешката дейност е разрешена, но само със съхраняващи цели (СОППР-категория 4);
- 10 Природни парка: устойчиво развитие (СОППР- категория 5);
- 402 Защитени местности : запазване на хабитатите и устойчиво използване на природните ресурси (СОППР-категория 6).

Съществуващата мрежа от защитени територии не е напълно представителна. Строго защитените територии, включващи резерватите, националните паркове и

поддържаните резервати представляват само 2.1% от територията на страната. В Министерството на околната среда и водите се води регистър на защитените територии. Значим проблем е липсата на компютъризирани граници, както и липсата на Географска информационна система (ГИС) на защитените територии. Кадастърът на защитените територии не е изцяло свързан с националният поземлен кадастър.

Процесът на обозначаване на защитените територии е бавен. Разработването и утвърждаването на плановете за управление на националните и природните паркове, както и поддържаните резервати се оказва предизвикателство. Само 21 от плановете за управление са били одобрени след влизането в сила на Закона за защитените територии до края на 2004 г.

3.6. Национална екологична мрежа и НАТУРА 2000

Предложената мрежа от специални защитени зони включва 114 защитени зони, които ще защитят 87 вида птици включени в Анекс I на Директива № 79/409, както и 90 мигриращи вида. Тя покрива около 2 601 786 хектара, които представляват 23.6% от територията на България и 54 272 хектара от морската територия. Горите покриват 52% от цялата предвидена територия, а от земеделската земя около 40% от нея. Около половината от включената земеделска земя представляват естествените местообитания (ливади, пасища, храсти и обработваеми земи, с преобладаваща естествена растителност). Частите от овощни градини и лозя са сравнително малко. Мочурищата покриват около 2.5% от мрежата. Местата с площ между 10 000 и 100 000 хектара преобладават в гореспоменатата мрежа (43 места) и заемат 60 % от територията. Броят на местата с площ между 1000 и 10 000 хектара е голям (48 места) но те заемат само 7% от включената в мрежата територия. Само 6 от Специално защитените зони са по-големи от 100 000 хектара и те покриват 32% от защитената мрежа. Местата с площ под 1000 хектара заемат само 1% от мрежата. 20% от територията включена в мрежата е вече защитена, като тя включва 433 защитени територии (включително трите национални парка, както и природните паркове Странджа, Българка, Ломовете, Врачански Балкан, Златни пясъци, Сините камъни, Рилски манастир, Персина). Всички места представляващи световно наследство по Рамсарската конвенция, всички световно защитени места и Биосферни резервати са включени в мрежата. Специалните защитени територии се припокриват напълно или частично с 85 Корине Биотопи места, които покриват 56% от тази площ. 56% от земята включена в мрежата Natura 2000 е държавна собственост, 20% е общинска собственост и 24% е частна собственост.

Потенциалните Natura 2000 места могат да бъдат идентифицирани съгласно Директивата за Местообитанията покриващи територия възлизаща на 3 425 176.95 хектара (включително 60 834.75 хектара акватория). Тази площ покрива 30% от територията на страната. Преобладаващата част от земеделската земя включена в

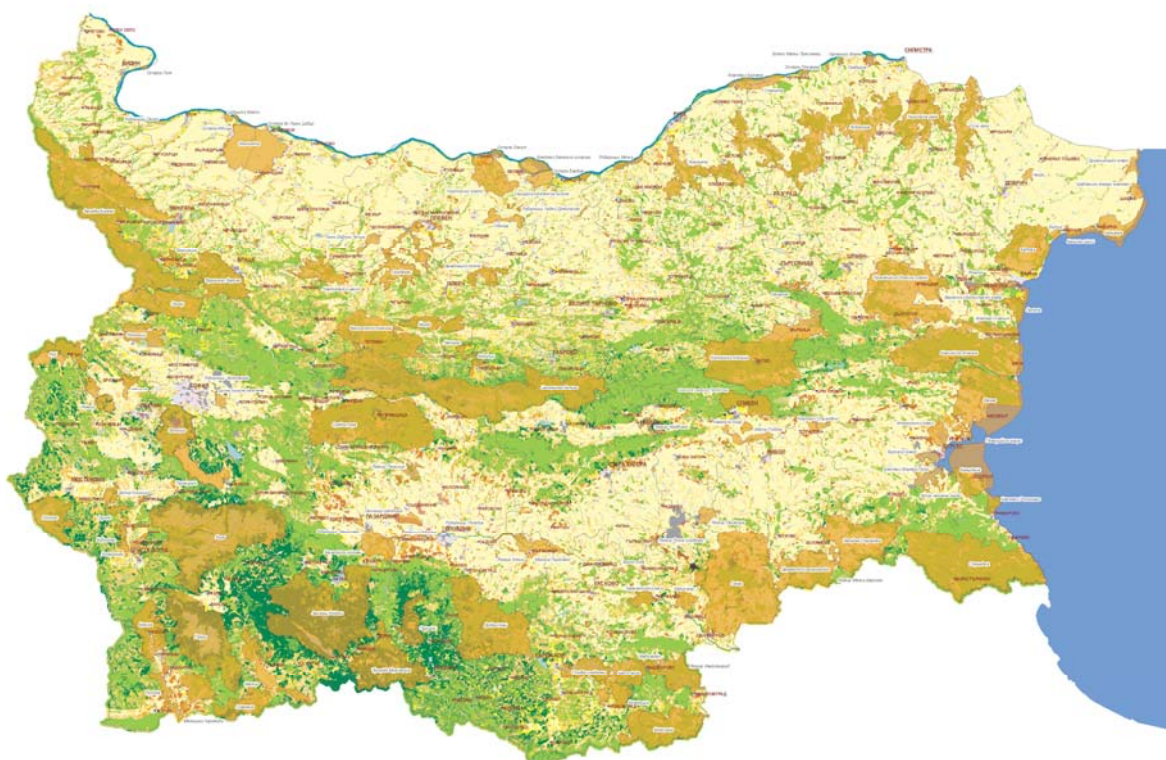

Натура 2000 е земя заемаща съществена част от флората, също както пасищата. Включването на земи с интензивна земеделска обработка в Натура 2000 беше отхвърлено. Припокриването на Специално защитените зони (SPA) и места от значение за Общността (pCSI), които формират обхвата на Натура 2000, са изчислени на приблизително 70%.

Основните предизвикателства пред мрежата Натура 2000 са нейното установяване. Както предложените зони са определени на базата на тяхната изключителна стойност за запазване на хабитатите от застрашени видове, всички тези зони са практически чувствителни към всички дейности описани като проблемни или чувствителни за съответните биологични обстоятелства. По принцип най-опасните фактори в местата от Натура 2000 са унищожаването и влошаването на най-ценните местообитания, промяната в използването на земята, интензивно развиващото се земеделие и горско стопанство и прекомерната експлоатация на природните ресурси.

Както е показано на картата на Орнитологично Важните Места (ОВМ), голяма част от тях се намират по Дунавското и Черноморско крайбрежие, където и програмата ще има най-голямо влияние върху живота на птиците. Във вътрешните територии няма голямо припокриване между риболовните области и Орнитологично Важните Места.

Фигура 8: Карта на орнитологично важните места в България:

Източник: Българско дружество за защита на птиците /БДЗП/, 2007 г.

Благодарение на добре запазената природна среда България е важно средище на биоразнообразието в Европа. България има повече животински видове на своята

територия от всяка друга страна в Европа и е на пето място в Европа по растително разнообразие с 3 567 вида разпространени на нейната територия. Тя също е важно място за размножаване на мигриращите птици, особено във влажните зони и езерата в северната и източна част на страната.

Прилагането на Оперативна програма “Рибарство” ще има ограничено въздействие върху тези природни ресурси, въпреки че може да доведе до някои конфликти при използването на ресурсите.

Например, защитата на българската видра може да бъде затруднено, тъй като видрата може да нанесе поражения върху инвестициите в областта на аквакултурата. В продължение на столетия видрите са били считани за вредители, чиято вреда върху рибните популации е причинявала икономически загуби в аквакултурата. Строгата политика за закрила на вида е довела до възстановяване на популациите на силно застрашената видра в Централна Европа, последвана отново от повдигнати оплаквания за вреди нанесени от видрата от страна на аквакултурни фермери. Подобен проблем може да възникне с корморана, който се храни от аквакултурните стопанства.

Защитното оборудване и компенсациите за загуби от хищни защитени диви животни са допустими за финансиране от ЕФР и могат да допринесат за разрешаване на този вид конфликт на използване на ресурсите.

3.7. Ерозия

Естествените условия, управлението на земята и неефикасната политика, определят високата степен на риск по отношение на водната ерозия и ерозията, причинена от вятър в земеделските земи. Тенденциите в развитието на процеса на ерозия зависят от годишните валежи и ветровете, както и от управлението на земите. Настоящият начин на управление на земята свързан с високата степен на възможност от увеличаване на годишните валежи и вятър очертава тенденция към увеличаване равнището на почвена ерозия в земеделските земи в България.⁸

4. ХАРАКТЕРИСТИКА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ЗОНИ, КОИТО МОГАТ ЗНАЧИТЕЛНО ДА БЪДАТ ЗАСЕГНАТИ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕКТОР “РИБАРСТВО”

---

⁸ *Ерозия на почвата – Анализ на риска в България. Светла Русева, Асен Лазаров, Вихра Стефанова, Илия Малинов, Н. Пушкаров Институт за наука на почвата, 2006, София, България*

4.1. Състояние на рибните запаси

Ихтиофауната в България съдържа 218 вида, 107 от които обитават сладки и бракични /леко солени/ води и 111 обитават морето⁹. 193 вида са местни и 6 от тях са Балкански ендемити (*Chondrostoma vardarense*, *Sabanejewia balcanica*, *Sabanejewia bulgarica*, *Barbatula bureschi*, *Salmo macedonicus* и *Vimba melanops*). 51 вида са включени в Червената книга на застрашените видове, като 24 от тях са включени в Приложения II и III на Закона за биоразнообразието. Ихтиофауната в Северна България е формирана от прякото влияние на река Дунав, която е най-богатата река в Европа на видове риба. Реките и езерата в района на Черно море са обитавани от сладководни видове. Понто-Каспийските реликти и Борео-Атлантическите реликти са типични за Дунавският регион. В Егейският риболовен регион се срещат освен тях и видове срещаци се само за Егейският риболовен регион.

До 1993 г. основният спад в състоянието на рибните запаси се забелязва в **района за улови на река Дунав**, по-специално в замърсените реки. В същото време, отрицателната тенденция в състоянието на ихтиофауната се отбелязва и в басейна на Черно море, по причина на интензивното взимане на вода за напояване, което причинява изчезване на мръстилищата и промяна в екологичните условия – езера Мандра, Шабла и Дуранкулак, реки Камчия и Ропотамо и т.н. Състоянието на ихтиофауната в българската част на улови от басейна на Егейско море до 1993 г. е оценено като подобно на състоянието в останалите два басейна по причина на еднаквите им параметри.

Един от основните проблеми за намаляване запасите от есетрови видове в река Дунав от 1993 г. насам е изграждането на хидровъзела Железни врати в Сърбия, замърсяването на водите, загуба на мръстилища, както и изграждането на диги по дунавското крайбрежие. Сред важните въздействия върху ихтиофауната на реките вливащи се в Черно море, са хидро-мелиорационните конструкции по течението им, които нарушават естественото състояние на рибните популации – промяна на речните корита, изграждането на системи за напояване, строежи на малки и големи водни басейни, използването на водата за промишлени и битови нужди и т.н. Други негативни фактори са свръхексплоатацията на рибните ресурси и вредното влияние от развитието от туризма и промишлеността. Замърсяването е добре известен проблем за някои крайбрежни райони като езерният комплекс Варна-Белослав и Бургаското езеро. Част от замърсяването става чрез пестицидите използвани в земеделието, битови и промишлени отпадъци и отпадни води.

---

⁹ Източник: **Предварителната оценка на Програма за развитие на селските райони на Република България за периода 2007-2013 г., Том 2 – Окончателен доклад Екологична оценка, март 2007 г.**

Промяната в количествените показатели на популациите на някои видове риба в Черно море променя морската хранителна верига като по този начин ускорява смяната на хранителния режим, което позволи на видове като „медузата“ да се свръхвъзпроизведат. Свръхуловът, извършван преди 70-те години, накара основните хищници да мигрират – включително делфините, скумрията и паламуда. Без хищници, малкият планктон – хранещ се с риби, като аншоа и цаца, повиши своя брой.

В резултат рибната индустрия промени посоката си на развитие и през 70-те и 80-те години тези видове бяха подложени на свръх улов. В началото на 90-те години имаше остра необходимост от тях, като ускори втория режим на промяна в Черноморската екосистема. Инвазията на ктенофората (*Mnemiopsis leidyi*), доведе до намаляване на рибните популации. От своя страна това доведе до западане на производството, отлив от рибарската индустрия, което позволи на популациите от хранещи се с планктон риби да се възстановят и да се конкурират с ктенофората за зоопланктон.¹⁰ Тези проблеми, в комбинация с промишленото замърсяване на водите главно с хранителни отпадъци, също както и увеличаването на отпадъците, доведе до намаляване на разнообразието от стопански ценните видове риба от 26 на 6, особено след края на 70-те години.

4.2. Ситуация в риболовния сектор в България

4.2.1. Морски риболов

По-голяма част от морския риболов е съсредоточен в териториални води (до 12 мили). Основните пристанища, използвани от рибарите за разтоварване на улова, са Бургас, Варна, Созопол, Несебър и Балчик. Улов на риба се осъществява по цялото крайбрежие, а отглеждането на молюски е съсредоточено в централните и северни райони. В Черно море живеят около 125 вида [риба](#) /26 от тях имат стопанска значимост/. Основни и най-масово представени в уловите са били винаги пелагичните видове, които обитават откритите райони, но подхождат и в крайбрежната зона.

Някои от черноморските видове имат сезонен и/или миграционен характер. Други се отбелязват като “местни” (немигриращи) и са обект на целогодишен риболов:

- **местни (немигриращи) видове:** цаца (*Sprattus sprattus sulinus*); калкан (*Psetta maxima maeotica*); сем. Попчета (*Gobiidae*); морски кефал (*Mugil cephalus*); меджид (*Merlangius merlangius euxinus*); и др.
- **мигриращи видове:** хамсия (*Engraulis encrasicolus ponticus*); сафруд (*Trachurus mediterraneus ponticus*); дунавска скумрия (*Alosa pontica pontica*); черноморска бодлива акула (*Squalus acanthias*); лефтер (*Pomatomus saltatrix*); паламуд (*Sarda*

---

¹⁰ ББС 5 юни 2007 г. Риболовът “дестабилизира Черно море”, Свръхуловът в Черно море е причинил сериозни промени в морската екосистема, предполагат учените

sarda) и др.

- **молюски/ракообразни:** черна мида (*Mytilus galloprovincialis*) и рапан/морски охлюв (*Rapana thomassiana*) и др.

Най-често обект на риболов в Черно море са малките видове риба: цаца, хамсия, сафрид и меджид. Други риби са представени в по-малки количества в уловите: кефал, акула и калкан. Към развитието на улова на тези видове България се опитва да добави и този на хищния морски охлюв Рапана (*Rapana thomassiana*).

В подсектор **Морски риболов** има 3 430 заети лица.

Таблица 9. Състояние на рибните ресурси в Черно море.

Видове риба	Година	Регион	Запаси (в тонове)	Максимална стойност на Общи допустими улови	Максимален възможен годишен брой дни за риболов
				Процент	Тонове
Цаца	2000	Българска крайбрежна зона	56 000	33%	18 480
Сафрид	1994	Черно море	206 000	25%	51 500
Паламуд		Черно море	150 000		
Калкан	2002	Българска крайбрежна зона	900	13%	117
Хамсия	1994	Черно море	826 600	25%	206 650
Попче		Българска крайбрежна зона			
Черноморска бодлива акула	1992	Черно море	90 000	12%	10 800
Кефал		Българска крайбрежна зона	15 000		
Лефер					
Карагъоз	1974	Черно море	18 800		

Източник: ИРР, Варна

Таблица 10. Улови на риба в Черно море по видове за 2005 г (тонове).

Вид риба	Улови	
	Тона	%
Цаца	7 200	40,86%
Хамсия	60	0,34%
Сафрид	80	0,45%
Карагъоз	80	0,45%
Попчета	120	0,68%
Паламуд	1 100	6,24%
Лефер	350	1,99%
Калкан	20	0,11%
Черна мида	50	0,28%
Рапан	8 400	47,67%
Други	160	0,91%
Общо	17 620	100,00%

Източник: ИАРА, БРА и НАРА (2005 г.).

Локализирането и статута на собственост на пристанищата, използвани от рибарите за разтоварване на уловите, по крайбрежието на Черно море са обобщени в следващата таблица:

Таблица 11. Пристанища, използвани от рибарите за разтоварване на уловите, селища и собственост на пристанищата, използвани от рибарите за разтоварване на уловите, Черноморски регион.

Териториални звена /Региони	Главни пристанища, използвани от рибарите за разтоварване на уловите	Рибарски селища	Собственост на пристанищата, използвани от рибарите за разтоварване на уловите
Добрич			
Регион Шабла			
		Шабла - север	Общинска
	Шабла		Общинска
Регион Каварна			
	Каварна		Държавна

		Буна Каварна 1	Държавна
		Буна Каварна 3	Общинска
Регион Балчик			
	Балчик		Общинска
Варна			
	Кранево		Държавна
	Родопа - Антон Иванов		Държавна
	Аспарухово		Държавна
	Камчия		Държавна
	Бяла		Държавна
Бургас			
Несебър			
	Несебър		Държавна
Поморие			
	Поморие		Държавна
Бургас			
	Бургас		Държавна
		Росенец	Държавна
Созопол			
	Созопол		Държавна
Приморско			
	Приморско		Държавна
	Китен		Държавна
	Лозенец		Държавна
Царево			
	Царево		Държавна
Ахтопол			
	Ахтопол		Държавна

Източник: ИАРА (2005 г.).

4.2.2. Риболов във вътрешни водоеми

Общата дължина на реките за вътрешен риболов е 20 231 км, с водна площ от 15 000 ха, а видовото разнообразие наброява около 80 вида които обитават вътрешните водоеми, езера и реки. Вътрешният риболов в река Дунав, останалите реки, езера и язовири представлява около 10% от общият улов. Риболовът във вътрешни водоеми възлиза на 10.3% от общата продукция и се състои от улова в река Дунав (средно

около 1.8%) и уловът в изкуствени водоеми (около 8.5%).

Риболов във вътрешни водоеми

Основно малките лодки, извършващи улов в язовирите и някои езера, осъществяват стопански риболов във вътрешни водоеми. По-важните видове за вътрешния риболов са: шаран, каракуда, бял толстолоб и пъстър толстолоб, Платика, Европейски сом, Бяла риба и др. Средното количество на улова варира между 1500-2000 тона. Уловът през 2005 е възлизал на 1663.86 т. и това е било приблизително 7.3% от общата рибна продукция. Все още някои видове стопански риболов заемат място в някои големи язовири. Обаче тези дейности постепенно изчезват и язовирите все повече се използват за любителски риболов, аквакултура или други допълнителни дейности, като например риболовен туризъм и екотуризм.

Таблица №12 Улов по видове във вътрешните водоеми през 2005 (в тонове):

Видове	Улов	
	тона	%
Пъстървови видове	18,57	1,12%
Шаранови видове (с изключение на шаран)	277,62	16,69%
Шаран	716,40	43,06%
Растителноядни видове	561,86	33,77%
Щука	9,31	0,56%
Европейски сом	40,80	2,45%
Канален Американски Сом	7,16	0,43%
Костур	27,52	1,65%
Руска есетра	0,25	0,02%
Раци	4,16	0,25%
Други видове	0,21	0,01%
Общо:	1 663,86	100,00%

Източник: ИАРА (2005)

Риболов в река Дунав

Общият улов в р. Дунав през последните няколко години беше между 300 и 500 т. годишно. Стопанският риболов се извършва от 1 126 малки риболовни съда максимум до 10 бр.т. (по-малки от 12 м. на дължина), повечето от тях са стари и без двигател и слабо оборудвани. В регионите по поречието на р. Дунав, риболовът е важен за

населението, като начин на живот и често се явява единственият източник на доходи. Най-важните видове за улов са : Европейският сом, Дунавската Платика, Мряна, Шаран, както и мигриращи видове като Дунавската скумрия (Карагъоз) и есетровите видове. Популациите на най-важните и ценни Дунавски видове не са стабилни, уловът не е гарантиран и не може да се планира предварително. Популациите от есетрови видове и особено популациите на моруна са постоянно намаляващи и се нуждаят от специална защита като предвиждания мораториум върху улова им. Вътрешният риболов осигурява възможности за наемане на голям брой работна ръка на регионално ниво, като 1 620 души са заети в него. Нивото на модернизация на рибарските пристанища, места за разтоварване и закритите лодкостоянки по поречието на река Дунав е слабо, което от своя страна дава възможности за браконьерство.

Таблица №13 Улов в р. Дунав през 2005г. (тона):

Вид	Улов	
	тона	%
Чига	4,81	1,33%
Моруна	13,21	3,66%
Пъструга	0,65	0,18%
Руска есетра	0,26	0,07%
Щука	10,49	2,91%
Шаран	19,46	5,39%
Друг шаранови видове	180,92	50,14%
Други растителноядни видове	58,05	16,09%
Сом	27,71	7,68%
Бяла риба	14,10	3,91%
Карагъоз	15,98	4,43%
Други видове	15,19	4,21%
Общо:	360,82	100,00%

Източник: ИАРА (2005)

4.2.3. Аквакултура

Водната площ подходяща за аквакултура в България е около 65 000ха Общата водна площ използвана за ферми за риби към момента е 9 178 ха. Размерът на фермите в България е малък:

- 29% от фермите действат с площ за аквакултура по-малка от 1ха;

- 42% разполагат с площ между 1 и 10 ха;
- Само 34 аквакултурни обекта разполагат с площ по-голяма от 20ха;

Съществуването на водни обекти с неизползваем капацитет е една възможност за развитие на аквакултурата. Повечето от тази басейни се намират в работеща готовност и са собственост на държавата представена от различни министерства, или са стопанисвани от общините, както и от частни лица.

Таблица №14 Информация за собствеността на язовирите в България:

Бележка: В България терминът „язовир” често се използва за да се отнесе един воден обект като вид постройка. Това показва, че водният обект е изграден изкуствено.

NUTS III региони			Частни	Общо:
	Държавни	Общински		
1. Благоевград	90	171	1	262
2. Бургас	75	183	0	258
3. Варна	32	11	0	43
4. В. Търново	10	174	6	190
5. Видин	16	4	0	20
6. Враца	5	119	2	126
7. Габрово	5	62	1	68
8. Добрич	7	32	0	39
9. Кюстендил	10	6	1	17
10. Кърджали	79	47	0	126
11. Ловеч	26	82	0	108
12. Монтана	7	78	1	86
13. Пазарджик	65	83	1	149
14. Перник	7	29	1	37
15. Плевен	23	101	5	129
16. Пловдив	20	195	1	216
17. Разград	6	104	6	116
18. Русе	20	47	1	68
19. Силистра	0	61	0	61
20. Сливен	10	119	0	129
21. Смолян	2	2	5	9
22. София	27	77	4	108
23. Стара Загора	21	232	2	255
24. Търговище	10	78	10	98
25. Хасково	349	1614	3	1966

26. Шумен	7	74	4	85
27. Ямбол	18	320	0	338
Общо:	947	4 105	55	5 107

Източник : ИАРА (2005)

Заетостта в аквакултурните ферми през 2005 г. е била, 5 000 души в шаранови стопанства и 250 в пъстървови. През същата година доходът на човек зает в такива стопанства е бил 1 850 – 2 000 евро.

Аквакултурната продукция обхваща два отделни подсектора: 1- сладководна аквакултура и 2- морска аквакултура на риба и миди, които заедно образуват приблизително 13.8% от общата рибна продукция в страната.

Сладководна аквакултура

- **Топлолюбива аквакултура**

Топловодните ферми представляват 55% от общия брой ферми. Продукцията (включително на есетрови видове) през 2005 г. е била 1 813 т., което представлява 57.7% от цялото аквакултурно производство в страната.

Следните видове са били основен предмет на производство от аквакултура: Шаран (*Cyprinus carpio*); Бял толстолоб (*Hypophthalmichthys molitrix*) and Пъстър толстолоб (*Aristichthys nobilis*) и Лин (*Tinca tinca*). Следните видове придобиват значение като продукти на топоводна аквакултура: Европейски сом (*Sillurus glanis*), Американски канален сом (*Ictalurus punctatus*), Бяла риба (*Sander /Stizostedion/ lucioperca*), Щука (*Esox lucius*). Правени са експерименти за въвеждане и отглеждане на Змиорка (*Anguilla anguilla*). Езерният рак (*Astacus leptodactylus*) е също топлолюбива аквакултура, с произведено количество през 2005 от 2.5 т. (0.08% от цялата аквакултурна продукция в страната).

Есетровите видове (които заемат междинно положение спрямо температурните изисквания за топоводни и студеноводни аквакултури) са отглеждани в специализирани сладководни ферми за производство на риба за консумация, както и за произвеждане на зарибителен материал. Българските ферми за есетра са постигнали забележителен успех в технологията за отглеждането им в садкови бази, разположени в изкуствени басейни. Основните есетрови видове за аквакултурно производство са следните: Руска есетра (*Acipenser gueldenstaedti*), Сибирска есетра (*Acipenser baeri*) и някои хибриди между тях, Моруна (*Huso huso*) и Дунавска чига (*Acipenser ruthenus*). Производството на есетри е най-бързо развиващият се подсектор в аквакултурата през последните 6 – 7 години.

- **Студеноводна аквакултура**

Основните студеноводни видове, предмет на аквакултура са Пъстървовите видове – Дъгова пъстърва (*Oncorhynchus mykiss*), Балканска пъстърва (*Salmo trutta fario*) и Сивен (*Salvelinus fontinalis*).

Производството от пъстървовите стопанства през 2005 г. е била 1 157 т., което представлява 37% от общата аквакултурна продукция в страната. Продукцията на Дъгова пъстърва е концентрирана главно в планинските и полупланински региони на страната, където като технологии са разпространени басейните от бетонов и садков тип. Производствената цена при първа продажба през 2005г. е била около 3.5 млн. евро.

Морска аквакултура

Според характеристиките на вълните в Черно море, бреговата му форма няма дълбоки заливи за защита от вълните, нито фиорди осигуряващи необходимата дълбочина, както и липса на бариери спомагащи отглеждането на аквакултура в садки. Фермите установени на брега и садките намиращи се под водата, представляват алтернативна възможност за отглеждане на морска аквакултура. Също така тези условия предопределят използването на мидени инсталации от колекторно въжен плаващ тип вместо понтонна технология.

Има 18 ферми за аквакултурно производство в Черно море (16 ферми за миди и 2 за кафяви водорасли). Те представляват 9% от общият брой на фермите в страната.

Основните видове отглеждани в морските аквакултурни ферми в Черно море са мидите (*Mytilus galloprovincialis*). Продукцията през 2005 г. е била 170 т. които представляват 5.4% от общото производство на аквакултура в страната. През последните 3 г. е налице постоянна тенденция за развитие на морската аквакултура по черноморския бряг. Четири нови ферми за морска аквакултура са били регистрирани през 2006 г., а съществуващите са били разширени.

5. Цели за опазване на околната среда

На лице са множество припокриващи се екологични цели, и Стратегическата екологична оценка на Оперативната програма трябва да избере набор от тези цели като инструмент за измерване за определяне възможното позитивно и негативно влияние от прилагането на Програмата и правенето на препоръки.

Основната цел на новата **Обща политика по рибарство на ЕС** е да осигури управлението на рибарството, което да обезпечи устойчиви екологични, икономически и социални условия.

Мерките целят да осигурят:

- Отговорна и устойчива рибарска и аквакултурна дейност, която пълноценно да осигури здравословна морска екосистема;
- Икономически жизнеспособна и конкурентна индустрия, която да е в полза на потребителите;
- Създаване на добър жизнен стандарт на зависимите от сектор Рибарство;

В известна степен, тези цели могат да бъдат конфликтни, и трябва да бъдат установени ясни приоритети и баланси между целите. Целта на СЕО е да подпомогне Програмата за по-добро пресмятане на екологичните измерения.

Един от основните международни способи за свързване развитието на рибарството със защитата на околната среда е Кодексът на ФАО за водене на отговорен риболов. Римската декларация за прилагането на Кодекса беше единодушно одобрена от срещата на министрите на ФАО през март 1999 г.

Кодексът установява принципите за отговорен риболов и риболовни дейности, вземайки в предвид всички биологични, технологични, икономически, социални, екологични и търговски аспекти, които имат отношение. Той е проектиран да подкрепи разработването и прилагането на националните политики за отговорно опазване на рибните ресурси, както и управлението и развитието на рибарството.

Тези ключови принципи са обединени както следва¹¹:

- Запазване на водните екосистеми;
- Насърчаване качеството, разнообразието и наличието на рибните ресурси;
- Предпазване от свръх улов и свръх риболовен капацитет;
- Използване на най-достоверните налични научни факти;
- Внедряване на по-селективни и опазващи околната среда риболовни уреди и практики;
- Защита на застрашените рибни хабитати в морските и сладководни екосистеми;
- Мониторинг и контрол върху дейността на риболовните съдове;
- Осигуряване на безопасни, здравословни и добри работни и жизнени условия;
- Подкрепа за аквакултурите като средство за осигуряване разнообразие на доходите и храните;

Като се вземе в предвид гореизложеното ние предлагаме , че за целта на тази оценка, 5-те следващи цели би трябвало да се вземат в предвид като най важните за управлението на рибарството и водите. Това ще бъдат нашите насоки за оценка на Приоритетните оси и мерки:

- Биоразнообразие, фауна и флора;
- Качество на водите;
- Население и обществено здраве;
- Културно и архитектурно наследство;

---

⁸ Това е изброяване на принципите, ръководещи Кодекса на ФАО за водене на отговорен риболов. <http://www.fao.org/docrep/005/v9878e/v9878e00.htm>

- Надземни и водни пътища.

6. Вероятни значителни ефекти на Оперативната програма върху околната среда

Този раздел дискутира вероятният ефект на Приоритетните оси и всяка мярка върху околната среда.

На ниво Приоритетни оси, таблицата дава кратка оценка на петте екологични цели представени по-долу. По-подробна таблица разяснява количественото и качествено въздействие, което може да се очаква от всяка мярка и предлага някои препоръки ако са приложими.

Използваните символи (-- до ++, 0 представлява неутрално въздействие) обобщават вероятното въздействие на приоритетната ос или на отделните мерки върху околната среда.

Моля отбележете, че предварителната оценка съдържа резюме на всяка мярка, което може да бъде използвано успоредно със следващите таблици.

Приоритетна ос 1: Мерки за приспособяване на риболовният флот на Общността

Цели, свързани с околната среда	Скала на въздействие	Възможен ефект върху целта
Биоразнообразие, фауна и флора	+	Редуцирането на флота се очаква да намали натиска върху рибните запаси. Модернизирането на флота ще предотврати приулова;
Качество водите	на -	Без ефект, с изключение на по-доброто управление на отпадъците изхвърляни в Черно море;
Население обществено здраве	и -	Подобряване на безопасността в морето (модернизация на риболовните съдове, изграждане на повече лодкостоянки) По-добър хранителен режим чрез по-добра наличност на рибни продукти
Културно архитектурно наследство	и 0	

Надземни и 0
водни пътища.

Мярка	Скала на въздей ствие	Качествено въздействие	Количествено въздействие	Препоръки
Мярка 1.1. Публична помощ за постоянн о прекратя ване на риболовн и дейности	++	+ Намаляването на риболовното усилие трябва да окаже позитивен ефект върху рибните запаси в ЧМ и разнообразието на видове	Плановете за приспособяване на риболовното усилие, свързани с консервационните планове (за калкан и вероятно цаца могат да бъдат приети от българските органи след извършването на проучване. Предвижда се постоянното прекратяване на действието на поне 14 риболовни съда. Броят може да бъде променен след взимане в предвид на бъдещи консервационни мерки и когато се изработи планът за приспособяване на риболовното усилие.	Да се завършат консервационните планове възможно най-скоро и да се обмени информация с Румъния.
Мярка 1.2.Публична помощ за временно прекратяване на риболовни дейности				

<p>Мярка 1.3. Инвестиции на борда и селективност</p>	<p>++</p> <p>++</p> <p>Мярката предвижда финансирането на инвестиции за оборудване, което намалява въздействието върху местообитанията и непазарните видове, и оборудване, което намалява въздействието от риболова върху екосистемите и морското дъно. + Намаляване на замърсяването от старите съдове (инциденти, разлив на петрол, изгорели газове, и т.н.); + Намаление на използваната енергия (нов двигател); + По-добро качество и свежест на рибните продукти предлагани на пазара; + По-голяма безопасност за рибарите и пристанищните работници;</p> <p>- Риск от</p>	<p>Мярката Модернизация на 50% - 7-% от риболовните съдове с обща дължина повече от 12 м и 30% - 50% от малките съдове. Има 2 377 регистрирани български риболовни съда през 2007 г. Модернизирането на 50% от дребномащабния флот ще представлява инвестиции в повече от 2 200 лодки.</p>	<p>С около 8 000 тона улови годишно морският охлюв <i>Rapana thomassiana</i> представлява почти 50% от уловите. Той е важен продукт за жизнеспособността на флота и преработвателната промишленост (износ). Тези улови се извършват (неофициално) с тралене, което по принцип е забранено в Черно море. Обаче, рапанът е инвазивен вид, който има негативно въздействие върху други естествени черноморски обитатели като черноморската мида, спрямо която той е хищник. Трябва да се извърши изследване за оценка на екологичното равновесие на тази дейност с цел да се формулира правилна политика.</p>
--	---	--	--

Мярка 1.4. Дребен крайбрежен риболов	+	+ Освен мерките за модернизация, предвидени по-горе, ще бъдат допустими и премии за инвестиции за обучение на рибари и по-добра селективност на уредите, което трябва да има положително въздействие върху околната среда.	Това е мярка, която допълва мярка 1.3. Не са ясни целите.
Мярка 1.5. Социално - икономически компенсаци	+/-	+ Курсовете за обучение за внедряване на нови риболовни методи и уреди трябва да имат положително въздействие. - Придобиването на риболовен съд от рибари по-млади от 40 години може да има отрицателно въздействие.	Повишаване на професионалните умения на най-малко 2000 рибари. Премии за брой до 50 рибари по-млади от 40 години.

Приоритетна ос 2: Аквакултури, риболов във вътрешни водоеми, преработка и маркетинг на риба и продукти от аквакултура

Цели, свързани с околната среда	Скала на въздействие	Възможен ефект върху целта
Биоразнообразие, фауна и флора	++	Новите видове като калкана в аквакултурата ще намалят натиска върху естествените видови популации като калкана.
Качество на водата	++	Третиране на отпадните води в модернизирани аквакултурни водоеми и в преработвателната промишленост
Население и обществено здраве	+	По-високото потребление на рибни продукти допринася за по-добър хранителен режим
Културно и архитектурно наследство	0	-
Надземни и водни пътища.	+/-	Модернизацията на западнали аквакултурни водоеми трябва да подобри ландшафта. Оборудването на съоръженията за разтоварване ще подобри привлекателността на речните корита, включително и за туризъм.

Мярка	Скала на въздей ствие	Качествено въздействие	Количествено въздействие	Препоръки
-------	--------------------------------	---------------------------	-----------------------------	-----------

---

Мярка Инвестиции аквакултура	2.1. ++/- в	<p>+ Приоритетът даден на този сектор подпомогне производството на рибни продукти без засягане на естествените ресурси.</p> <p>+ Отглеждането на застрашени видове (есетра, калкан) ще подпомогне биоразнообразието.</p> <p>- Могат да бъдат отделени допълнителни биологични и други отпадни води поради нарастване на производството.</p>	<p>Увеличаване на произведеното количество аквакултурата с 80%.</p> <p>Мярката ще бъде приложена чрез модернизацията на съществуващите водоеми, а не създаването на нови. Това може да има въздействие с местно значение.</p>	<p>ИАРА възнамерява да извърши изследване на аквакултурните съоръжения. Това трябва да включва анализ на въздействието на възможни инвестиции за модернизации.</p> <p>Собствениците на аквакултурни ферми трябва да полагат грижи за качеството на водите, особено като обръщат внимание на използваните храни. Това се изисква от тях и за да получат разрешително за гледане на аквакултури от МОСВ.</p> <p>Според националното законодателство трябва да се извърши оценка на въздействието за проекти над мащабите предвидени в законодателството.</p>
				<p>Съгласно Закона за биоразнообразието</p>

<p>Мярка 2.2. Аква-екологични мерки</p>	<p>++</p>	<p>+ Това е една от ключовите мерки за развитие на производството на аквакултура, щадяща околната среда, с няколко вида инвестиции, които се подпомагат</p> <p>+ Помощта за изпълнението на изискванията за рибарските райони, които попадат в рамките на НАТУРА 2000, трябва да бъде с много положителен ефект върху биоразнообразието</p>	<p>Процентът на проектите с продукция, щадяща околната среда трябва да достигне 20 %.</p>	<p>Определянето на сертификат за съвместимост с екологичните стандарти трябва да вземе под внимание опазването на околната среда.</p> <p>Ще бъде нужно одобрението от съответните отдели в МОСВ преди одобрението на проекти в рамките на зони по НАТУРА 2000 или които имат вероятно въздействие върху тях. Тези проекти следва да бъдат включени в прановите за управление на тези зони.</p> <p>Демаркационната линия между подпомагането по НАТУРА 2000 и други източници ще бъде ясно установена.</p>
<p>Мярка 2.3 Мерки, засягащи здравеопазването на потребителя</p>	<p>0</p>	<p>Тези мерки ще бъдат приложени само ако го изисква санитарна криза.</p>	<p>-</p>	<p>-</p>

Мярка 2.4 Мерки, засягащи здравето на животните		Ако се използват, те ще бъдат положителни за здравето на потребителя.		
Мярка 2.5 Риболов във вътрешни водоеми и в р. Дунав	+ --	+ Инвестициите в риболовния флот на река Дунав трябва да го направят щадящ околната среда + Модернизирането на риболовните съоръжения в река Дунав ще позволят да се подобрят условията на труд, съоръженията за съхранение и складовете, както и хигиената и качеството на продукта. - Натискът върху застрашените видове може да се увеличи - Маркетингът на замърсена риба може да е рискован за здравето на потребителя	Мярката е ограничена само до река Дунав. Няма обяснение, с което да се обоснове изключването на другите реки от тази мярка. Модернизирането на 680 лодки, това е 50% от риболовния флот във вътрешните водоеми	1. 8-годишния мораториум за ловене на есетра в река Дунав трябва активно да се прилага в сътрудничество с румънските власти. 2. Има доказателство (виж по-горе), че рибата в река Дунав може да бъде засегната от лошото химическо състояние на водата. Уловът на риба в река Дунав може да не е подходящ за човешка консумация. Това трябва да се изясни от специфично проучване преди изпълнението на мярката.
Мярка 2.6 Преработка и маркетинг на риба и рибни продукти и продукти от	++	+ Модернизирането на преработвателната промишленост трябва да има положително	Тази мярка, заедно с мярка 3.4. трябва да вземе предвид увеличението на консумацията на	Предвиденото пазарното проучване, може да оцени интереса на потребителите към биологични

аквакултура		въздействие върху околната среда, особено чрез специално внимание, отдавано за обработка на отпадъците + Консумацията на риба в България е традиционно ниска в сравнение със съседните страни. Повишаването ѝ трябва да има положително въздействие върху човешкото здраве.	риба до 8kg на година.	рибни продукти.
-------------	--	--	------------------------	-----------------

Приоритетна ос 3: Мерки от колективен интерес

Цели, свързани с околната среда	Скала на въздействие	Възможен ефект върху целта
Био-разнообразие, фауна и флора	++	Мярка 2.2. е създадена, за да има положителен ефект върху околната среда. Възстановяването на естествения хидрологичен режим в реките трябва да има много положително въздействие върху видовете (риби и птици)
Качество на водата		Мярка 3.3. трябва да помогне да се намали отрицателния ефект на рибарските дейности в пристанищата (в съответствие с Конвенцията MARPOL).
Население и обществено		Планирани са

здраве		допълнителни дейности в помощ на увеличение на консумацията на риба.
Културно и архитектурно наследство		-
Надземни и водни пътища.		Възстановяването на естествения хидрологичен режим на реките трябва да има много положителен ефект.

Мярка	Скала на въздействи	Качествено въздействие	Количествено въздействие	Препоръки
Мярка 3.1. Дейности от колективен интерес	+	+ Подкрепата на селективни риболовни методи или уреди трябва да намали приуловите. + Поощряването на сътрудничеството между учените и работещите в сектор Рибарство може да се приложи по отношение на проблеми, свързани с околната среда	Няма показатели в ОП.	Мярката предвижда създаването на две големи организации на производителите. Те ще се ползват от финансиране чрез план за действие. Този план трябва да включва дейности, свързани с околната среда.
Мярка 3.2. Опазване и развитие на водната фауна и флора	++	Това е една от основните мерки, които са насочени към благоприятстване	Цялата площ на защитените територии - 4 500 км ² Изграждането на максимум 10 изкуствени рифа	Целите са теоретични и трябва да бъдат ревизирани, за

		<p>на околната среда. Основните видове инвестиции ще бъдат:</p> <p>Съоръжения за опазване на морската фауна и флора (това са изкуствените рифове, създадени като се използват риболовни кораби, извадени от Регистъра на риболовния флот), възстановяване на естествения хидрологичен режим на реките, защита на околната среда в рибарските райони, включени е рамките на НАТУРА 2000</p>		<p>да станат по-реалистични, особено за възстановяването на естествения хидрологичен режим на реките. Как ще се създаде тази площ от защитени територии чрез тази мярка? Използването на риболовни кораби за изкуствени рифове е много ограничено и е невъзможно да се приложи.</p>
<p>Мярка 3.3. Инвестиции в реконструирането и модернизиранието на рибарските пристанища, места за разтоварване и закрити лодкостоянки</p>	++	<p>Основните видове подобрения на риболовните пристанища ще включват подобрение на логистиката на риболовния флот, което трябва да</p>	<p>Следните инвестиции са планирани:</p> <p>- Модернизиранието и оборудването на най-малко 4 риболовни пристанища</p> <p>- Изграждането и/или</p>	

		<p>подобри състоянието на околната среда. Специално е спомената Конвенцията MARPOL и намаляването на каналните води в риболовните пристанища. Мярката ще подпомага също и създаването на места за разтоварване и закрити лодкостоянки, които ще имат неутрален ефект върху околната среда</p>	<p>модернизирането на най-малко 10 малки закрити лодкостоянки - изграждането на 2 и модернизирането на 6 – 8 закрити лодкостоянки</p>	
<p>Мярка 3.4. Развитие на нови пазари и промоционални кампании</p>	++	<p>Виж мярка 2.6. Преработка и маркетинг на риба и рибни продукти и продукти от аквакултура</p>	-	-
<p>Мярка 3.5. Пилотни проекти</p>	+	<p>Тази мярка трябва да има положителен ефект, тъй като основните дейности ще включват развитието и изпробването на</p>	<p>Никакви показатели не са дадени за целите</p>	-

		методи, с които да се подобри селективността на риболовните уреди и изпробването на алтернативни видове техники за управление на риболова		
Мярка 3.6. Приспособяване на риболовните кораби за пренасочване	0	Целта на мярката е да се създаде възможност за пренасочване на риболовните кораби в дейности извън риболова. Мярката не трябва да има по-голямо влияние върху околната среда отколкото мярка 1.1.	-	-

Приоритетна ос 4: Устойчиво развитие на рибарските области

Цели, свързани с околната среда	Скала на въздействие	Възможен ефект върху целта
Биоразнообразие, фауна и флора	?	?
Качество на водата	?	?
Население и обществено здраве	+	Изпълнението на местните стратегии трябва да има много положителен ефект върху качеството на живот

		на местно ниво и да допринесе за задържане на младите хора в областите.
Културно и архитектурно наследство	+	Ще има много дейности в полза на разширяване на наследството като база за местно развитие
Надземни и водни пътища.	?	?

Мярка	Скала на въздействи е	Качествено въздействи е	Количествено въздействие	Препоръки
Мярка 4.1. Развитие на рибарските области	?	Невъзможно е да се оцени мярка, която ще позволи изпълнението на много различни видове инвестиции на местно ниво. Тази мярка вероятно ще доведе до инвестиции в областта на туризма, които могат да имат отрицателен ефект.	4 до 7 области ще бъдат избрани.	Следните два критерия трябва да бъдат включени в мрежата за избор на местните групи: Местните проучванията на базови показатели трябва да включват оценка на основните проблеми на околната среда. Местните дейности трябва да

				вземат под внимание техния възможен ефект върху околната среда.
--	--	--	--	---

Приоритетна ос 5: Техническа помощ

Цели, свързани с околната среда	Скала на въздействие	Възможен ефект върху целта
Биоразнообразие, фауна и флора	0	
Качество на водата	0	
Население и обществено здраве	0	
Културно и архитектурно наследство	0	
Надземни и водни пътища.	0	

Мярка	Скала на въздействие	Качествено въздействие	Количествено въздействие	Препоръки
Мярка 5.1. Техническа помощ	?	Това е съпровождаща мярка и не би трябвало да има някакъв специфичен	-	Предвидените проучвания следва да включват изследване на рибните запаси

		<p>ефект като такава.</p> <p>Проучванията, предвидени по тази мярка, могат да подпомогнат по-доброто разбиране на проблемите на околната среда, свързани със сектор Рибарство в България.</p>		<p>на всички стопански ценни видове, а не само на цацата и калакана.</p>
--	--	---	--	--

7. Избор на алтернатива

Алтернативата за изпълнението на тази програма е “Нулева възможност”, при която ОП не се изпълни и 100 мил. евро инвестиции не се изразходват. Така, както показва оценката на мерките, изложена в предишните раздели, очаква се изпълнението на мерките да има широк положителен ефект върху околната среда:

- Биоразнообразието ще бъде запазено и възстановено
- Здравеопазването на потребителя ще бъде благоприятствано поради повишаване на консумацията на риба
- По отношение на водата положително ще се отрази подобряването на инфраструктурата за преработка на отпадните води
- Архитектурното наследство и ландшафтът трябва да бъдат разширени, особено чрез изпълнение на ос 4.

Няколко дискусии се състояха по време на разработването на ОП за съдържанието на различните мерки и за финансовото разпределение по тях. Следователно, ОП е резултат на тези консултации и преговори.

Приложението на препоръките, направени в предния раздел, трябва да повишат положителния ефект на програмата върху околната среда и да помогне да се намали отрицателния ефект.

Трябва да бъде подчертано, обаче, че имаше няколко пропуски в наличната информация, особено за състоянието на реки, езера и язовири. Състоянието на река Дунав и нейното възможно замърсяване от тежки метали, правейки рибата негодна за

човешка консумация, е проблем, който може да спре изпълнението на някои мерки като Мярка 2.5. Риболов във вътрешни водоеми и река Дунав.

Ограниченият обхват на тази оценка не позволи повече проучвания в това отношение в приложение на принципа за пропорционалност.

8. МОНИТОРИНГ

Ограниченият обхват на тази оценка не позволява представянето на детайлни показатели за мониторинг за ефекта на ОП върху околната среда. Те трябва да се разработят на по-късен етап, когато останалата част от системата за мониторинг се задейства.

Изискванията за мониторинг на Европейската Комисия са доста ограничени по отношение на околната среда. Има само два индикатора, които трябва да бъдат взети предвид в системата за мониторинг като и двата са индикатори за резултатност. Не се изискват индикатори за резултат или въздействие в сферата на околната среда, което изглежда логично, тъй като Регламентът за ЕФР (и следователно Оперативната програма нямат за цел да подобряват околната среда.)

Единствените два индикатора за околна среда изисквани от ЕК са следните:

- Площ на защитени морски зони (кв. км)
- Процент от (аквакултурни) проекти, чието производство благоприятства околната среда (намаление на отрицателните въздействия, увеличаване на положителните въздействия). Следните индикатори са предложени за допълнителен мониторинг на програмата.

Приоритетна ос	Предложен индикатор	Коментар
Ос 1	Процент от уловите над определения като устойчив лимит от научните изследвания Нежелани приулови	Това се отнася само до основните видове
Ос 2	Процент от проекти изискващи одобрение от МОСВ	Прилага се към проекти включващи чужди видове и проекти в защитените зони

Ос 3	Въздействие на проектите по мярка 3.2 върху водната фауна и флора	Необходимо е да се дефинира метод за оценка на въздействието
Ос 4	Брой на рибарски области включващи защитена зона Наличие на местни екологични НПО в Борда на рибарските групи Процент на проекти които имат ясна екологична цел	

Няма нужда от развиване на по-сложна система от индикатори за оценка на въздействието върху околната среда на програмата. Силно се препоръчва с цел да се запази разбираемостта на резултатите, крайният избор на екологични индикатори да бъде сведен до няколко ключови индикатори. Те трябва да бъдат определени съвместно с МОСВ.

Препоръка: Следващо проучване трябва допълнително да изработи екологичните индикатори, които следва да бъдат добавени към системата за мониторинг.

9. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Оперативната програма беше оценена в предварителната (ex-ante) оценка, която обхваща общата изпълнимост на програмата, съгласуваността ѝ с другите политики, връзката ѝ с нуждите, т.н. Докладът от Стратегическата оценка на околната среда само допълва този анализ по някои специфични проблеми на околната среда. Само трябва да се използва допълнително с основния доклад за предварителната оценка.

Няколко препоръки могат да се направят, за да се гарантира по-добра спойка между ОП и изискванията за опазване на околната среда. Те включват:

- Проучване на състоянието на реките трябва да е налице, а влиянието върху рибните популации - оценено.
- Преди стартирането на мярка Риболов във вътрешните водоеми, ИАРА трябва да предприеме специфично проучване за качеството на водите, влиянието му върху

риболова и възможните рискове за човешка консумация на риба от река Дунав. Изпълнението на мерки 2.5. и 4.1. могат да бъдат повлияни от резултатите от проучването.

- Преди стартирането на мярка Риболов във вътрешните водоеми, ИАРА трябва да включи езерата и язовирите в специфичното проучване на качеството на водата, споменато по-горе и влиянието му върху риболова.
- Да се финализира Плана за съхранение на калкана (а вероятно и на цацата), колкото се може по-скоро и да се извършва обмен на информация с Румъния.
- Трябва да се проведе проучване, за да се оцени екологичното равновесие при улов на *Rapana thomassiana* чрез тралиране, за да се подготви специфична политика.
- ИАРА възнамерява да предприеме проучване на съоръженията за производство на аквакултура. Това трябва да включва оценка на влиянието от възможните инвестиции за модернизиране.
- Формулирането на сертификат за съвместимост с екологичните стандарти за продукти от аквакултура трябва да вземе предвид опазването на околната среда.
- 8-годишния мораториум за ловене на есетра в река Дунав трябва активно да се прилага в сътрудничество с румънските власти.
- Има доказателство, че рибата в река Дунав е засегната от високо съдържание на тежки метали във водата. Уловът на риба в река Дунав може да не е годен за човешка консумация. Този проблем трябва спешно да се разясни.
- Пазарното проучване на маркетинга на продукти от рибарство трябва да оцени интереса на потребителите към биологични рибни продукти.
- Целите за защитените зони по мярка 3.2 са теоретични и трябва да бъдат ревизирани, за да станат по-реалистични, особено за възстановяването на естествения хидрологичен режим на реките. Как ще се създаде тази площ от защитени зони чрез тази мярка?
- Два критерия трябва да бъдат включени в мрежата за избор на местните групи по ос 4: Местните проучванията на базови показатели трябва да включват оценка на основните проблеми на околната среда и местните дейности трябва да вземат под внимание техния възможен ефект върху околната среда.
- По-късно проучване трябва да разработи показателите за околната среда, които трябва да бъдат допълнени към системата за мониторинг.

Като заключение, изпълнението на Оперативната програма и на предвидените мерки ще има влияние върху околната среда. Това влияние като цяло трябва да е положително и 'Нулевата възможност' не се препоръчва. Препоръките, предложени по-горе, трябва да помогнат да се минимизира отрицателното влияние. Следните принципи също трябва да допринесат за изпълнение с положително влияние върху околната среда:

- Всички проекти трябва да имат оценка за влияние върху околната среда (ОВОС) преди изпълнение.
- Трябва да се поощряват инвестициите, които използват технологичния напредък и техники за устойчив риболов.
- С приоритет трябва да бъдат инвестициите, които минимизират консумацията на ресурсите, помагат за съхранението на еко-системите и намаляват натискът върху околната среда.

Тези предложения трябва да бъдат интегрирани в системата, която ще започне да функционира, за да се изпълнят мерките. Това трябва да се провери от квалифициран

екип в ИАРА. Ако е необходимо, специфично обучение трябва да бъде организирано, за да се повиши капацитета на екипа при оценката на влиянието от тяхната работа върху околната среда.

Приложение 1: Резултати от публичната консултация проведена от ИАРА през лятото на 2007 г. отговори на коментари

Резултати от публичната консултация проведена от ИАРА през лятото на 2007 г. И отговорите на коментарите

	Организация	Коментари	Отговор
1	МОСВ	Липсва дефинирана цел и задължение за опазване на околната среда и водите от развитие на сектора – рибарство и аквакултури. ОП подчертава нецелесъобразността на сега действащите рибовъдни стопанства за интензивно отглеждане на риби, но никъде не предлага мерки във връзка с опазване на водите при развитие на сектора.	Целта на Оперативната програма не е опазването на околната среда. Целта на СЕО е да провери дали ОП няма да навреди на околната среда. Добавена е препоръка собствениците на стопанства да полагат грижа за качеството на водата, особено като обръщат внимание на вида използвана храна. Това също се изисква от тях за получаване на разрешително за аквакултурно стопанство от МОСВ. По-точни критерии за проектите ще бъдат изработени за насоките за прилагането, които ще бъдат разработени след одобрението на ОП.

1.1	<p>Не са взети предвид изискванията на основното нормативната уредба, които касаят сектора – рибарство, аквакултури и свързаните с тях дейности.</p>	<p>Добавен е раздел, представящ българското законодателство за околната среда, особено за водите.</p> <p>Подчертана е необходимостта да се извършва оценка на въздействието на проекти от определен мащаб.</p> <p>Бяха направени известни изменения в препоръките след срещите с МОСВ.</p>
2.	<p>Липсва анализ на възможните отрицателни последици върху биологичното разнообразие от дейности в рамките на ОП, напр. въвеждането на чужди за българската фауна рибни видове.</p>	<p>Прибавена е препоръка за необходимостта от разрешително от съответните отдели на МОСВ преди въвеждането на чужди видове финансирано от ЕФР.</p> <p>Направени са препратки към разпоредбите на Закона за биоразнообразието в текста.</p>

Липсва конкретен анализ на влиянието върху свързаните с влажните зони и морската акватория видове. Не е разгледано възможното влияние върху зоните от мрежата НАТУРА 2000 и защитените територии, за които е представена най-обща информация, но без това да е свързано с анализиране на очакваното влияние върху тях.

Не е възможно в рамките на този ограничен анализ да се извърши пълна оценка на вероятното въздействие на ОП Рибарство върху зоните в НАТУРА 2000. Още повече, че НАТУРА 2000 зоните са определени на местно равнище докато ОП по ЕФР е национален рамков документ.

Добавена е препоръка за необходимостта от одобрението на съответните отдели в МОСВ преди одобрението на проекти в рамките на зоните НАТУРА 2000 или които имат вероятно въздействие върху тях. Тези проекти трябва да бъдат включени в плановете за управление на зоните. Демаркационната линия между финансирането по НАТУРА 2000 и други източници ще бъде ясно определена.

4		<p>Не са формулирани конкретни мерки за намаляване или отстраняване на възможните неблагоприятни въздействия, както при планирането, така и при реализацията на дейностите по Програмата. В тази връзка намаляване на възможните неблагоприятни въздействия относно:</p> <ul style="list-style-type: none"> - видовете, свързани с влажните зони и морската акватория; - защитени територии и защитени зони, включващи влажни зони и морска акватория; - отглеждането на чужди за българската фауна видове и аквакултури. 	<p>Виж по-горе: препоръката за скрининг на проектите в НАТУРА 2000 ще обхваща всички признати защитени зони.</p> <p>Виж по-горе за необходимостта от одобрение от МОСВ за въвеждането на чужди видове.</p>
5		<p>Не са посочени необходимите мерки във връзка с наблюдението по време на прилагане на програмата (т.9 от чл.86,ал.3 от Закона за опазване на околната среда).</p>	<p>Мониторингът върху прилагането на ОП е представен в Раздел 8, който беше допълнен.</p>
6		<p>В превода на български език не са използвани точните термини, в резултат на което има много неясноти и двусмислия в текстовете.</p>	<p>ИАРА ще редактира окончателния вариант на текста.</p>

-
- 7 За мерките от Това беше коригирано и приоритетни оси 1 и 2 в “препоръки” е добавено във всички таблици е включена колонка “Препоръки”, а за мерките от приоритетни оси 3 и 4 е включена колонка “Мерки, предложени да намалят негативното влияние”. При този начин на структуриране не може да се счита, че авторите са формулирали мерки по смисъла на точка 7 от чл.86, ал.3 от Закона за опазване на околната среда.
- 8 Заключения и Съгласно чл.35 от Закона за препоръки: посочено е рибарството и аквакултурите проучване за оценяване тралирането е разрешено за на екологичното научни и изследователски цели. равновесие при улов на рапан чрез тралиране при положение, че този ИАРА иска да извърши изследване метод е забранен по върху най-добрия начин за действащото справяне с рапана като отчита законодателство, т.е от отрицателното въздействие на Оперативната програма този агресивен чужд вид върху следва да отпаднат други видове и икономическия дейности, свързани с интерес от неговия улов. При все улов на рапан чрез това не възнамерява да тралиране. препоръчва траленето като метод при положение, че е забранен от закона.
-

Конкретни забележки Всички тези коментари са взети към някои от частите на предвид в редактирания доклад.

доклада, свързани с формулировките, направени от МОСВ:

1. т.2.2. Бреговата линия
стр.7 : "водните пречиствателни станции" да се замени с "пречествателни станции за отпадъчни води"

- стр.8 :
"възможности за " да се замени с "възможности за заустване "
- стр.8:
"Законопроектът" да се замени с "Закон за устройство на Българското Черноморско крайбрежие, който е приет от Парламента през юни 2007 г."

2. т. 2.3.Реки

Като страна богата на разнообразие от водни ресурси, ... на устията им." Да се замени с "България е разделена на 4 района за басейново управление на водите. Районите на речните басейни се определят от естественото разположение на вододелите между водосборните области на една или няколко основни реки на територията на Република България. Границите на районите минават по вододелите на водосборните области на реките в обхвата на държавната граница."

- Стр.9 :

10	БДЗП	Структурата на СЕО на Оперативната програма не отговаря изцяло на изискваната структура за СЕО според Приложение 1 на Директивата за СЕО	Добавен е раздел за основното българско законодателство и разделът относно мониторинга беше доразвит. За останалото съдържанието на СЕО съответства на изискванията на Приложение 1 на Директивата (Глава 3 включва раздели (c) и (d) от Приложението; глава 5 включва раздели (f) и (g))
11		В СЕО трябва да има информация за въздействието на ОПРА върху фауната и флората, по отношение на влажните зони (езера и рибовъдни стопанства) с оглед на биоразнообразието.	Виж по-горе за необходимото одобрение на проектите попадащи в зоните по НАТУРА 2000 от съответните отдели в МОСВ.
12		Според Директивата за СЕО в оценката следва да са включени флората, фауната, хабитатите, зоните по НАТУРА 2000 и видовете, върху които може да бъде въздействано от Оперативната програма. В случаите, когато не е ясно въздействието на някоя мярка от Оперативната програма, се прилага принципа на предпазливостта и според “най-лошия” сценарий се посочва какви дейности трябва да се избягват.	Тази препоръка ще бъде добавена в Глава 5: принципът на предпазливостта трябва да се прилага, когато вероятното въздействие на мерките не е ясно. Обаче, прилагането на този принцип не трябва да води до отхвърляне на проекти с добър икономически потенциал. Трябва да се извършат проучвания в случай на несигурност както например е препоръчано за експлоатацията на рапана.

---

13 Зелени Балкани Не са съгласни с Този забележка също беше твърдението в СЕО, че направена от МОСВ при срещите. България е страна Текстът е имал предвид богата на водни сравнително високия брой язовири и реки и качеството на околната среда. Текстът беше редактиран както следва за да бъде по-ясен и точен: “България е страна богата на разнообразие от водни ресурси.”

---

14 Липсва в анализа за Беше трудно да се намери състоянието на реките информация по този въпрос, но информация по докладът е допълнен в това отношение на тежките отношение. Обаче остава метали. препоръката да се извърши проучване за качеството на водите.

15 Слабо са застъпени Този раздел беше разработен и другите животни – по беше включен абзац за конфликта отношение на върху използването на ресурсите конфликта с видрата. В между природните хищници и СЕО се коментират аквакултурните стопанства, тъй защитените територии и като ЕФР предвижда някои мерки зони, но не се за разрешаването на тези коментират проблеми. Това се отнася до застрашените видове. видрата, кормораните, делфините и т.н. не е възможно да бъдат включени всички защитени видове в тази оценка.

-
- 16 Фондация Биоразнообразие (Това беше забележка и на БДЗП) Най-големият натиск върху естествените популации ще бъде интродуцирането на нови видове. Да се запише в СЕО като препоръка въвеждането на гаранции за тяхното безопасно интродуциране. ИАРА поясни, че такава гаранция за безопасното интродуциране на нови видове е спазването на Регламент 708/2007 на Съвета относно използването в аквакултурата на чуждоземни и неприсъствени в района видове, както и процедурите на ИАРА в това отношение, разработени от отдел "Статистика". Освен това одобрението на съответнит еотдели в МОСВ ще е необходимо преди одобряването на този вид проекти. Този коментар беше въведен в глава 5.
- 17 БГ ФИШ БГ ФИШ считат за необходимо да се проведат изследвания върху запасите на риба от всички значими за икономиката/търговията видове, а не само върху цацата и калкана. Променили сме препоръката по съответния начин.
- 18 Изследване върху траленето за рапан като метод на улов и неговото въздействие върху морското дъно Това беше препоръчано, но срещна възражение от МОСВ.
-

19	Важно е за коректността на документа, когато се споменават пристанища, те да се посочват не като “рибарски”, а като “пристанища, използвани от рибарите за разтоварване на уловите” , тъй като в България на практика няма регистрирани “рибарски пристанища”, а пристанищата, използвани като рибарски, са част от търговските пристанища.	Терминът беше коригиран.
20	Мянката “Риболов във вътрешни водоеми” в България се отнася само до река Дунав, тъй като в останалите вътрешни водни обекти тенденцията е стопанския риболов да не бъде разрешен според предстоящите изменения в Закона за рибарството и аквакултурите, затова изследванията във вътрешните водоеми няма да са необходими.	This was taken into account.

---

21   Институт   по В част 3.2.2.Риболов   Премахнато е.
рибарство   и във вътрешни водоеми
аквакултури   - като важен вид за
Пловдив   вътрешния риболов се
                              посочва и черния амур.
                              ИРА счита, че трябва да
                              отпадне, тъй като той е
                              в началото на своята
                              аклиматизация   в
                              страната. Същото важи
                              и за част 3.2.3.
                              Аквакултура, по точно
                              топлолюбива
                              аквакултура,   където
                              също е посочен като
                              вид, основен за
                              производство   на
                              аквакултури, наред с
                              буфаловите риби, които
                              също не са определено
                              основни видове за
                              топловодната
                              аквакултура.
